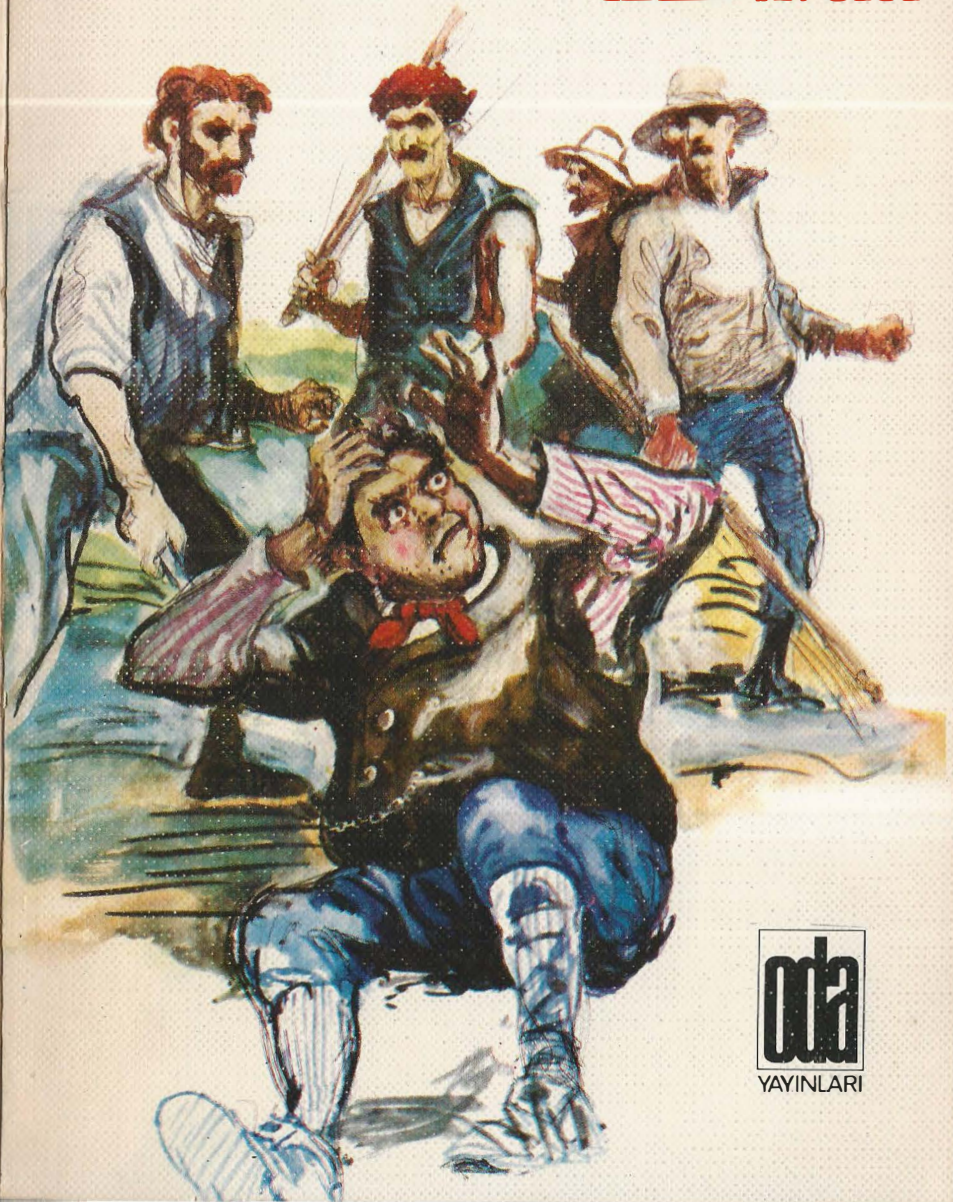
31

JACK LONDON

HALK AVCISI

oda
YAYINLARI

JACK LONDON • HALK AVCISI

HALK AVCISI

31

1. basım aralık 1976
2. basım ekim 1979

HALK AVCISI/jack london'un hikâyeleri/türkçesi, dilek gagga/redaksiyon, olcay göçmen/kapak, mustafa delioğlu/kapak filmi, ebru grafik/kapak basımı, tekin ofset/cilt, günsan mücellithanesi/doyuran matbaasında dizilip basılmıştır/oda yayınları, babıali cad. no: 19 sıhhiye apt. daire 3, cağaloğlu/haberleşme, posta kutusu 57, sirkeci - istanbul/telefon: 27 39 53

JACK
LONDON

türkçesi
Dilek Gagga

HALK AVCISI

içindekiler

halk avcısı	5
parlay'ın incileri	50
porportuk'un aklı	99
yüzkarası	141

1

Fitou-İva Adası, güney denizlerinde Polinezya bağımsızlığının ayakta kalan son kalesiydi. Fitou-İva'nın bunca zamandır bağımsız kalabilmesinde şu üç etken rol oynuyordu: önce uzak ve pek göze çarpmayan bir ada oluşu; sonra da halkının savaşçılığı.. Ama eğer Japonya, Fransa, İngiltere, Almanya ve Birleşik Amerika gibi sömürgeci ülkeler; Fitou-İva Adasının ne denli iştah açıcı bir lokma olduğunu aynı anda farketmemiş olsalardı, şu ya da bu devletin pençesine düşmekten hiçbir şey kurtaramayacaktı onu.

Bu beş büyük devlet, buldukları iri bir kemiği paylaşamayan köpekler gibi birbirleriyle dalaşmaya başladı. Savaş gemileri, Fitou-İva'nın küçücük limanına doluşarak adayı dört bir yandan kuşattı. Savaş ha patladı ha patlayacak söylentileri dolaştı ortalıkta. Dünya basını her gün o büyük devletlerin büyük büyük savaş gemileriyle, bala üşüşen sinekler gibi gelip doluştukları bu bağımsız

kalmak isteyen miniminnacık adadan sütunlar dolusu haberler yağdırdılar dünyanın dört bucağına. O günlerin sabahında, gözlerini açıp, kahvaltı masasına oturan kentli insanların ilk işi, gazetelerde öncelikle, bu konudaki haberlere göz atmak oldu. Barut fıçısına dönen ada, sonunda bu açgözlü devletlerden hiçbirine yar olmadı, hepsi de geldikleri gibi çekip gittiler. Amerikalı bir tayfanın deyimiyle, bu beş büyük devlet «ayaklarını kovaya aynı anda sokmuşlardı.»

Böylece Fitou-İva, uluslararası bir sömürge yönetiminin pençesinden kıl payı ile kurtulup yine eskisi gibi kendi yağı ile kavrulmaya devam etmiş oldu. Artık Kral Toulifau yani nam-ı diğer Toui-Toulifau, yine eskisi gibi, Kaliforniya kerestesinden Sydney'li bir tüccara yaptırttığı ulu sarayından, halkına adalet dağıtmak ve yeni yasalar koymak hakkına kavuşmuş oldu.

Toui-Toulifau yalnızca olur olmaz krallardan değildi. Tepeden tırnağa kral olmakla kalmazdı. Çünkü ne fazla ne eksik, tamı tamına elli sekiz yıl üç aydan beri bu dünyada olmasına karşın yaşından iki ay daha fazla saltanat sürmüştü. Yani tahta çıkışı, doğumundan iki ay önce, anasının karnındayken kutlanmıştı. Uzun lafın kısası yaşama süresinden şöyle böyle beş milyon saniye kadar daha fazla hükümet eylemiş eşine ender rastlanan kral-lardandı.

Kral Toulifau bir doksan beş boyunda, pek iri göbekli denemezse de kantara vurulduğunda rahat rahat yüz elli kilo çeken dev yapılı bir adamdı. Karısı Kraliçe Sepeli de iriyarı bir kadın sayılırdı: bir seksen boyu ve yüz yirmi kilo ağırlığı vardı. Kraliçenin erkek kardeşi Ouliami, kızkardeşinden

üç santim daha uzun ve yirmi kilo daha ağırdı; başbakanlık görevinin yanı sıra genel kurmay başkanlığı görevini de o yürütürdü.

Kral Toui-Toulifau, dünya yansa hasırım var demeyen gamsız bir adamdı. Sabah akşam demez, durmadan kafayı çekerdi. Halkı da az çok kendisine benzerdi; kimi konularda öldür allah kılları kıpırdamayan kaygısız insanlardı bunlar. Ama densizin biri dallarına basmaya görsün!.. Ada geleneğince o adamı, garip bir silahla, domuz leşiyle vura vura öldürmekten çekinmezlerdi. Üstelik bu işi hem el, hem de gönül birliğiyle yaparlardı.

II

David Grief'in yelkenlisi **Cantani**, limanın ağzındaki dik kayalıkları geçmiş, frişka bir rüzgârla ağır ağır rıhtıma yaklaşmaktaydı. Hayli serin bir geceydi. Gökyüzü yıldızlarla kaynaşıyordu. Tayfalar geminin kıç tarafına, arka güverteye uzanmışlar, nazlı nazlı kaymakta olan geminin bir an önce demirleme yerine ulaşmasını bekliyorlardı.

Bu sırada geminin Ambar Şefi Willie Smee kamaradan çıktı. İki dirhem bir çekirdek giyinmişti. İkinci kaptan, Willie Smee'nin sırtındaki gözalıcı ipek gömleği görünce muzip bir tavırla:

«Vay vay vay!» dedi dudaklarını şapırdatarak.

David Grief:

«Hayrola, bayram değil seyran değil, nereye böyle? Dansa mı gidiyorsun yoksa bu gece?» diye sordu.

Ama ikinci kaptan, Willie'den önce atılıp lafa karıştı:

«Yo hayır, dans mans değil,» dedi. «Willie hazretleri Taitua'nın evine teşrif buyurmak niyetindeler. Anlaşılan majesteleri iyiden iyiye abayı yakmış o kadına! Hah ha ha!»

Ambar şefi:

«Hiç bile değil,» diye karşı çıktı. «Daha neler!. Abayı yakmışmış! Sen öyle san bakalım.»

İkinci Kaptan iyice dalına basmak istiyordu delikanlının:

«Canım ne farkeder yani? Diyelim ki sen kadına değil de, kadın sana abayı yakmış.. ikisi de aynı kapıya çıkmaz mı!. Ama bak, benden söylemesi, ne olup biteceğini adım gibi biliyorum. Yarım saat sonra görürsün. Kulağına bir çiçek, başına da mis kokulu bir aşk çelengi kondurulacak.. Derken efendim bir kol.. güçlü kuvvetli bir erkek kolu Taitua'nın o ince belini bütün ateşiyle sımsıkı kavrayacak..»

Willie Smee dayanamayıp ikinci kaptanın sözünü kesti:

«Yahu bu senin yaptığına düpedüz çekememezlik derler be,» dedi. «Elinden gelse o çiçeği yalnız kendin koklamak isterdin değil mi? Ama sen de görüyorsun ki bir türlü beceremiyorsun bunu.»

«Ah dostum ah! Nerde bende o şans! Eğer sırtınızdaki o şahane gömleğin bir eşi bende olsaydı, eh, belki o zaman dediğin olurdu. Gömlek!.. İşte bütün mesele!.. Hah ha ha! Bir şey söyleyeyim mi: yarın altınına bahse girerim ki adadan ayrılırken bu gömleğin yerinde yeller esecek.»

David Grief de uyardı ambar şefini:

«Taitua çalmasa bile Toui-Toulifau yüzde yüz

el koyar bu gömleğe. En küçük bir kuşkun olmasın bundan. Yapar mı yapar. Gel sen beni dinle de adaya bu gömlekle çıkma. Ama yok, ille de giyerim, kimse dokunamaz filan dersen, şimdiden elveda de olsun bitsin.»

Kaptan Boig kıyıdaki fenerleri gözden kaçırmamaya çalışıyordu. Bir ara o da katıldı konuşmaya:

«Evet, çok doğru,» dedi. «Geçenlerde, adaya yaptığım son seferlerden biri sırasında, kral hazretleri durup dururken üzerindeki kemerle kınlı bir bıçağı tazminat olarak vermeye mahkûm etmişti tayfalardan birini.»

Sonra ikinci kaptana dönerek ekledi:

«Bay Marsh. Uygun gördüğünüz an demir atın. Yalnız dikkat edin gevşek olmasın. Şimdi en küçük bir rüzgâr belirtisi yok. Bu akşam böyle idare edelim, yarın sabah kopra hangarlarının önüne çekeriz.»

Az sonra boşanan zincirin tok homurtusu işitildi. Aborda eden bir sandala atlayan yerli tayfalar karaya çıkmak üzere gemiden ayrıldılar.

Bir süre sonra sandalda kala kala David Grief ile Ambar Şefi Willie Smee kalmıştı. Willie, mercan kayalarından yapılmış küçük iskelenin başında, özür mü, izin mi dilediği belli olmayan birtakım anlaşılmaz mırıltılarla kemküm ederek patronu Grief'in yanından ayrıldı; iki yanında palmiyeler uzanan bir yolda gözden kayboldu.

David Grief ters yola yöneldi. Eski misyonerlerden kalma yıkık dökük bir kilisenin önüne geldi. Kilise avlusundaki mezarlar arasında ahu ve lava lava'lara bürünmüş bir grup genç kızla delikanlı çılgınca bir neşeyle dans ediyorlardı. Başlarında hatmi çiçeklerinden yapılmış pırıl pırıl parıldayan taçlar taşıyorlardı.

Eski kilisenin biraz ötesinde, damı otla kaplanmış bir barakanın önünde yirmi kadar ihtiyar adam toplanmıştı. Bir zamanlar misyonerlerden öğrendikleri ilahileri koro halinde mırıldanmaktaydılar. Grief, Toui-Toulifau'nun sarayına yaklaştığında, dışarı taşan ışık ve gürültü patırtıdan, ehli sefanın kendilerini o bitip tükenmek bilmeyen içki şölenlerinin çılgın âlemine adamakıllı kaptırdıklarını anladı.

Güney denizlerindeki öteki ada halklarına oranla, gülen oynayan, günlerini gün eden mutlu insanlarla dolu bir adaydı burası. Doğum da olsa, ölüm de olsa, vur patlasın çal oynasın eğlenirlerdi. Bu iki olay da sevinçle kutlanılması gereken birer mutluluk ve eğlence kaynağıydı onlar için.

Grief, ileriye doğru eğile büküle uzanan Broom-Road boyunca ilerlemeye devam etti. Yolun her iki yanı, eğrelti otlarına benzeyen öbek öbek çiçeklerle sarılmıştı, çiçeklerin aralarından yer yer keçiboynuzu ağaçları yükseliyordu. Ilık hava tatlı bir ıtır kokusu ile yüklüydü. Gökyüzünün yıldızlı fonu üstünde, meyve yüklü hint kirazlarının, iri avocado'ların ve nazlı palmiyelerin alacalı gölgeleri seriliydi.

Öteye beriye serpilmiş ot izbelerden, şen kahkahalar, kıkırdamalar, heyecanlı konuşma sesleri sızıyordu dışarı. İlerde, sere serpe yayılmış deniz üzerinde fosforlu ışıltılar oynaşıyor, karanlıklardan kopup gelen şarkı sesleri balıkçıların bereketli bir avdan dönmekte olduklarını müjdeliyordu.

Grief sağa sola bakınarak yürümeye devam etti. Anayoldan ayrılıp karanlık bir yola saptı. Göz gözü görmüyordu, karanlıkta bir domuza tosladı; hayvan öfkeli öfkeli homurdandı.

Yandaki kulübenin ardına kadar açık olan kapısına yaklaştı, içeri bir göz attı. Odanın ortasında orta yaşlı, iriyarı, tombul bir yerli vardı; yere serili bir hasırın üzerinde oturuyordu. Adam, hindistancevizi ağacının liflerinden yapılma bir sineklikle arada bir bacaklarına vuruyordu. Gözünde gözlük, ciddi bir tavırla elindeki kitabı okumaktaydı. Grief, adamın okuduğu kitabın bir İngiliz İncil'i olduğunu gördü.

Bu gözlüklü adam, David Grief'in, adını bir azizden alan ticari temsilcisi Jeremie idi.

Jeremie öz be öz Samoalı olduğundan ten rengi öbür Fitou-İva yerlilerinden biraz daha açıktı. Misyonerler Jeremie'yi bir güzel eğitip, batıda yamyam kabilelerin yaşadığı uzak mercan adalarına yollamışlardı. Jeremie misyonerlerin kutsal davaları için bir süre çalışıp didinmişti oralarda. Adamlar onun büyük bir çaba göstererek bu zorlu görevin üstesinden geldiğini görünce mercan adalarından aldılar ve başka bir görev vererek ödüllendirdiler. Yeni görev yeri, hemen hemen dinibütün Hıristiyan bir halkın yaşadığı Fitou-İva adasıydı. Jeremie burada dine yani katılmış olan insanların imanını her dem taze tutmakla yükümlüydü.

Gelgelelim işler hiç de misyonerlerin umduğu gibi gitmedi. Çünkü Jeremie, nasıl olmuşsa olmuş, dinden imandan çıkmıştı. Kıyıdan köşeden birtakım dine aykırı bilgiler edinmişti. Eline Darwin'in bir kitabı geçmiş ve o da kitabı yutarcasına okumuştu. Üstüne üstlük cadaloz bir kadınla evliydi. Elimaşalı olduğu kadar çaçaron bir kadın olan karısının bitip tükenmek bilmeyen dırdırları, Jeremie'ye dünyayı zehir zıkkından etmişti. İmanının yerle bir olmasına karşın dinden resmen ayrılmadı. Darwin'

in kitabı zihnini iyice allak bullak etmekten başka bir işe yaramamıştı. Hem zaten bu karmakarışık, gizemli gezegeni kurcalamak ve aslını astarını anlayabilmek için habire eşeleyip durmak neye yarardı ki! Hele hele insan kudurmuş bir cadalozla evliyse!..

Ve gel zaman git zaman Jeremie'nin vaazlarındaki o kutsal ateşlilik yavaş yavaş sönüp soğumaya yüz tuttu. Misyonerler kurulu günün birinde bu durumun farkına vardı; onu yeniden yamyamların yaşadığı uzak mercan adalarına sürmekle tehdit etmeye başladı. Jeremie için artık bu körolası mesleğin kahrı çekilmez olmuştu. Üstelik sevgili karıcığının dili uzadıkça uzamış, kılıçtan keskin, zehirden acı olmaya başlamıştı.

Jeremie karısından boşanıncaya dek akla karayı seçti. Çünkü kralları Lou-Toulifau denilen o ömür adamın başında da aynı dert vardı. Kral hazretleri içkiyi fazla kaçırdığı zamanlar, eşek sudan gelinceye dek dayak yiyordu karısından. Toui-Toulifau siyasi nedenlerden ötürü karısından boşanamıyordu. Çünkü Kraliçe Sepeli de en azından kralinki kadar soylu bir hükümdar ailesinden geliyordu. Üstelik erkek kardeşi Ouliami krallık ordusunda genel kurmay başkanlığı görevini yürütüyordu. Bu durumda kral, atsa atamıyor, satsa satamıyor, boşanmanın hayalinden bile vazgeçmiş olarak, başa gelen çekilir deyip, dayağı yiyip yiyip aşağı oturuyordu. Ama nasıl olduysa oldu, kendisinin yoksun olduğu boşanma hakkını Jeremie'ye tanıyıverdi. Böylelikle karısının pençesinden kurtulan Jeremie, hemen ticaret yaşamına atıldı. Artık bir tüccardı. Ama patronluğu uzun sürmedi, en yağlı müşterisi olan kral, veresiye meresiye derken Jeremie'nin oca-

ğına incir dikti. Bir tüccarın, hele de yerli bir tüccarın, kendisine kredi açılması isteğinde bulunan koskoca bir krala ı-ıh demesi, o tüccarın tez zamanda topu atıp iflas bayrağını çekmesi demekti. Bu işten de ağzının payını alan Jeremie, bir yıl sonra David Grief'in ticari temsilciliğini yapmaya başladı. Ve aradan geçen on iki yıl boyunca bütün işleri yüzünün akı ile yürütmesini bildi. Bu başarıda Grief'in de payı vardı elbet. Çünkü o, veresiye isteyen krala hayır diyen, ya da evet deyince alacağını son meteliğine dek söke söke alabilen ilk adamdı.

Jeremie gözlüklerinin üstünden doğru patronuna kaygıyla baktı, sonra okurken yarım kalan sayfanın kulağını büktü, kitabı yanıbaşına koydu. Ayağa kalktı, patronu ile el sıkıştı:

«Bizzat sizin gelmenize çok sevindim,» dedi.

Grief gülerek:

«Başka nasıl gelebilirdim ki?» diye sordu.

Ama Jeremie bu sorudaki ince espriyi anlayamayacak kadar sıkıntılı bir durumdaydı:

«Şey..» diye söze başladı. «Adadaki ticaret işleri berbat. İşler çok kesat. Hesap defterini görünce yüreğinize inecek.»

«Alışveriş eden yok mu?»

«Yo yo, tam tersine!.. Hatta raflar.. raflar tamtakır oldu, ama..»

Gözleri gururla parladı:

«Ama yine de depoda bir yığın yedek malımız var. Bereket versin depo sımsıkı kapalıydı, şükürler olsun ki, verilmiş sadakamız varmış.»

«Toui-Toulifau'ya çok mu kredi açtın?»

«Hayır. Kimseye kredi açmış filan değilim. Üstelik bütün eski hesaplar kapatıldı, borç morç kalmadı artık.»

Grief istediği yanıtı alamıyordu bir türlü:

«Anlamıyorum Jeremie,» dedi. «Neler geveliyorsun? Uzun etme de çıkar şu baklayı ağzından. Hem bütün bunlar ne demek oluyor, söyler misin? Raflar tamtakır. kredi desen, açılmamış.. eski hesaplar kapatılıp borçlar temizlenmiş.. ambar sımsıkı kapatılmış.. Konuş da anlayalım!»

Jeremie cevap vereceği yerde eğildi, elini hasırın altına soktu, büyük bir demir kutu çıkardı.

Grief kutunun kilitli olmadığını görünce ağzı bir karış açık kaldı. Oysa Samoa'lının paraları nasıl titizlikle sakladığını çok iyi biliyordu. Adamın bu beklenmedik savrukluğu karşısında afallamıştı. Tıka basa kâğıt para ile doluydu kutu.

Jeremie, kutunun en üstündeki banknotlardan birini alıp uzattı:

«İşte cevabı!.»

Grief acemice taklit edilmiş banknot bozuntusuna şöyle bir göz attı:

> **Fitou İva Krallık Bankası, bu banknot karşılığında, istendiği an hamiline madeni olarak bir sterlin ödemeyi taahhüt eder.**

Banknotun ortasında bir yerli kellesinin resmi vardı, onun daha altında Kral Toui-Toulifau ile Foulouali adlı birinin imzası göze çarpıyordu. Foulouali adının yanında 'Maliye Bakanı' ünvanı yazılıydı.

Grief sordu:

«Bu Foulouali denilen herif neyin nesi? Bu bir Fidji adı değil mi? Yanılmıyorsam anlamı da Güneş-Tüyleri olsa gerek.»

«Haklısınız. Güneş-Tüyleri! O alçak herif kendine bu adı takmış işte. Aşağılık düzenbaz, Fitou-İva'yı karıştırmak için kalkmış taa Fidji adalarından buralara gelmiş. O bu adaya ayak bastı basalı her şey allak bullak oldu!..»

«Ha anladım. Bu herif de şu meşhur Levukalı anasının gözü zencilerden biri desene.»

«Hayır hayır! Bu namussuz dalavereci, ne idüğü belli olmayan ip kaçkını bir beyaz. Fidji'nin o soylu ünvanını kisve edinerek gerçek kimliğini örtbas etmeye çalışıyor. Bu adın ardına gizlenerek çevirmediği dolap kalmadı, o saygıdeğer adı diz boyu çamura buladı alçak herif. Toui-Toulifau'nun sabah akşam zilzurna sarhoş kalabilmesi için elinden geleni ardına komadı. Bir gün bir de baktık ki kral, herifi maliye bakanı yapıvermiş! Derken tuttu, bu gördüğünüz değersiz parayı çıkardı piyasaya. Ve allem etti kallem etti halkı, alışveriş ederken bu parayı kullanmaya razı etti. Sonra da vergi üzerine vergi yağdırdı: Dükkanın mı var, vergi vereceksin; kopran mı var, vergi; tütün mü, ona da vergi. Ayrıca bir sürü gümrük resmi, akla hayale gelmeyecek daha başka vergiler ve türlü türlü kurallar icat etti. Oturdun vergi, kalktın vergi, konuştun vergi, sustun vergi! Vergioğlu vergi!.. Ama halkın üzerine pek varmıyor. Gelgelelim o yerebatası vergileriyle tüccarlara kan kusturuyor. Kalktı, kopra üzerine vergi koydu, ben de alış fiyatını o oranda düşürdüm. Tabii halk hemen yakınmaya başladı. Bunun üzerine Güneş-Tüyleri denen herif, tüccarların kopra alış fiyatlarını keyfi olarak düşürmelerini yasaklayan yeni bir yasa çıkardı. Ve bu suçumdan ötürü beni iki sterlin para cezası ile beş

domuz vermeye mahkûm etti. Bak bak yediği naneye bak: domuz sayısı niye dört ya da altı değil de beş oluyor? Çünkü cümle âlem bilir ki benim yalnızca beş tane domuzum vardır!. Ha, bilesiniz: bunları hesap defterine geçirdim. Ne diyordum, ha evet, Fulcrum Kumpanyasının temsilcisi Hawkins de para cezasına çarptırıldı. Ama domuz ve içki vererek paçayı zor kurtardı. Önceleri karşı koyduğu için askerler dükkanını ateşe verdiler. Ben baktım ki iş çığırından çıkıyor, fiyatları boykot ederek satışı durdurdum. Ama Güneş-Tüyleri, yeni bir para cezasına çarptırdı beni. Uslu durmazsam dükkanın altını üstüne getirteceğini söyledi. İşte bu yüzden raflar tamtakır, yeni mal koymadım dükkana. Her şeyi satıp savdım ve geriye kala kala şu görmüş olduğunuz, bir kutu dolusu değersiz kâğıt parçası kaldı. Eğer siz de aylığımı bu beş para etmeyen paçavralarla öderseniz duman oldum demektir. Aslında işin doğrusu da bu olur ya neyse. İşte böyle.. Şimdi bilmiyorum, doğrusu şaşırdım kaldım ben, ne yapmalı bilmem. Elden ne gelir, siz ne diyorsunuz?»

Grief omuzlarını silkti:

«Bakalım. Önce gidip şu Güneş-Tüylerini göreyim, ortalıkta dönen nedir anlamalıyım. Sonra bir şeyler düşünürüz elbet.»

Jeremie uyarmaktan alamadı kendini:

«Aman bir an önce gidip görün öyleyse. Yoksa ne oluyor demeye kalmadan bir yığın ceza keser. Üstelik suçunuzun ne olduğunu anlama fırsatı bile bulamazsınız. Vırt zırt ceza basıyor adam. Nerdeyse krallığın bütün parasını elinde toplayacak.

Halkın toprağa gömdükleri dışında, piyasadaki bütün parayı ele geçirmiş durumda.»

III

Grief, Broom-Road boyunca yürüyerek geri döndü. Saray kapısını aydınlatan lambaların aydınlığı altında, dışarı çıkmakta olan, buruşuk pantolonlu, tıraşlı suratı pırıl pırıl parlayan, kanlı canlı, kısa boylu, şişman bir adamla burun buruna geldi. Fırtınaya tutulmuş yelkenli gibi yalpa vura vura yürüyen bu adamı gözü bir yerden ısırıyordu. Güney denizlerinde, en azından bir düzine limanda karşılaşmış olmalıydılar. Birdenbire tanıdı adamı:

«Ooo, kimi görüyorum! Cornelius Deasy! Vay vay vay! Hangi rüzgâr attı seni buralara?»

«Bak hele! Denizler şeytanı Grief ha!»

El sıkıştılar.

Grief hemen teklifte bulundu:

«Eğer gemiye kadar buyurmak zahmetine katlanırsan dostum, sana iyi cins ve sert mi sert İskoç viskisi ikram edebilirim. Var mısın?»

Cornelius ilgisizce omuzlarını silkti ve kendine hemen çeki düzen verdi. Azarlayıcı bir sesle şöyle dedi:

«Yokum Bay Grief. Hem o dediğiniz eskidendi, eski çamlar da şimdi bardak oldu. Şimdi karşınızda adıyla sanıyla koskoca Foulouali bulunuyor. Eski günleri şakayla karışık da olsa anımsatarak beni kandırmaya çalışmayın! Bunu kafanıza yerleştirin!. Görevimi yapmak söz konusu olursa karşımdaki kırk yıllık ahbabım da olsa hiç dinlemem çiğner geçerim! Şu anda karşınızda, yüce kral Toui-

Toulifau'nun lütuflarına mazhar olarak maliye bakanlığı görevini üstlenmiş biri var. Ayrıca kral hazretleri adalet dağıtmaktan yorulup dinlenmeye çekildiği zamanlar, adalet bakanlığı görevini de ben yürütüyorum.»

Grief ıslık çalarak şaşkınlığını belirtti:

«Vay canına! Demek şu dillere destan 'Güneş-Tüyleri' sensin öyle mi?»

'Güneş-Tüyleri' düzeltti hemen:

«Rica ederim, rica ederim! Kendinize gelin lütfen. Herkes gibi siz de yerli diliyle Foulouali demelisiniz. Bana bakın Bay Grief, eski dostluğumuzu aklımdan çıkarmamış olmakla birlikte, size şu haberi vermek zorunda olduğumu üzülerek belirtmek isterim. Bu mercan adalarında yaşamakta olan kendi halindeki Polinezya yerlilerini soyup soğana çevirmeye çalışan bütün tüccarlar gibi siz de meşru ithalat vergisini ödemek zorundasınız. Bir de.. bir de.. ne diyecektim? Ha, evet! Kuralları bilerek ve isteyerek çiğnemiş bulunuyorsunuz. Fitou-İva limanına göz göre göre ışıklarınızı yakmadan girdiniz.. Sözümü kesmeyin! Evet, kendi gözlerimle gördüm, aynen böyle yaptınız. Yalan söyleyecek halim yok! Bu suçunuzdan ötürü sizi beş sterlin tazminat ödemeye mahkûm ediyorum. Ha sahi, söyleyin bakalım: ardıç suyunuz var mı?.. İşte bağışlanmaz bir suç daha: İki kuruşluk petrol tasarrufunda bulunacaksınız diye, bizim şirin limanımızın, kahraman denizcilerinin can güvenliğini tehlikeye düşürmeye ne hakkınız, ne de yetkiniz var! Size bir kez daha soruyorum: ardıç içkisi var mı? Sağır mısınız! Hemen cevap verin, bu soruyu size koskoca gümrük ve tekel bakanı soruyor!..»

Grief dişlerini gıcırdatarak:

«Amma da çok görev yüklenmişsin ha!» dedi. «Nasıl oluyor da omuzların bunca yükü çekebiliyor?»

«Aslında bu yükleri başımıza saranlar hep beyaz adamlardır. O tüccar olacak namussuzlar, her işi zavallı Toui-Toulifau'nun omuzlarına yüklüyorlardı. O Toui-Toulifau ki, tahta çıkmış ve krallığın kutsal tasından içki içen, gelmiş geçmiş tüm kralların en büyüğü, en iyisi ve de en görkemlisidir! İşte ben böylesine yüce bir kralın sağ kolu olmak mutluluğuna erişmiş bulunuyorum. Bundan böyle yasaların uygulanmasını sağlamak, dirlik ve düzenliği korumak görevinden ben Cornelius.. daha doğrusu ben Foulouali sorumluyum. Şu anda içim sızım sızım sızlamasına karşın görev aşkım sizi karantina kurallarını çiğnemiş olmakla suçlandırmamı emrediyor!»

«Karantina mı?»

«Ne sandınız ya, elbette karantina! Sağlık bakanınca konulmuş ve limana giren her geminin uymak zorunda olduğu bir kuraldır bu. Gemi büyük bir dikkatle sağlık denetiminden geçmedikten sonra mürettebatın kara ile ilişki kurmaları kesinlikle yasaktır. Öyle ya canım, ya maazallah geminizde çiçek, veba efendime söyleyeyim difteri cinsinden bulaşıcı ya da öldürücü bir hastalık olsaydı? Düşünebiliyor musunuz, ne kadar korkunç bir felâket olurdu? Bu tür olaylardan ağzı var dili yok Polinezya yerlisini, her söylenene inanıveren bu zavallı insanları kim koruyacak? Kim elinden tutacak? Sorarım size kim ha, kim? Ben elbet! Ben: Foulouali, yani Güneş-Tüyleri! Peki Güneş-Tüyleri halkı nasıl koruyacak? Üstlendiği kutsal görevi, canını bile vermekten çekinmeyecek kadar sarsılmaz bir kararlılıkla yürüterek elbet!»

Grief sordu:

«Peki, sağlık bakanı kim?»

«Benim ben, Foulouali! Suçunuz ağır, hem de çok ağır. Ceza olarak en iyisinden beş kasa Hollanda malı ardıç içkisi vereceksiniz!»

Grief daha fazla tutamadı kendini, gülmeye başladı:

«Etme eyleme Cornelius. Gel bu işten vazgeç. Gemiye gel hadi. Gidip birer kadeh viski yuvarlayarak işi tatlıya bağlayalım, olsun bitsin.»

Güneş-Tüyleri soylu bir el hareketiyle geri çevirdi bu öneriyi:

«Buna adıyla sanıyla resmen rüşvet denir! Ağzınızdan çıkanı kulağınız duyuyor mu sizin? Benim soylu görev anlayışıma düpedüz hakaret ettiğinizin farkında mısınız siz! Hem söyler misiniz bakayım, gemi çalıştırma belgenizi neden göstermediniz? Gümrük ve tekel bakanı olarak sizi beş sterlin para cezası ile iki kasa ardıç içkisi daha vermeye mahkûm ediyorum!»

«Bana bak Cornelius. Şakanın da belli bir sınırı vardır. Sense uzattıkça uzattın ama. Yeter artık canım, sabrımı taşırıyorsun bak. İyice kaçırdın ipin ucunu. Burası Levuka değil. Tepemi attırırsan kulaklarını çeke çeke iki karış uzatırım sonra. Boşuna çene patlatma dostum, zırnık koparamazsın benden.»

Güneş-Tüyleri korkarak bir iki adım geriledi:

«Sakın ha! Elinizi süreyim demeyin. Hele böyle bir şey yapmaya kalkın görürsünüz siz. Söylediğiniz çok doğru: burası Levuka değil. İşte ben de burası Levuka olmadığı için aklınızı başınıza getireceğim ya zaten! Buna yetecek kadar gücüm var, yaparım dedim mi yaparım. Toui-Toulifau ile ordu-

su beni destekler. Çarptırıldığınız para cezalarını derhal ödeyeceksiniz. Yoksa geminize el koyarım! Bilmiş olun! Pöh!.. Hem zaten ilk karşı koyan siz değilsiniz. O Çinli inci tüccarı Peter Gee de kurallara kulak asmadan limana korsan gibi gizlice girmeye kalktı. Üstelik birkaç kuruş para cezasına çarptırıldığını öğrenince, ödemem de ödemem diye utanmadan avaz avaz bağırıp çağırmaya başlamasın mı! Yediği halta bak şunun, hem suçlu hem güçlü. O da sizin gibi cezaları ödemek istememişti. Ama bakın şimdi kıyıda pişmanlık içinde dolaşıp duruyor. Ah, ne akla hizmet ettim de karşı koydum diye arpacı kumrusu gibi kara kara düşünüyor; süt dökmüş kediye döndü şimdi.»

«Sahi mi söylüyorsun?»

«Yok yalan! Elbette doğru. Vicdanımın sesini dinledim, görev anlayışımın emrine uydum ve gemisine el koydum. Krallık ordusunun beşte biri gemide nöbet bekliyor şimdi. Sekiz gün sonra gemi haraç mezat satılacak. Söz dinlemeyenin hali budur işte!.. Ee şey.. bakın, gemide on ton kadar istiridye kabuğu var.. Şey, yani diyorum ki.. hani, acaba bunları sizdeki ardıç içkileriyle değiş tokuş edemez miyiz? Ne dersiniz? Sizin için oldukça kârlı bir iş olurdu. Kuzum ne kadar ardıç içkiniz var?»

«Hay allah! Yine mi o yere batasıca ardıç içkisi?»

«Neden olmasın canım. Bakın iş iştir. Toui-Toulifau dipsiz bir içki kuyusudur. O koca ayyaşa içki bulacağım diye habire kafa patlatmaktan bıktım usandım artık. Çevresini bir yığın asalak sarmış. Ben içki buluncaya kadar akla karayı seçiyorum, o yaltakçı takımı da ohh hazıra konup bulduklarımı kısa zamanda silip süpürüyor. A, açgözlülüğün bu

kadarına da pes doğrusu! Şimdi söyleyin bakalım Bay Grief, cezaları namusunuzla ödeyecek misiniz, yoksa ben kendi bildiğim yöntemlerle bu işi kısa zamanda halledeyim mi?»

«Bak Cornelius, körkütük sarhoşsun sen. Ne dediğini ne yaptığını bilmiyorsun; aklını başına devşir. Güney denizlerinde, insanların bu tür şakalara güldüğü günler oldukça eskilerde kaldı. Bugün insanlar bambaşka soytarılıklara gülüyor.»

«Peki öyleyse Bay Grief, benden günah gitti. Ola ki gemiye filan döneyim dersiniz. Eğer böyle bir niyetiniz varsa boşuna yorulmayın. Sizi bu dertten kurtarmıştım ben daha önce. Böyle dikkafalılık edeceğinizi biliyordum, evet, adım gibi biliyordum karşı koyacağınızı. Bu yüzden geminize çoktaaan el koydurmuştum. Nasıl olsa inatçılık edecektiniz, iyisi mi dedim, bir an önce tedbirimi alayım. Tayfalarınızın tümü kıyıda şimdi. Evet, geminize kral adına el konulmuştur.»

Grief hâlâ onun şaka yaptığını sanıyordu, üzerine yürüdü.

Foulouali korkarak geriledi yine. O anda, karanlıkta omuz başında iriyarı bir adam belirdi.

Foulouali adamı görünce yaygarayı bastı:

«Hah! Tam zamanında geldin Ouliami. İşte, işte bir korsan daha. Ey iriyarı, ey güçlü kuvvetli kardeş! Mübarek elceğizinle beni bu adamın şerrinden koru!»

Grief:

«Selam Ouliami!» dedi. «Söyle bana, Fitou-İva'nın yönetimi ne zamandan beri bir deniz faresinin ellerine bırakıldı? Yelkenlime kral adına el konulduğunu söylüyor. Doğru mu?»

Ouliami:

«Evet, doğru söylemiş,» diye homurdandı. «Şu Willie Smee'ninkine benzeyen gömleklerden daha var mı acaba sizde? Toui-Toulifau görmüş, özenmiş. Bir tane de kendine almak istiyor da..»

Foulouali hemen atıldı:

«Rica etmeye değmez. İster gömlek, ister yelkenli olsun farketmez. Kral, ne var ne yoksa hepsine el koymuştur. İşte o kadar!»

Grief dişlerinin arasından:

«Cornelius!» dedi. «Bak iyice azıttın ama sen. Yahu düpedüz korsanlık bu be! Gemiye benim haberim olmadan el koydun.»

«Hoppala! Daha biraz önce cezayı ödemem, benden zırnık alamazsın diye direten ben miydim yoksa?»

«Ama benimle konuşmadan önce el koydurmuşsun.»

«Evet, yalan da değil hani. Doğru. Peki, öyle olmuşsa n'olmuş yani? Ben malımı bilmez miyim, nasıl olsa karşı koyacaktınız, nitekim öyle olmadı mı zaten? Dürüst ve yerinde bir önlemdir bu. En küçük bir haksızlık bile olmadan uygulanır. Adalet, ben Cornelius ya da Foulouali —ki ikisi de aynı kapıya çıkar— evet, adaletin büyük ve parlak yıldızı tarafından özenle yerine getirilmiştir. Fazla konuşmak gereksizdir. Hadi bakalım tüccar hazretleri, çekin arabanızı! Yoksa saraydaki bütün savaşçıları üzerinize salarım! Ouliami, bu tüccar laftan anlamıyor! Nöbetçileri çağır!»

Ouliami, geniş göğsünde, hindistancevizi ağacının liflerinden örülmüş bir kordonda asılı olan düdüğü öttürdü.

Grief'in kafası adamakıllı kızmıştı, öfkeyle Cornelius'a bir yumruk salladı. Ama o, her an te-

tikte durduğundan sıçrayarak yumruğu savuşturdu, ve Ouliami'nin heybetli gövdesi ardına siniverdi.

Düdük sesini işiten güçlü kuvvetli ve en bücürü bir seksenden aşağı olmayan bir düzine Polinezyalı yerli, saray yolundan koşup yetiştiler. Komutanları Ouliami'nin arkasına dizildiler.

Cornelius, sığındığı yerden ciyak ciyak bağırıyordu:

«Hadi defol tüccar bozuntusu! Cehennem ol gözüm görmesin! Görüşmemiş bitmiştir. Hakkınızdaki bütün suçlamalar yarın incelenecek ve karara bağlanacaktır. Yarın yüce mahkeme önünde şu suçlar hakkında hesap vermeye hazır olun: Geceleyin rezalet çıkarmak; adalet bakanını öldürme girişimi, hakaret, yaralamak, kesmek ve sakatlamak için saldırmak; kurulu düzeni zor kullanarak devirmeye yönelik ihtilâlci eylemler; şiddet kullanmaya yeltenmek; liman kurallarını çiğnemek; gümrük kurallarını hiçe sayarak yolsuzluk ve kaçakçılık; karantinadan kaçmak!.. Bütün bunların hesabı sorulacaktır. Şunu aklınızın kıyıcığından çıkarmayın ki Grief, yarın sabah kutsal adalet tecelli edecek ve güçlü devletimizin yumruğu tepenize bir balyoz gibi inecektir! Allah size selâmet versin, ve sizi nasıl bilirse öyle yapsın!..»

IV

Yargılama başlamadan önce David Grief, Peter Gee ile birlikte Kral Toui-Toulifau'nun huzuruna kabul edildi. Kral yarım düzine kadar kabile şe-

fi ile birlikte, saray bahçesinde, gölgelikli ağaç altlarına serili hasırlara uzanmış keyif çatıyordu. Sabahın körü olmasına karşın hizmetçiler ellerindeki dört köşe şişelerle kralla dostlarına ardıç içkisi yetiştirmek için koşturup duruyorlardı.

Kral, eski dostu Grief'i görmekten büyük bir mutluluk duydu, başına gelenleri öğrendiğinde yüreciği parçalandı. Gelgelelim soruna bir çözümyolu bulması sözkonusu edilince yan çizdi. Tartışmaya girmekten kaçındı. Sık sık konuyu değiştirmeye, meseleyi lafa boğmaya çalıştı. Alışkanlık haline getirmişti bunu. Ne zaman bir tüccar gelip de, mallarına el konulduğu için yakınmaya başlasa, hemen ardıç içkisi sunarak, işi gargaraya getiriyordu. Biricik ve değişmez yanıtı her defasında aynıydı:

«Bir kadeh ardıç suyu içsenize, çok iyi gelir.»

Ama bu kez Güneş-Tüyleri'nin becerikliliğine duyduğu sonsuz hayranlığı üstüne basa basa belirtmekten geri kalmadı. Saray işleri hiçbir zaman böylesine tıkırında gitmemişti. Doğrusu bugüne dek hazinede ne bu kadar çok para, ne de bu kadar çok ardıç içkisi olmuştu. Sonunda sözü şöyle bağladı:

«Foulouali'den çok memnunuz vesselam! Bir kadeh ardıç suyu içsenize, çok iyi gelir.»

Grief biraz sonra Peter Gee'ye dönerek fısıldadı:

«Bu beladan yakayı sıyırmaya bakalım, yoksa halimiz duman olur. Körler ülkesinde şaşılar kral olup çıkıyor işte. Birkaç dakika sonra beni kundakçı, cüzzamlı ya da dinsiz diye mahkûm ederlerse hiç şaşmam. Bir belaya çattık ki deme gitsin, herif hem davacı, hem yargıç. Kafamı toparlayıp bir şeyler düşünmezsem hapı yuttuğumuzun resmidir.»

Grief, kralın huzurundan çekilirken Kraliçe Sepeli'ye ilişti gözü. Kadın sezdirmeden kocasını ve çevresindeki içki arkadaşlarını göz hapsine almış, yiyecekmiş gibi bakıyordu. Suratından düşen bin parçaydı. Grief, Sepeli'nin bu halini görünce umutlandı, kimbilir, belki de bu sevimli hatun kendileri için bir kurtuluş aracı olabilirdi.

Geniş bahçenin gölgelikli bir yerine kurulmuş olan mahkemeye Cornelius başkanlık ediyordu. Görevine erkenden başlamıştı. Grief geldiğinde, Willie Smee'nin davasını karara bağlıyordu. Elkonulan gemilere göz kulak olmakla görevli birlikler dışında, tüm krallık ordusu iş başındaydı.

Cornelius kararını açıkladı:

«Sanık ayağa kalksın ve bir ambar şefine yakışmayan, üstelik terbiye ve ahlâka da aykırı olan davranışları hakkında yüce mahkemenin takdir buyurduğu haklı kararı dinlesin. Üzerinde para bulunmadığını söyleyen sanığın açıklamaları gözönüne alınmıştır. Mahkememiz, emri altında bir hapishane bulunmayışından ötürü oldukça üzgündür. Sanığın suçuna karşılık, ne yazık ki hapis ve para cezası verilememiştir. Bu yüzden Mahkememiz suçluyu şu anda sırtında görülen beyaz ipekli gömleği ceza olarak vermeye mahkûm etmiştir.»

Cornelius'un işareti üzerine birkaç asker Willie Smee'nin yanına geldi ve apar topar bir avocado ağacının arkasına sürükledi. Az sonra Smee ağacın ardından çıktı, sırtındaki gömleğin yerinde yeller esiyordu, gelip Grief'in yanına oturdu.

Grief:

«Kuzum senin suçun neydi allasen?» diye sordu.

Smee aval aval baktı:

«Valla biliyorsam iki gözüm önüme aksın!» dedi. «Peki ya siz ne gibi bir cinayet işlediniz?»

Bu sırada Cornelius'un en kalın en otoriter sesiyle bağırdığını işittiler:

«Öteki sanık mahkeme huzuruna gelsin! David Grief! Kalkınız! Mahkememiz, bütün gerekli araştırma ve incelemeleri yaptıktan, gerçeği ortaya çıkaracak olan bütün tanıkları dinledikten sonra, size şu kararı bildirmekten kıvanç duyar..»

Sözünü kesmeye hazırlanan Grief'e hışımla bağırdı:

«Susunuz! Evet, tanıkların büyük bir ciddiyetle dinlendiğini bir kez daha belirtirim. Yüce mahkememiz sanığa karşı çok amansız davranmak istememekle birlikte, ona, liman kurallarını bile bile çiğnediği, karantinadan kaçındığı ve deniz yasalarını hiçe saydığı için kovuşturmaya uğradığını bir kez daha anımsatır. Sanığın **Cantani** adlı yelkenlisine Fitou-İva hükümetince elkonulmuş olup, on gün sonra haraç mezat satılması karar altına alınmıştır. İşbu satışa, geminin tekmil arması ile hamulesi dahildir. Ayrıca şiddet hareketleri, geceleyin gürültü çıkarmak, krallık yasalarına açıkça karşı gelmek gibi suçları da sabit görüldüğünden, suçlu, yüz sterlin para cezası ile on beş sandık ardıç içkisi vermeye mahkûm edilmiştir. Şimdi suçlu şu soruyu yanıtlandırsın: ödemek istiyor musunuz? Soruyu hemen yanıtlayın.»

Grief başını sallayarak hayır dedi. Bunun üzerine Cornelius sürdürdü:

«Ne yazık ki suçluları tıkabileceğimiz bir hapishaneden yoksunuz. Hak etmiş olduğunuz halde sizi hapis cezasına çarptıramıyoruz. Kendinizi şimdilik laf üzerinde hapsedilmiş varsayın! Mahkeme-

miz son olarak, suçlunun, bu sabahın erken saatlerinde adamlarını öğle yemeği için balık avlamaya yolladığını öğrenmiş bulunmaktadır. Bu resmen Fitou-İva balıkçılarının yüce çıkarlarının ayaklar altına alınması ve bir ayrıcalığın göz göre göre çiğnenmesi anlamına gelir. Ulusal servetin korunması ülkemizin çıkarları açısından mutlaka gereklidir. Yüce mahkeme, suçlunun bu davranışını şiddetle kınar ve bir kez daha yinelenmesi durumunda suçlu ya da suçluların Broom-Road'ın onarım işlerinde çalıştırılmak üzere küreğe mahkûm edileceklerini ihtar eder. Yüce mahkeme duruşmaya son vermiştir!»

Bahçeden çıkmadan önce Peter Gee, Grief'i dürterek hasırların üstüne uzanıp yatmakta olan Kral Toui-Toulifau'yu gösterdi. Ambar şefinin ipekli gömleği her an yırtılma tehlikesi içindeydi, kralın sarkık memelerini, göbeğindeki yağlı et katmerlerini çoktan sarıp sarmalamıştı bile.

V

Jeremie'nin kulübesinde yapılan toplantıda, duruma nasıl bir çözümyolu bulacaklarını kararlaştırıyorlardı. Tartışmanın sonunda Peter Gee söz alarak görüşünü açıkladı:

«Durum bütün çıplaklığı ile ortada. Cornelius Deasy, nerdeyse bütün madeni paraları avucunda toplamış bulunuyor. Kralı, gemilerden bulduğu ardıç içkisi ile uyutuyor şimdilik. Ama ilk fırsatta bütün paralarla birlikte kaçacak, evet, ya sizin ya da benim gemiye binerek tabanları yağlayacak.»

Jeremie can kulağı ile dinliyordu, gözlüklerini silmeyi bırakarak o da karıştı söze:

«İğrenç bir herif bu! Düzenbazın, halk avcısının biri. Ah! Ah! Bu herifi ölü bir domuzla eşek sudan gelinceye dek pataklamalı. Tam ona göre bir domuz bulmalı, özel olarak öldürülmüş bir domuz. Ve yer misin yemez misin, pat küt girişmeli..»

Grief:

«Hay aklınla bin yaşa sen emi!» diye atıldı. «İyi düşündün bunu, tamam, cezası ölü bir domuzla dövülmek olacak. Eğer bu görev sana verilirse Jeremie, hiç şaşmam. Şu anda Toui-Toulifau kayık hangarında benim viski sandıklarından birini açmaya çabalıyordur. Hazır böyle bir fırsat çıkmışken ben de saraya gidip Kraliçe Sepeli ile biraz hoşbeş edeyim. Bu arada sen Jeremie, ambardan biraz mal çıkar ve dükkanın raflarını doldur. Hawkins, sen de bizim ambardan ödünç mal al ve aynı şeyi yap. Peter sen de Alman mağazasına git. Zaman geçirmeden işe başlayın, kâğıt para ile satış yapacaksınız. Korkmayın, zararı ben karşılayacağım. Her şey yolunda giderse üç gün içinde ya Büyük-Meclis toplanacak ya da ayaklanma patlak verecektir. Jeremie, yapacağın bir iş daha var: adanın her yanına, balıkçılara, çiftçilere, hatta yaban keçisi avcılarına bile haber ver: Bugünden tezi yok üç gün içinde saraya koşup toplansınlar.»

Jeremie kaygıyla sordu:

«Peki, ya askerleri ne yapacağız?»

«Sen benim dediğimi yap, üst yanına karışma. Askerler iki aydır aylıklarını alamamışlar. Hem Ouliami de kraliçenin kardeşi.. Raflara ilk elde

fazla mal dizmeyin. Unutmayın sakın, askerler kâğıt paralarla alışveriş etmek isteyince satışı şippadak keseceksiniz, tamam mı?»

Jeremie :

«İyi ama o zaman da dükkanları ateşe verirler,» diye sızlandı.

«Olsun varsın, bırak versinler. O zaman zararı Toui-Toulifau öder.»

Willie Smee:

«Acaba benim gömleğin parasını da öder mi dersiniz?» diye sordu.

Grief:

«Bu, Toui-Toulifau ile senin arandaki özel bir sorun, kafa kafaya verip tatlıya bağlarsınız artık,»

Ambar şefi ağlamaklı oldu:

«Omuzlarından patlamaya başlamış bile,» diye inledi. «Sırtına geçirmesinden çok değil, beş dakika sonra gördüm. Hay görmez olaydım! Ah, zavallı gömlek!.. Az buz değil, tam otuz şilin saymıştım o gömleğe. İşin kötüsü topu topu bir kerecik giyebildim! Kısmete bak kısmete!»

Jeremie:

«Bana ölü bir domuz gerek,» dedi. «Nerden bulabilirim acaba?»

Grief:

«Canım, laf mı yani seninkisi de,» dedi. «Öldürüver bir tane olsun bitsin. Yavrulardan birini öldürüver!»

«İyi ama en küçüğünün fiyatı on şilindir.»

«Olsun varsın, deftere geçirirsin.»

Bir an düşündü Grief:

«Eğer domuzun iyice kaskatı olmasını istiyorsan, hemen öldürüp hazırlasan fena olmaz.»

Kraliçe Sepeli:

«Yerden göğe kadar hakkın var David,» dedi. «Bu Foulouali denilen adam, adaya ayak bastı basalı ortalık tımarhaneye döndü. Rezillik diz boyu. Toui-Toulifau ardıç içkisinin küpüne düştü. Ama eğer Büyük-Meclisin toplanmasını emretmezse, ben bilirim yapacağımı. Alimallah öyle bir dayak atarım ki ona, doğduğuna doğacağına bin pişman ederim. İçkinin başına çöreklenince dut gibi olur, ayakta duracak hali kalmaz, işte o zaman onu ıslatmak benim için çocuk oyuncağıdır.»

Kraliçe yumruklarını sıktı. Kadındaki bu amozon halini ve yüzündeki öfkeyi gören Grief'in zerre kadar kuşkusu kalmadı: kral istese de istemese de meclis mutlaka toplanacaktı.

Fitou-İva dili, Samoa dili ile çok benzeştiğinden Grief anadili gibi rahatlıkla konuşuyordu:

«Ouliami, askerlerin maaşlarını istediklerini gelgelelim Foulouali'nin verdiği kâğıt paraları almak istemediklerini söylüyordun. Öyleyse şimdi, askerlerin bu parayı kabul etmelerini sağla, aylıklar yarın dağıtılsın.»

Ouliami pek istekli görünmedi:

«Canım neden üzüyorsunuz tatlı canınızı? Gül gibi geçinip gidiyoruz işte. Herkes hoşnut yaşamından. Kral içki içtikçe zevkten dört köşe oluyor, yakındığı filan yok ki. Hazine deseniz, tıka basa para dolu. E allaha şükür benim de keyfime diyecek yok. Evimde Hawkins'in dükkanından gelme iki sandık ardıç içkisi ile bir yığın öte beri var.»

Kraliçe Sepeli dayanamadı, açtı ağzını yumdu gözünü:

«A benim kardeşim olacak dangalak domuz! David senin o kalın kafana dank etsin diye deminden beri çene patlatıyor. Kulakların sağır mı yoksa? Yarın bir gün elindeki öte beri bitecek. Bütün içkilerin dibine darı ekeceksin. İşte o zaman, sana yeni mallar sağlayacak olan tüccarlar artık adanın semtine bile uğramaz olacak. Ve Güneş-Tüyleri, Fitou-İva'nın olanca parasını heybesine doldurup soluğu Levuka'da alacak. O zaman ne halt edeceksin? Ha? Aç kulaklarını da beni dinle adam gibi. Para dediğin ya gümüş ya da altın olur. Kâğıt ise yalnızca kâğıttır. Beş para etmez. İş işten geçmeden aklını başına topla, halk homurdanmaya başladı. Her yerde kıtlık başgösterdi. Sarayda bile balık yüzüne hasret kaldık artık. Tatlı patatesler, yerin yedi kat dibine ekilmiş olmalı ki onun da tadını unutur olduk. Dağlılar bir haftadır tek bir yaban keçisi bile göndermedi. Gerçi Güneş-Tüyleri, tüccarları koprayı eski fiyat üzerinden almaya zorluyor ama çiftçilerden bir teki bile malını satmaya yanaşmıyor. Evet yanaşmıyorlar. Neden? O kâğıt paralardan almak istemiyorlar da ondan! Mallarının karşılığında para istiyorlar para! Kâğıt parçası değil! Daha bugün, yumurta almaları için en azından yirmi eve adamlar gönderdim. Ama hepsi de eli boş döndü, bir tek yumurta bile bulamamışlar. Yumurta kalmamış! Güneş-Tüyleri tavukları da mı büyüledi yoksa? Buna pek aklım ermez. Yalnız şu gerçeği biliyor ve söylüyorum ki, ortalığı didik didik etsen bile ilaç için bir tane yumurta bulamazsın. Yine de yatıp kalkıp şükrediyorum, çünkü bu ayyaşlar ya maazallah içtikleri içki kadar yemek ye-

meye kalksalardı, o zaman halimiz nic'olurdu! Açlıktan kıkırdayıp giderdik. Hadi, aylıklarını kâğıt para olarak almaları için askerlerine hemen emir ver! Hadi diyorum, çabuk!»

Grief ayrılmadan önce, son bir açıklamada daha bulundu:

«Şunu unutmayın: dükkanlarda satış yapılacak ama askerler kâğıt para ile geldiklerinde satışa son verilecek. Üç gün sonra Büyük Meclis toplanacak ve Güneş-Tüyleri ölü bir domuz gibi kaskatı kesilecek.»

VII

Büyük-Meclisin toplanacağı gün, beş bin kişiye yaklaşan ada halkı, kanolarla, sandallarla, kimisi yayan yapıldak, kimisi eşek sırtında yönetim merkezine doğru akın akın yollara döküldüler. İlk üç gün içinde oldukça hareketli olaylar başgöstermişti. Alışveriş için herkes dükkanlara üşüşmüş ama askerler gelince satış şıp diye kesilivermişti. Dükkancılar, askerlere gidip Foulouali'den gümüş para almalarını söylediler. Dükkan sahipleri ağız birliği etmişler, hep aynı şeyi söylüyorlardı:

«Mademki kâğıt paraların üzerinde, karşılığının madeni para olarak hemen ödeneceği yazılı, öyleyse gidip gümüş paraya çevirttirin bunları.»

Eğer Ouliami'nin herkesçe kabul edilen o büyük saygınlığı olmasaydı dükkanların ateşe verilmesi işten bile değildi. Nitekim Grief'in kopra hangarlarından birini yakıp yerle bir ettiler. Jeremie, uğradıkları zararı, hemen sıcağı sıcağına kralın

borç hanesine geçirdi. Bu arada bir de çatışma çıkmıştı. Jeremie itişme kakışma sırasında halk tarafından epeyce tartaklandı, gözlükleri paramparça oldu. Willie Smee üç askerle dövüşmüş, adamların dişlerinden ve sürekli inip kalkan yumruk darbelerinden korunayım derken ellerini yaralamıştı. Kaptan Boig de çeşitli yara berelerle paçayı zor kurtardı. İçlerinde, kavgadan hiç yara almadan sıyrılan tek adam Grief'di, yumruklarının gücü karşısında kimse dayanamıyor, o da vurdukça vuruyor ve vurduğunu deviriyordu.

Kral Toui-Toulifau, sarayın büyük bahçesinde toplanan meclise başkanlık ediyordu. Solunda Kraliçe Sepeli, çevresinde ise öteki kabile şefleri yer almıştı. Sanki kral da bir gün önceki kavgadan çıkmış gibi sağ gözü mosmor olmuştu, yanakları yara bere içindeydi. Suratı şişmişti. O sabah Kraliçe Sepeli'nin, kocasına dört başı mamur bir dayak ziyafeti çektiği söylentisi dolaşıyordu ortalıkta. Koca ayyaş henüz sarhoş olma fırsatı bulamamıştı. Ama o bitip tükenmek bilmeyen susuzluğunu gidermek için, ağzına habire hindistan cevizi suyu dayıyorlardı.

Halk bahçeye çekilen bir çitin gerisinde birikmiş, sabırsızlıkla dalgalanıyordu. Önlerine bir sıra asker dizilmişti. Asıl toplantı yerine, yalnızca ekabir takımı, küçük kabile şefleri, genç kızlar, köy ileri gelenleri ve konuşmacılar alınmıştı.

Cornelius Deasy, kodaman bir devlet memuruna yaraşır biçimde kralın sağında yer almıştı. Jeremie kraliçenin solunda, adlarına konuşacağı tüccarların tam karşısında dikiliyordu. Çatışma sırasında gözlükleri kırıldığı için, maliye bakanına miyop gözlerini devirerek öfkeli öfkeli bakıyordu.

Toplantı açılınca kıyı ve dağ köyleri temsilcileri ile küçük kabile şefleri sırasıyla söz aldılar. Her biri kendi gruplarınca coşkunlukla desteklenen ateşli nutuklar attılar.

Hemen hemen hepsinin yakındığı konu aynıydı. Kâğıt parayı istemiyorlardı. İşler kesattı. Ortalıkta bet bereket kalmamıştı. Kopra ticareti ölmek üzereydi. Halk birbirine güvenemez olmuştu. İşler iyice çığırından çıkmıştı. Bir keşmekeşliktir gidiyordu ki anlayabilene aşkolsun! Her şey tersine dönmüştü: Herkes borcunu ödemek için can atıyor, gelgelelim bir türlü kendi alacağını almak istemiyordu. Her zamankinin aksine alacaklı olanlar, borçlularından bucak bucak kaçıyordu. Paranın artık hiç değeri kalmamıştı. Fiyatlar yükseldikçe yükseliyor ve piyasadaki mallar günden güne azalıyordu. Pahalılık almış başını gidiyordu, her şey ateş pahasıydı, bir tavuğun fiyatı eskisinin üç katına fırlamıştı. Üstelik zavallıcık öylesine kartlaşmış oluyordu ki, satışa çıkarılmazsa her an ihtiyarlıktan ölmek tehlikesiyle karşı karşıyaydı.

Bütün bu kötü belirtiler, hiç de iç açıcı olmayan karanlık günlerin habercisiydi. Felâketler kapıyı çalmak üzereydi. Açlık geliyorum ha diyordu. Kimi yerlerde ortalığı fareler istilâ etmişti. Ürünün hali yürekler acısıydı. Artık tarlalarda tatlı patates yetişmez olmuştu. Adanın rüzgâr altındaki kıyısında, rüzgâr esince salım salım salınan o güzelim avocado ağaçları, durup dururken yapraklarını sapır sapır döküyorlardı. Hint kirazlarının tadı tuzu kalmamıştı. O güzelim muzlar, kurtların kemirisine uğramıştı. Denizdeki balıkların yerini köpekbalıkları alıyordu. Yaban keçileri en erişilmez, en yalçın kayalara çekilmişlerdi. Kulkas köklerinin etli

kısımları çukurlarında acılaştıkça acılaşmıştı. Dağlardan tüyler ürpertici çığlıklar yükseliyor, geceleri kötü ruhlar ortalıkta fink atıyorlardı. Pounta-Pouna'da bir kadının dili tutulmuş, Ehio köyünde ise beş bacaklı bir oğlak dünyaya gelmişti.

Köy ihtiyar meclislerinde bütün bu olup bitenler görüşüldüğünde, felâketlerin kökeninde hep Foulouali'nin o garip ve uğursuz parasının yattığı sonucuna varılmıştı.

Krallık ordusu adına Genel Kurmay Başkanı Ouliami söz aldı. Askerleri arasında kıpırdanma başlamıştı, her an ayaklanabilirlerdi. Tüccarlar, kâğıt paranın kullanılmasını emreden krallık kararnamesine karşın, bu parayı kabul etmemişlerdi. Ouliami, Foulouali'nin tuhaf para sisteminin ticaret yaşamını alt üst ettiğini açık açık söylemedi. Ama bu işte az çok suç payı olduğu yolunda birtakım suya sabuna dokunmayan laflar etti.

Bundan sonra tüccarlar adına Jeremie söz aldı. Konuşmak üzere ayağa kalktığında, elinde sazdan örülmüş büyük bir sepet tuttuğu görülüyordu.

Jeremie, tüccarların sattığı kumaşların güzelliğini, çeşitliliğini ve sağlamlığını övmekle başladı söze. Bu güzelim kumaşlar yanında, Fitou-İva'nın elek gibi, dayanıksız, kaba **tapa**'sının sözü mü olurdu: Hem artık hiç kimse **tapa** kullanmaz olmuştu. Oysa tüccarlar gelmeden önce herkes **tapa**'dan yapılmış giysiler giymek zorundaydı. Şimdi ise, Fitou-İva'nın en becerikli dokumacısının, bin yıl uğraşsa bir eşini daha dokuyamayacağı kadar güzel ve değerli cibinlikler, nerdeyse bedavadan daha ucuz bir fiyata satılıyordu. Ya o tüfekler? O eşi benzeri bulunmayan baltalar, oltalar, iğneler? Jeremie bir bir sayıp döktü bunları. Pamuk ipliğinden yapılmı-

şından ibrişimlisine kadar ağlardan, beyaz undan söz etti, aydınlatma işinde kullanılan gaza varıncaya kadar her malın vazgeçilmez yararlarını ballandıra ballandıra anlatıp övgüler düzdü.

Anlattıkça coştu, coştukça anlattı. Sonra dirlik düzenliğin ve uygarlığın korunması, konusunda düşüncelerini açıkladı. Tüccar, bütün bu saydığı malların üreticisi olmasa bile, ileticisiydi. Bu yararlı işlerin parıldayan meşalesiydi! Öyleyse ticaretin desteklenmesi, elden geldiğince kolaylık gösterilmesi gerekiyordu. Yoksa dirlik düzenlik kalmaz, her yerde kargaşalık hüküm sürerdi. Her şey, bütün o sözünü ettiği iyi ve yararlı şeyler silinip yok olurdu. Batıdaki adalardan kimilerinde, tüccara gereken kolaylık gösterilmemiş, üstelik onlara yapmadıklarını bırakmamışlardı. Peki sonunda kim zararlı çıkmıştı?

Kim olacak, kendileri elbet! Çünkü tüccarlar bir daha o adalara adımlarını atmaz olmuşlardı. Tüccarlar adalarına gitmeyince, adalılar da yırtıcı hayvanlar gibi yaşamaya başlamışlardı. Giysileri yoktu, çıplaktılar; buradaki gibi ipekli gömlekler giymiyorlardı.

Jeremie, sözün burasında krala bir göz atarak kurnazca gülümsemişti.

Evet, hiçbir şeyleri yoktu. Üstelik karınları acıkınca birbirlerini yiyorlardı.

Güneş-Tüyleri'nin garip kâğıdı para değil, beş para etmez bir kâğıt parçasıydı. Tüccarlar bu parayı istemiyordu. Eğer Fitou-İva bu parayı kabul etmeleri için daha fazla baskı yapacak olursa, canlarına tak diyen tüccarlar bir daha geri dönmemek üzere adadan çekip gideceklerdi. İşte o zaman olanlar olacak, Fitou-İva'da dirlik düzenlik kalmaya-

caktı. Ve artık tapa dokumayı bile unutmuş olan Fitou-İva halkı dımdızlak kalacaktı orta yerde, anadan doğma gezeceklerdi! Hem bununla kalsa yine iyi, üstelik tıpkı batıdaki adalarda olduğu gibi bir de birbirlerini yiyeceklerdi.

Daha bir yığın şeyler anlattı. İkide bir, tüccarlar çekip gittikten sonra ada halkının düşeceği yürekler acısı durumu vurguluyordu. Bir saat boyunca dil döktü. Sözlerini bitirirken de şöyle dedi:

«Ve o gün, bu uçsuz bucaksız dünyada Fitou-İva halkı için şöyle diyecekler: Kay-Kanak! Kay-Kanak! Kay-Kanak! (*)

Bundan sonra Kral Toui-Toulifau çıktı ortaya. Konuşması çok kısa sürdü. Şimdiye kadar halk, ordu ve tüccarlar adına konuşulduğunu, şimdi söz söyleme sırasının Güneş-Tüyleri'ne geldiğini belirtti. Maliye bakanının, getirdiği harika para sistemiyle mucizeler yarattığı da yadsınamaz bir gerçek olarak göz önüne alınmalıydı.

Kral, sözlerine son verirken şöyle dedi:

«Birçok kez bu sistemin ne kadar iyi bir biçimde işlediğini göstermiştir bana. Az sonra kendisinin de açıklayacağı gibi, çok basit bir sistemdir bu.»

Ve sıra kendisine gelen Cornelius, beyaz tüccarların iğrenç iftiraları ve kurnazca tertipleriyle karşı karşıya olduklarını belirterek başladı söze. Beyaz unun ve gazın sonsuz yararlarını bir bir sayıp dökerken Jeremie'nin yerden göğe kadar hakkı vardı. Kendisi de katılıyordu bu sözlere. Ne var ki Fitou-İva'nın Kay-kanak olacağını söylemekle haksızlık ediyordu. Çünkü Fitou-İva uygarlık istiyor-

(*) **Yamyam.**

du. Bundan kimsenin kuşkusu olmamalıydı. Aslında kendisinin de değinmek istediği önemli konu buydu. Bu nedenledir ki kendisini can kulağıyla dinlemelerini istiyordu. Evet, kâğıt para üstün bir uygarlığın simgesiydi. İşte kendisi, yani Güneş-Tüyleri, üstün bir uygarlığın simgesi olduğu içindir ki, kâğıt parayı adaya sokmuştu. Tüccarlar neden karşı koyuyorlardı buna? Çünkü onlar Fitou-İva'nın uygarlaşmasını çıkarlarına aykırı buluyorlardı da ondan! Neden bunca zahmete katlanıp sonsuz büyük su'yu aşmışlar ve malları ile birlikte Fitou-İva'ya gelmişlerdi? Demek ki bir çıkarları vardı. Peki neydi bu? Güneş-Tüyleri bu gerçeği açıklamayı, hem de Büyük-Meclis'in önünde, onların suratlarına çarpmayı kutsal bir görev bilirdi. Evet, neden gelmişlerdi? Çünkü kendi ülkelerindeki insanlar, bu tüccarların şimdi Fitou-İva'da yaptıkları gibi, kendilerinden büyük kârlar sızdırmalarına göz yummayacak kadar uygar insanlardı da ondan! İşte, eğer Fitou-İva'lılar da aynı kültür ve uygarlık düzeyine ulaşacak olurlarsa, o zaman bu yabancı tüccarlar sinek avlamak zorunda kalacaklardı. O mutlu gün gelip çattığı gün, yani mamur ve müreffeh Fitou-İva yaratıldığı gün, artık, ada halkından olan herkes tüccarlık yapabilecekti.

İşte, kanıtı ortadaydı: beyaz vampirler, Güneş-Tüyleri'nin getirdiği yeni para sistemine bu yüzden karşı çıkıyorlardı. Niçin kendisine 'Güneş-Tüyleri' adı verilmişti? Çünkü o, gökyüzünün damında, yeryüzüne ışık saçan meşalenin ta kendisiydi! Kâğıt para ışıktı, nurdu! Ve halka nur saçıyordu. Ama beyaz tüccar denilen bu sömürücü yarasaların bitleri, ışıkta asla kanlanamazdı. Bu yarasalar, işte bu yüzden ışığı öcü gibi gösterliyor, işte bu yüzden

aydınlığı karartmaya, ona gölge düşürmeye uğraşıyordu!

Onların maskelerini alaşağı etmek boynunun borcuydu, hem de bunu iyi yürekli Fitou-İva halkının gözleri önünde yapacaktı. Üstelik ört bas edilmek istenen gerçeği, düşmanlarına bizzat kendi ağızlarıyla itiraf ettirecekti. Çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmış bütün mamur ve müreffeh ülkelerde kâğıt para kullanıldığından, dağdaki kurttan uçan kuşa varıncaya dek cümle âlemin haberi vardı. Var olmasına vardı, ama bir de onlara soruyordu bunu. Doğru muydu değil miydi? Güneş-Tüyleri, Jeremie'ye soruyordu bu soruyu.

Jeremie çıt çıkarmadı.

Cornelius devam etti:

«Görüyorsunuz işte! Cevap vermiyor! Veremiyor! Güneş balçıkla sıvanmaz dostlarım. Görüyorsunuz işte! Sıvanamıyor! Alın İngiltere'yi.. alın Almanya'yı.. Fransa'yı, Amerika'yı.. **Papalangi**'lerin bütün yüce devletlerinde kâğıt para sistemi yürürlüktedir. Tökezlemeden, tıkır tıkır işler bu sistem.. Sizi Jeremie! Namuslu bir insan ve Tanrının çilekeş bir hizmetkârı olarak, sizi, eğer söylediklerimde zerre kadar yalan payı varsa, derhal suratıma çarpmaya çağırıyorum! Hodri meydan!»

Jeremie'nin buna bir diyeceği yoktu. Dizlerinin üstündeki sepetin sapını sımsıkı kavramış, parmakları ile sinirli sinirli oynuyordu.

Cornelius devam etti:

«Görüyorsunuz ki söylediklerim doğru. Bunu Jeremie de itiraf etmek zorunda kaldı. Ey Fitou-İva'nın iyi yürekli yüce halkı!.. Şimdi sizlere sesleniyor ve soruyorum: Eğer bir sistem, **Papalangi**'lerin bütün büyük ülkeleri için iyiyse, neden aynı

sistem bizim sevgili Fitou-İva'mız için de yararlı olmasın?..»

Jeremie hemen karşı çıktı:

«Aynı şey değil bu! Güneş-Tüyleri'nin kâğıt parası ile, örnek verdiği ülkelerin parası arasında dağlar kadar fark var!»

Ama Cornelius böyle bir itiraza karşı hazırlıklıydı, bunu hesaba kattığı içindir ki tedbirini almıştı. Cebinden, herkesin çok iyi bildiği bir Fitou-İva banknotu çıkardı ve sordu:

«Bu nedir?»

Jeremie:

«N'olacak, kâğıt parçası işte!» diye karşılık verdi. «Basit bir kâğıt parçası!»

Cornelius bu kez bir İngiliz banknotu çıkardı. Ve:

«İşte bu da, İngilizlerin kâğıt parçasıdır,» diyerek incelemesi için Jeremie'nin gözüne sokarcasına uzattı.

«Söyle bakalım Jeremie, bu kâğıt gerçekten İngiltere'nin kâğıt parası mı?»

Jeremie başını sallayarak gönülsüzce doğruladı.

«Daha biraz önce Fitou-İva parasının basit bir kâğıt parçası olduğundan dem vurmuştunuz. Bakalım şimdi İngilizlerin kâğıt parası için ne inciler yumurtlayacaksınız? Bu nedir bu? Eğer doğruya ve gerçeğe kıymık kadar saygınız varsa soruma cevap verirsiniz! Evet?.. Sizi dinliyoruz Jeremie! Herkes konuşmanızı bekliyor.»

Jeremie bir şeyler söylemek istedi, ıkındı sıkındı ama söyleyecek bir şey bulamadı, dili tutulmuştu sanki. Bu konu, kültür düzeyinin çok, ama çok üs-

tündeydi, onca kafa patlatmasına karşın aradığı yanıtı bir türlü bulup çıkaramıyordu.

Cornelius, ondan ses çıkmayacağını anlayınca yine kendisi konuşmaya başladı, Jeremie'nin sesini taklit ederek alaylı alaylı bağırdı:

«N'olacak canım! Kâğıt parçası işte! Basit bir kâğıt parçası!..»

Tartışmayı izleyenlerin suratında, artık meselenin açıklığa kavuştuğunu belirten kesin bir inanç okunuyordu. Kral sevinçle el çırptı:

«Her şey ortada! Açık, apaçık ortada, evet!»

Cornelius Deasy'nin zafer çığlığı işitildi:

«Görüyorsunuz ya, kralımız da benimle aynı düşünceyi paylaşıyor. İki kâğıt para arasında hiç bir fark olmadığını o da kabul ediyor. Gerçekten de yoktur. Bizim kâğıt paramız, paranın resmidir; dahası, paranın ta kendisidir!»

Bu sırada Grief, Jeremie'nin kulağına eğilerek bir şeyler fısıldadı. Onu dinlerken Jeremie, kafasını birkaç kez olumlu olumlu salladı. Hemen ardından yine söz aldı:

«Bir dakika! Bütün **Papalangi**'ler, İngiliz devletinin bu kâğıt karşılığında madeni para ödeyeceğini bilir.»

Cornelius Deasy, zaferi kazandığından emin bir tavırla son ve kesin darbeyi vurmaya hazırlandı. Bir Fitou-İva kâğıt parası uzatarak sordu:

«İyi ya işte,» dedi. «Bu kâğıtta da aynı şeyler yazmıyor mu?»

Grief, Jeremie'ye bir şeyler daha fısıldadı, o da işittiğini yüksek sesle tekrarladı:

«Yani Fitou-İva hükümetinin bu kâğıt para karşılığında madeni para vereceği mi yazılı?»

«Ne sandın ya, elbette öyle yazılı.»

Grief üçüncü kez fısıldadı Jeremie'nin kulağına. Ve o da hemen sordu:

«Peki, istenildiği zaman kâğıt paralar madeni paraya çevrilebilir mi?»

Cornelius kesinlikle ve kendinden emin bir sesle cevabı yapıştırdı:

«Elbette! İstenildiği zaman trink diye ödenir karşılığı.»

Jeremie, kemerinden sarkan keseyi açtı ve içinden küçük bir kâğıt para tomarı çıkardı:

«Öyleyse,» dedi. «Bunların derhal madeni paraya çevrilmesini istiyorum. Hemen, şimdi, şu anda istiyorum!»

Cornelius bunu beklemiyordu. Kaşla göz arasında para tomarını süzdü, ne kadar olduğunu kestirmeye çalıştı. Sonra istemeye istemeye:

«Eh, öyle olsun,» dedi. «Paranı hemen madeni paraya çevireceğim. Ne kadar para var orda?»

Maliye bakanının parlak bir zafer kazandığına inanan kralın ağzı kulaklarına varıyordu:

«Evet, evet,» dedi. «Hem böylece sistemin ne kadar iyi işlediği de ortaya çıkmış olur.»

Jeremie halka döndü, olanca gücüyle haykırdı:

«İşittiniz ya! Derhal madeni para verecek!»

Ve sonra iki elini de sepetin içine daldırdı, avuç avuç Fitou-İva'nın kâğıt paralarından çıkarmaya başladı.

«Elimde şu anda tam bin yirmi sekiz sterlin on iki şilin altı peni tutarında kâğıt para var! İşte bu da, madeni paraları koymak için getirdiğim torba.»

Cornelius duraksadı. Beti benzi atmıştı. Doğrusu, böylesine büyük bir meblâğa ulaşan bir istekle karşılaşabileceğini aklının kıyısından bile ge-

çirmemişti. Şimdi yanında yöresinde ne kadar kabile şefi ve konuşmacı varsa çevresini sarmıştı. Her birinin elinde kâğıt para tomarları vardı. Cornelius, bir an kaygı dolu gözlerle baktı onlara. Şaşalamıştı. Askerlerin hemen hemen tümü, iki aylık ücretlerini ellerine almış, öne geçip paralarını bir an önce almak için itişip kakışmaya başlamıştı. Halk çitleri aşmış, ellerinde tuttukları kâğıt paralarla, akın akın bahçeye doluşuyordu. Ortalık birdenbire ana baba gününe dönmüştü.

Cornelius, Grief'e dönerek dargın bir sesle homurdandı:

«Yaptığınızı beğendiniz mi? Kargaşalık çıkardınız!»

Jeremie üsteliyordu:

«İşte paraları bu torbaya dolduracaksınız.»

Cornelius'da şafak atmıştı; umutsuzluk içinde kıvranıyordu:

«Ödemeyi erteleyelim,» dedi. «Bankamız şu anda mesai saatleri içersinde değildir.»

Jeremie, elindeki para tomarını sallayarak, öfkeyle bağırdı:

«Ama bankanın mesai saatleriyle ilgili olarak buraya hiç bir kayıt düşülmemiş ki! İstendiği an madeni para olarak ödenir diye yazılı yalnızca.»

Cornelius, süklüm püklüm krala döndü:

«Ey Toui-Toulifau, söyle paralarını yarın bozdursunlar. Yarın hepsinin parası ödenecektir.»

Toui-Toulifau bocalıyordu; aşağı tükürse sakal, yukarı tükürse bıyıktı. Karısı gözlerini dikmiş hışımla kendisine bakıyordu. Balyozu andıran tombul kolunu uzatmış, yumruğunu her an tepesine indirebilmek için tetikte bekliyordu. Toui-Toulifau

gözlerini kaçırmaya çalıştı ama başaramadı. Duyulur duyulmaz bir sesle usulca tısladı:

«Sistemin işleyişini görmek istiyoruz. Adamlar adanın bir ucundan kalkıp taa buralara kadar gelmişler..»

Cornelius Deasy kralın kulağına eğildi ve usulca fısıldadı:

«Bu kalabalığa sağlam paraları verirsek halimiz ne olur sonra? Bunu mu istiyorsun?»

Ama yerin olduğu kadar Kraliçe Sepeli'nin de kulakları vardı ,bu sözleri işitiverdi. Ve kralı yerinden hoplatacak kadar korkunç bir çığlık kopardı. Adamcağız ister istemez gerilemek zorunda kaldı.

Grief, Jeremie'ye:

«Domuzu gündeme almanın tam zamanıdır,» diye haber verdi.

Jeremie hemen ayağa fırladı. Koluyla geniş çemberler çizerek homurdanmakta olan halkı susturdu:

«Biliyorsunuz, biz Fitou-İva'lıların çok eski, ama eski olduğu kadar da onurlu bir geleneği vardı. Bir adamın foyası ortaya çıkıp maskesi alaşağı edildiğinde.. onun ne denli düzenbaz, ne denli yalancı bir insan olduğu anlaşıldığında.. O adamın eklem yerleri tokmakla tuzbuz edilir ve sular çekildiğinde köpekbalıklarının karıncıkları doysun diye, kumsala çakılan bir kazığa zincirle bağlanırdı. Ne yazık ki o günler artık çok gerilerde kaldı. Bu gelenek unutuldu gitti. Ama bu, suçluların cezasız kalacağı anlamına gelmez elbet. Çünkü bizim, yine eski ve onurlu bir geleneğimiz daha var! Hepiniz biliyorsunuz: Bir adamın hırsız ve yalancı olduğu ortaya çıkarsa, üstelik o adam böyle bir halk avcı-

sı ise, o adamın hesabını ne ile görürler? Ölü bir domuzla!»

Elini sepete daldırdı, ölü domuzu bir anda kavrayıp çıkardı ve gözünde gözlük olmamasına karşın, Cornelius Deasy'nin tam ense köküne küt diye indiriverdi. Öylesine güçlü bir darbeydi ki bu, yere çömelmiş olan maliye bakanı yüzükoyun yere kapaklandı. Daha neye uğradığını anlamaya kalmadan, Kraliçe Sepeli, yüz yirmi kiloluk bir hatundan beklenmeyecek bir çeviklikle Güneş-Tüyleri'nin üzerine balıklama uçtu. Deasy'yi bir eliyle yakasından sıkı sıkıya tuttu, öbür elindeki domuz leşini, kafa göz demeden habire indirmeye başladı. Bu eğlenceli şamata karşısında zevkten çılgına dönen halkın neşeli çığlıkları arasında evire çevire bir güzel meydan dayağı çekti.

Toui-Toulifau boynunu büktü, gözdesinin yediği bu gülünç dayağa önce seyirci kaldı. Bir süre sonra kendini bir yağ çuvalı gibi hasırların üstüne attı, şiş göbeğini hoplata zıplata çılgınca bir kahkaha fırtınası içinde sarsılmaya başladı.

Kraliçe Sepeli, maliye bakanını adamakıllı benzettiğine karar verince ölü domuzu bıraktı elinden. Ama bu kez, kıyı köylerinden gelen konuşmacılardan biri kaptı domuz leşini. Cornelius bir ara nasıl olduysa ayağa kalktı. Korku ve dehşet içindeydi. Tam tabanları yağlamaya hazırlanıyordu ki ölü domuz hızla bacaklarına çarptı. Tepe taklak yere yuvarlandı yine.

Halka ve orduya eğlenceli bir oyun çıkmıştı; sevinç çığlıkları atıp el çırpıyorlardı. Eski maliye bakanı hangi köşeye sığınmaya ve nereye sıvışmaya kalkarsa kalksın ölü domuz ardından uçuyor, tam isabetle hedefini buluyordu. Cornelius avoca-

do ve hindistancevizi ağaçları arasından, kuyruğuna teneke bağlanmış kedi gibi düşe kalka çılgınca koşuyordu. Hiç kimse yolunu kesmiyor, onu tutmaya, durdurmaya çalışmıyordu. Ne var ki bir türlü peşini bırakmıyorlardı. O nereye giderse domuz leşi de elden ele geçerek ardı sıra uçuyordu.

Kovalamaca Broom-Road'da son buldu.

Grief tüccarları alarak krallık hazinesine götürdü. Ancak akşam karanlığı basarken Fitou-İva'nın son kâğıt parası madeni paraya ancak çevrilebilmişti.

VIII

Şafağın tatlı serinliğinde, cengel yakınındaki kumsaldan bir yerli kayığı açıldı denize, **Cantani'** ye doğru suları yara yara ilerlemeye başladı. Kayıktaki adam küreklere çok yavaş asılıyordu. İkide bir kürek çekmeyi bırakarak duruyor, kayığa dolan suyu boşaltmak zorunda kalıyordu. Bir süre sonra kayık, yelkenliye aborda etti. İçindeki adam, güç bela küpeşteye tırmanmaya çabaladı. Yerli tayfalar onu görür görmez makaraları koyverdiler.

Tepeden tırnağa çamura bulanmıştı, üstü başı pislikten tanınacak halde değildi. Sersemlemiş gibiydi.

Güverteye atladığı zaman oldukça alçakgönüllü ve uysal bir tavır takındı. Süt dökmüş kediye dönmüştü şimdi:

«Bay Grief,» dedi acıklı bir sesle. «İzin vermek lütfunda bulunursanız bir çift sözüm var size.»

Grief:

«Biraz öteye otur,» dedi. «Rüzgâr altına doğru git. Daha daha, biraz daha ileriye.. Hah! Şimdi oldu işte!..»

Cornelius söyleneni yaptı, küpeşteye yaslanarak başını avuçları arasına aldı:

«Haklısınız,» dedi. «Leş gibi kokuyorum. Burnunuzu sızlatacak kadar pis kokuyorum.. Savaştan çıkmış gibiyim sanki. Ah! Beynim yerinden fırlayacakmış gibi zonkluyor. Ensem nerdeyse kırıldı kırılacak. Dişlerim kızgın çakıl taşları gibi avurtlarımı yakıyor. Kulaklarımda arılar uğulduyor... Belimi bir türlü doğrultamıyorum. Gökyüzünden boşanan domuz yağmuru altında kaldım. Yetmezmiş gibi deprem ve vebaya uğramış gibiyim..»

Dertli dertli homurdandı, göğüs geçirdi:

«Başıma gelenler. ah, kimse bilemez, anlayamaz! İmgelemi en zengin bir şairin bile düşünemeyeceği kadar korkunç bir karabasandı. Fareler tarafından canlı canlı kemirilmek, kızgın yağda kavrulmak ya da vahşi atlara bağlanarak paramparça olmak.. Bunların hepsine amenna. Gelgelelim, bir domuz leşiyle kıyasıya pataklanmak yok mu, ona dayanamıyorum işte!»

Aklına geldikçe tüyleri diken diken oluyordu.

«Ah! Başına gelmeyince kimse anlayamaz bunu. Dünyada anlayamaz!..»

Ortalığa saçılan pis koku yüzünden, burnunun direği kırılacak gibi oldu kaptan Boig'in. Burnunu tutarak sandalyesini güvertenin rüzgâr alan kesimine doğru çekti, yeniden oturdu.

Cornelius:

«Yap adasına doğru yelken açacağınızı işittim Bay Grief,» diye sürdürdü. «İki konuda yardımınıza muhtacım. Birincisi, bendenizi yolcu olarak

geminize almanız. İkincisi de, ilk geldiğiniz akşam, geri çevirmekle aptallık ettiğim o çarpıcı İskoç viskisinden bir damlacık olsun ikram etmeniz.»

Grief ellerini çırparak zenci muçoyu çağırdı. Ve ona sabunla havlu getirmesini söyledi. Sonra Cornelius'a döndü:

«Pruvaya git ve temizlenmeye başla. Muço sana gömlekle pantolon getirecek.. Ha sahi, söyler misin, nasıl oldu da hazinede senin piyasaya sürdüğünden daha fazla para bulduk biz?»

«O fazlalıklar benim bu yere batası serüveni düzenlemek için eklemiş olduğum, kendi kişisel paramdı.»

Grief:

«Dinle,» dedi. «Senin vergilerin yüzünden uğradığımız zararı ve öteki giderleri, Toui-Toulifau' nun borç hanesine geçirmeyi kararlaştırdık. Artakalan para sana geri verilecek, haberin olsun yalnız, alacağın paradan on şilin düşülecek.»

«O niye o?»

«Niye mi? Yahu yoksa sen, domuz denen nesneyi ağaçta mı yetişir sanıyorsun? Senin o domuz yavrusu için, hesap defterine on şilin borç yazıldı. Sen ödeyeceksin bu borcu.»

Cornelius başını eğdi, boynu kıldan inceydi:

«Elbette öderim,» dedi. «Hem bir şey söyleyeyim mi, yine verilmiş sadakam varmış ki on şilinlik bir domuzla dövdüler: Ya maazallah paraya kıyıp da yirmi şilinlik bir domuz kullansaydılar, o zaman nic'olurdu benim halim!..»

PARLAY'IN İNCİLERİ

I

Polinezyalı dümenci poca alabanda edince **Malahini** rüzgâr altına kaydı ve doğruldu. Floka yelkenleri boşaldı, camadanlar boğuk boğuk şakırdamaya başladı. Bumba palangaları hızla çalıştı, tekne yana yattı ve apazlayan yelkenler yön değiştirdi. Sabahın erken saatleriydi. Alabildiğine sert bir rüzgâr estiği halde güvertede gezinmekte olan beş beyaz adam yarı çıplak denilecek kadar ince giyinmişlerdi. David Grief ile İngiliz konuğu Gregory Mulhall hâlâ pijamalıydılar, çıplak ayaklarına Çin sandaletleri geçirmişlerdi. Kaptanla ikinci kaptanın üstünde fanilalar ve buruş buruş olmuş branda bezinden pantolonlar vardı. Geminin ambar şefi ise giyip giymemek konusunda bir türlü kesin karara varamadığı fanilasını isteksizce elinde tutuyordu. Alnında boncuk gibi ter damlacıkları birikmişti. Çıplak bağrını biraz olsun serinleyebilmek umuduyla rüzgârın boğucu soluğuna doğru çevirdi:

«Yahu, bu ne sıkıntılı hava böyle,» diye yakındı.

Grief de katıldı genel hoşnutsuzluğa:

«Sıkıntılı olmasını bırak,» dedi. «Benim asıl kafamı kurcalayan yanı batıdan esmesi.»

Hollandalı İkinci Kaptan Hermann:

«Düzenli olarak hep aynı yönde eseceğini sanmıyorum,» dedi. «Serseri bir rüzgâr bu. Bütün gece beş dakika o yönde on dakika bu yönde sersem sepelek esti durdu.»

Kaptan Warfield uzun, gür sakalını parmaklarıyla tarazladı, serinleyebilmek için çenesini rüzgâra verdi:

«Bu havanın niyeti bozuk,» dedi karamsar bir sesle. «Kötü şeylere gebe ortalık, kötü, çok kötü. On beş gündür kudurdu sanki mübarek, hadi hayırlısı olsun. Üç hafta geçti, hâlâ mevsim rüzgârlarından ses soluk çıkmadı. Her şey allak bullak, gel de çık işin içinden. Barometre dün akşam hızla aşağılara düştü. Ama meteoroloji raporlarına bakarsan ortalık süt liman. Madem her şey yolunda, öyleyse ne diye hoplayıp zıplıyor bu barometre! Kim ne derse desin, sinirime dokunuyor bu durum. **Lancaster**'i yitirdiğimiz zaman da böyle hoplayıp zıplamıştı meret, durduğu yerde duramamıştı. Gerçi o zamanlar ben tüysüz bir muçoydum ama bugünmüş gibi aklımdadır. Çiçeği burnunda dört direkli çelikten bir tekneydi, hem de daha ilk yolculuğuydu. Yazık oldu.. Gemisini yitirince kaptanın yüreğine indi. E haklı adam, kırk yıldır kumpanya hesabına çalışıyormuş, dile kolay. İçin için mum gibi eriyip gitti zavallı. Çok değil, bir yıl geçti ve adamcağız sizlere ömür..»

Sabahın erken saatleri olmasına karşın boğucu bir sıcaklık vardı. Rüzgâr alevden diliyle yalayıp duruyordu ortalığı. Her an serinlik vaadeden ama bir türlü vermeyen kaprisli bir esintiydi bu.

Hani tıka basa nem yüklü olmasa, insan bunun bir çöl rüzgârı olduğuna kalıbını basabilirdi. Görünürde sis mis yoktu, hatta sisin 's' si bile yoktu. Yine de çok, çok uzaklardaki belli belirsiz dönukluk, insanda sis izlenimi bırakıyordu.

Gökyüzü pek bulutlu sayılmazdı. Ne var ki durmaksızın yükselen yoğun buğu demetleri havayı öyle kalın ve karamsar bir örtüyle sarmalamıştı ki güneş bir türlü bu örtüyü yırtıp dışarı sızamıyordu.

Kaptan Warfield sakin ve kesin bir sesle bağırdı:

«Dönüşe hazırlanın!»

Baldırlarını ancak örtebilen kısa donlar giymiş, esmer tenli yerli tayfalar sıcaklığın verdiği bıkkınlığa karşın çabucak floka yelkenlerine ve seren palangalarına atıldılar.

«Orsa alabanda!»

Dümenci, dümen dolabını hızla sonuna kadar, rüzgâr üstüne doğru çevirdi. **Malahini** sıçrayarak rüzgârın içine atıldı.

Mulhall teknenin kıvraklığı karşısında sevinçle bağırmaktan alamadı kendini:

«Vay canına! Şuna bak, büyücü müdür nedir bu! Her şey gelirdi aklıma, ama güney denizleri ticaret kaptanlarının seferlerinde böyle yattan farksız tekneler kullandığını gözlerimle görmesem inanmazdım.»

Grief:

«Aslında bu bir Gloucester balıkçı gemisiydi,» diye açıkladı. «Gloucester tekneleri yapı, arma ve seyir yönünden yata çok benzer.»

İngiliz:

«İyi ama anlayamadım pek,» dedi. «Neden

kanalın ağzına değil de doğrudan doğruya kıyı dalgalarının üstüne gidiyorsunuz?»

Grief:

«Deneyelim bakalım, Kaptan Warfield,» dedi. «Dostumuza böyle bir akıntıda, bir mercan adasının kanal ağzına nasıl girilirmiş gösterelim.»

Kaptan:

«Alabanda!» diye komut verdi.

Yerli dümenci:

«Alabanda!» diyerek komutu yineledi ve dümen dolabını çevirdi.

Malahini bir anda dar kanalın giriş yerine yöneldi. Bu kanal uzun, dar ve iç içe geçmişçesine çevrelenmiş kıyı şeriti ile yuvarlak bir mercan adasının sığ gölcüğüne açılıyordu.

Birbirleriyle kaynaşmış gibi görünen üç adacıktan oluşmuştu bu mercan adası. Aralarında ilk bakışta bağlantı yok gibiydi. Adayı çepeçevre sarmış olan kumsalın biraz ötesinde hindistan cevizi ağaçları yükseliyordu. Kimi yerlerde hiç bir bitkinin yetişmesine elvermeyecek kadar alçakta kalan kumsalın çıplak kısımları arasından, rüzgâr almadığı için ayna gibi parlayan pürüzsüz, büyük bir gölün durgun suları görünüyordu. Deniz çekildiğinde göl sularının büyük bir bölümü korkunç çağıltılar çıkararak hızla kanalın dar ağzından dışarı boşalıyordu. Böyle anlarda kanalın ağzı gürül gürül akan büyük bir çavlanı andırıyordu. Sular geçite atılıyor, tepeleri kırılan testere ağızlı ak köpüklü dalgalar sağa sola vuruyor, sonra yine geri dönerek kaynayan, kudurmuş bir su kütlesi halinde geçite saldırıyordu. İçerden saldıran dalgaların güçlü yumruğunu pruvasına yiyen **Malahini** karşı koymaya çabalıyor, ama rotasından saparak geri püskürtü-

lüyor, ister istemez geçitin kıyılarına yaklaşmak zorunda kalıyordu. Geçit yolunun yarısını aşmışlar, ama bu arada mercan kayalıklarına da tehlikeli bir biçimde yaklaşmışlardı. Dalgaların güçlü bir tokadıyla kayalara bindirmek işten bile değildi, çaresiz, gemiyi geri döndürmek zorunda kaldılar. Kuntra yelken akıntıya borda veren tekne, kıyıdan uzaklaştı ve hızla dışarı, açık denize çıktı.

Grief alaylı bir tavırla kaptana takıldı:

«Hadi bakalım, kaptan. Şu öve öve bitiremediğin bizim meşhur, yeni ve pahalı motoru kullanmanın tam sırasıdır.»

Bu motor konusu kaptanın en canalıcı noktasıydı. Ne zaman biri kalkıp da lafını etse içi titrerdi. Çünkü yeni bir motor alması için Grief'i öylesine sıkboğaz etmiş, öylesine başının etini yemişti ki, sonunda Grief boyun eğmiş, dediğini yapmak zorunda kalmıştı. İşte şimdi yüzünü kara çıkaracak diye kaptanın ödü kopuyordu.

«İçin rahat olsun, harcanan parayı çok yakında öder o,» diye karşılık verdi. «Sigortadan daha çok işe yarıyor. Hem sigorta şirketleri Paumotou sularında sigorta yapmaktan bucak bucak kaçınıyorlar.»

Grief arkalarında, kendileriyle aynı rotayı izleyen küçük bir kotrayı göstererek:

«Neyine isterseniz bahse girerim ki küçük **Nuhiva** bizi geçecektir.»

Kaptan Warfield:

«Al benden de o kadar,» diye onayladı. «Geçer elbet. Hafif sıklet olduğu için bizden kat kat daha avantajlı durumda. Ona oranla hantal bir transatlantikten farkımız yok bizim. Gerçi kırk beygirlik gücümüz var ama yine de böyle. Oysa onun topu

topu on beygirlik bir gücü var. Kaydırak sanki mübarek. Ama n'olursa olsun, böyle bir akıntıya kafa tutmak öyle her babayiğitin harcı değil. Şu anda biz bile saatte ancak on mil yapabiliyoruz.»

Gerçekten de **Malahini**, hışımla üzerine saldıran dalgalar arasında düşe kalka on millik bir hız yapmaktaydı.

Kaptan Warfield:

«Yarım saate kalmaz rüzgârın soluğu kesilir,» dedi. «Biz de geçite o zaman gireriz.»

Birdenbire asıldı suratı, sesinde bir öfke seziliyordu:

«O herifin buraya Parlay adını vermesi ukelâlığın dik alası! Burası gerek Amirallik, gerekse Fransız deniz haritalarında hep Hikihoho diye geçer. Hatta burayı ilk bulan Bougainville yerlilerin taktığı bu adı kullanmıştır. Ama o zibidi kalkmış...»

Ambar şefi:

«Ne farkeder yani?» diye sözünü kesti. «Ha o ad, ha bu ad.»

Konuşurken kollarına geçirdiği fanilayı giymeyi bırakmıştı:

«Önemli olan,» diye sürdürdü. «adanın şu anda burnumuzun dibinde olması. İhtiyar Parlay incilerini satmak üzere bizim teşrif buyurmamızı bekliyor ya ona bak sen.»

Hermann bakışlarını karşısındakiler üzerinde gezdirirken:

«Kuzum allasen, bu incileri bir gören filan var mı?» diye sordu.

Ambar şefi:

«Ohoo!» dedi. «Bu inciler dillere destan oldu, bilmeyen mi var. Hey, Tai-Hotauri! Anlat da dinlesinler.»

Yerli tayfa dümen dolabını çevirdi, bilgi için kendisine başvurdukları için koltukları kabarmıştı. Gizli bir sevinç duyarak anlatmaya koyuldu:

«Benim erkek kardeş, Parlay için üç dört ay hep dalmak, dalmak. Ve hep incilerden anlatmak. Hikihoho'da var çok inci. Bir yığın inci olmak, çok fazla. Bütün inciler hep adada kalmak.»

Kaptan söze karışarak:

«İncilerinden bir tekini olsun satması için Parlay'ı hiçbir inci tüccarı kandıramadı.» dedi.

Bu kez ambar şefi anlatmaya başladı öyküyü:

«Derler ki Parlay, Armande'yi görmek üzere, Tahiti'ye yelken açan bir gemiye bindiğinde yanında bir şapka dolusu inci varmış. Düşünün ki on beş yıl önce bu. Ve adam hâlâ, o gün bugündür hababam inci toplamakta. Üstelik kabuklarını da biriktiriyor. Bilmeyen mi kaldı, yüzlerce tona ulaşmıştır şimdi bunlar. Ve yine bir söylentiye göre gölcüğü öyle bir taramış ki inci namına artık hiçbir şey kalmamış. Kimbilir belki de elindeki incileri satmaya karar verişinin asıl nedeni budur.»

Grief:

«Eğer elindekileri gerçekten satışa çıkarırsa, şaka maka Paumotou inci piyasasının bugüne kadar görmediği ve göremeyeceği bollukta bir inci alışverişi olur bu,» dedi.

Sıcaktan adamakıllı bunalmış olan Mulhall bir türlü anlam veremediği bu konuşmalar karşısında sabırsızlıkla haykırdı:

«Hey bana baksanıza siz. Neler geveliyorsunuz ağzınızda öyle. Nedir bu hikâyenin aslı astarı? Neyin nesidir bu inci toplayıcısı adam? Ya o inciler ne demek oluyor? Bırakın bilmece gibi gizli kapaklı konuşmayı, bana da anlatın şunu.»

Ambar şefi:

«Hikihoho Adası ihtiyar Parlay'ındır,» diye açıkladı. «Yıllar yılı topladığı incileri, yarın açık artırmayla satışa çıkaracağını bildirdi dört bir yana. Şu gölcüğün içinden doğru yükselen yelkenli direklerini görüyor musun? İşte hepsi bu satışa katılmak için üşüştü buraya.»

Hermann:

«Evet, sekiz tane yelkenli direği görünüyor,» dedi.

«İşte o gördüğün tekneler, bu allahın belası adaya piknik yapmak için gelmediler, anlıyorsun ya? Kopra filan toplamak için de gelmiş olamazlar. Çünkü burada bir yıl içinde toplanacak kopra en zavallı yelkenliyi bile doldurmaya yetmez. Demek ki onlar da bizim gibi inci satışında bulunmak için gelmişler. Dümen suyumuzdaki **Nubiva** da işte bu nedenle bu sıkıntılı yolculuğa katlanmış bulunuyor. Ama garip şey doğrusu. O ne satın alabilir ki, eti ne budu ne? **Nuhiva**'nın sahibi ve kaptanı olan Narii Herring melez bir İngiliz Yahudisidir. Gözünü daldan budaktan esirgemeyen, gırtlağına dek borç içinde yaşayan, arsızlığı ve hırsızlığıyla bu sulara nam salmış bir heriftir. Üstelik azılı bir viski hastasıdır. İşini bilen, anasının gözü bir adamdır. Borç batağına boğazına dek battığı içindir ki, Papeete'deki alacaklıları, herifçioğlunun bu batakta hepten boğulup gitmesini önlemek ve alacaklarını tümden yitirmemek için koruyucu melek rolü oynarlar. Ona iş bulurlar, yardımcı olurlar, bir dediğini iki etmezler. Para kazanması için ellerinden geleni yaparlar. Eee, bu da Narii'nin ekmeğine yağ sürüyor elbet. Burnundan yakalamış herifleri. Sözgelimi beni alalım, hiç kimseye metelik borcum

yok, değil mi? Şimdi diyelim ki kumsalda başıma kötü bir olay geldi, krizim tuttu ve pat düştüm yere. Sanıyor musunuz ki yardım ellerini uzatırlar? Kılları bile kıpırdamaz! Geberip giderim ve heriflerin umurlarında bile olmaz. Ama Narii öyle mi ya! Onun için kazın ayağı bambaşkadır. Maazallah o herif en küçük bir tehlikeyle burun buruna gelecek olsa, bütün alacaklıları ana kartal gibi kanat gererler üstüne, pervane olurlar çevresinde. Varın anlayın artık ne kadar çok para bağladıklarını. Onun ölmesi demek, bütün borçların havada bulut olması demektir. Bu yüzden de onu alırlar, evlerinin baş köşesine oturtup kuş sütüyle beslerler. Bir an önce iyileşsin de paracıklarımızı ödesin diye el üstünde tutarlar, çırpınıp bağırlarına basarlar. Sözün kısası bir şey söyleyeyim mi size, borcuna sadık kalan adamı, hani pek de öyle göklere çıkarıldığı kadar namuslu bir adam saymak doğru değil bence.»

Laf dallanıp budaklandığı için İngiliz hiçbir şey anlamamıştı. Sabrı taştı, öfkeyle sordu:

«Peki, bu Narii denen herifin konumuzla ne ilgisi var şimdi?»

Sonra Grief'e dönerek ekledi:

«Kuzum, aklım iyice karışmadan, en dibinden başlayarak şu hikâyeyi sen anlatsana bana,» dedi.

Grief ötekilere:

«Eh, umarım aksadığım yerlerde bana yardımcı olursunuz,» diyerek söze başladı. «İhtiyar Parlay, eşine ender rastlanan cinsten çok garip bir adamdır. Bana sorarsanız akli dengesi tam anlamıyla yerindedir denemez. Her neyse, lafı uzatmayalım; hikâye şu:

«Parlay öz be öz Fransızdır. Bir keresinde hoşbeş ederken Paris'ten geldiğini söylemişti bana.

Konuşmasına dikkat edecek olursanız, gerçekten de Fransız aksanıyla konuştuğunu hemen anlarsınız. Buralara geleli epey olmuş. İncik boncuk ticaretinden başlayarak dalmadığı iş, girmediği boya kalmamış. Hikihoho'ya gelişi ise ticaretin epeyce canlı olduğu bir döneme rastlamış. O günlerde adada sayıları şöyle böyle yüzü bulan yoksul Paumotou'lu yaşıyordu. İşte Parlay, allem edip kallem edip kraliçe ile evlendi. Kadın ölünce de nesi var nesi yoksa kendisine kaldı. Derken salgın bir hastalık ada halkının sayısını bir anda hiçe indiriverdi, topu topu bir düzine kadar adam kurtarabilmişti paçayı. Parlay bunları işe koştu, karınlarını doyurdu, sonunda da kralları olup çıktı. Unutmadan söyleyeyim, bu arada kraliçe ölmeden önce ona bir kız çocuğu doğurmuştu, yani Armande'yi. Kızcağız üç yaşına gelince Parlay, Papeete'deki manastıra gönderdi onu. Yedi sekiz yaşına ulaşınca da oradan alıp Fransa'ya yolladı. Sanıyorum şimdi öykümüz biraz açıklığa kavuşmuştur?.. Evet, Fransa'nın en gözde, en soylu manastırı bile Paumotou'lu bir ada kralı ve kapitalistinin biricik kızı için pek lüks bir yer sayılmazdı. Siz de bilirsiniz ya, Fransa'da beyaz ırktan olmayan insanlara öyle başka yerlerdeki gibi küçümseyici bir gözle bakmazlar. Armande tıpkı bir prenses gibi eğitildi, zaten o da kendisini soylu bir prenses olarak görmeye alışmıştı. Damarlarında melez bir kanın dolaştığını aklının kıyısından bile geçirmiyor, su katılmadık bir beyaz olduğunu sanıyordu..

«İşte öykümüzün acıklı bölümü de burada başlar. İhtiyar adam, Hikihoho'yu o kadar uzun zaman despotça yönetmişti ki kendisinin gerçek bir kral, sevgili kızınınsa gerçek bir prenses olduğundan

zerrece kuşkusu yoktu. Bir dediğinin iki edilmeyeceğine kesinlikle inanmıştı. Gel zaman git zaman Armande büyüdü serpildi, on sekizinde koskoca bir genç kız oldu. Babası onu yanına çağırdı. Parlay'ın zenginliği artık dillere destandı. Yanki Bill'in dediği gibi herif neyi tutsa altın oluyordu. Hikihoho'da büyük bir ev, Papeete'de ise tek katlı görkemli bir bungalov yaptırmıştı. Kız gemiyle Yeni Zelanda'dan gelecek, kendisi de onu karşılamak üzere yelkenlisiyle Pepeete'ye gidecekti. Böylelikle başına bir şey gelmeden sevgili kızını adasına sağsalim getirmiş olacaktı. Olacaktı ama olmadı, yolda korkunç bir fırtınaya tutuldu. Eğer o fırtına olmasaydı Papeete'nin o kendini beğenmiş beyazlarına göz mü açtırırdı!.. Sanıyorum bu fırtına, hani Manu-Huni'nin sular altında kaldığı ve bin yüz kişinin boğulduğu yıl olmuştu, öyle değil mi?»

Dinleyenler başlarıyla onayladılar. Kaptan Warfield söze karıştı:

«O zamanlar **Magpie** gemisindeydim ben. Ne kasırgaydı ama! Daha neye uğradığımızı anlamaya kalmadan, aşçısıyla, tayfasıyla kendimizi cumbur cemaat Taiohae Körfezi'nde buluvermiştik. Göz açıp kapayıncaya dek **Magpie** ile birlikte körfezin burnunda, hindistan cevizi ağaçları arasından, kıyıdan ta bir çeyrek mil içeriye sürüklenmiştik. Bu körfez için bir de, korunaklıdır, rüzgâr müzgâr almaz derlerdi.. Ne de almazmış ya!..»

Grief anlatmaya devam etti:

«Neyse, işte o fırtınaya ihtiyar Parlay da tutuldu. Papeete'ye yanında bir şapka dolusu inci ile birlikte ancak üç haftalık bir gecikmeyle varabildi. Kıyıdan bir hayli içerlere sürüklenen gemisini doğ-

rultup kumsala getirebilmek için yarım millik bir yolu kızaklarla döşemek zorunda kalmıştı.

«Parlay bu işlerle uğraşadursun, Armande Papeete'ye çoktan varmıştı bile. Gelgeielim, zavallıcığı ne karşılayan vardı ne de arayıp soran. Genç kız aldığı Fransız terbiyesi gereğince vali ile liman doktorunu ziyarete gitti. Adamlar kızı kabul etmek inceliğini gösterdiler. Oysa karıları, ne genç kızın yanına çıkmak tenezzülünde bulundu, ne de karşı ziyarete gitti. Kızcağız dımdızlak kalakalmıştı orta yerde. Durum apaçık ortadaydı, kızcağız o güne kadar hiç karşılaşmadığı bir davranışla yüz yüze gelmişti, melez oluşu soylu beyazlarca aşağılanması için yeterli bir nedendi. Şimdi kast dışına atılmış, daha doğrusu kastsız kalmıştı. Soyluluk düşkünü beyazlar bunu anlayıp haddini bilmesini istiyorlardı. O sırada Fransız kruvazöründe genç ve yakışıklı bir teğmen vardı. Genç kıza gönül verip gözüne kestirmişti, gönül vermek yerine gönül eğlendirmek desem daha doğru olacak, çünkü oğlanınki gelgeç bir hevesten başka bir şey değildi. Bu olayın, Fransa'da paranın elvereceği en büyük lüks içinde, bir eli yağda bir eli balda yaşamış ve aristokrat eğitimi görmüş ince, güzel bir genç kız için ne korkunç bir yıkım olduğunu varın siz düşünün artık.. Beyninden vurulmuşa dönmüş. Bundan sonra neler olup bittiğini kestirmek hiç de güç değil..»

Grief omuzlarını silkti:

«Bungalovdaki Japon uşak olayı bütün ayrıntılarıyla anlattı sonradan. Kızın gerçek bir soyluya yaraşır biçimde öldüğünü söyledi. Minik bir hançer almış eline.. ve en küçük bir heyecan, ya da işi bir an önce bitirmek gibi çılgınca bir telaş göstermeden, hançerin ucunu serinkanlılıkla dayamış yüre-

ğine. Ve iki eliyle usul usul ama hiç duraksamaksızın sapına dek daldırmış..

«İhtiyar Parlay ancak iş işten geçtikten sonra incileriyle birlikte çıkageldi. Dediklerine göre bunların arasında bir inci varmış ki altmış bin frank değerindeymiş. Hatta Peter Gee ona bu fiyatı vermiş. Neyse, ihtiyar olayı öğrenince deli divane olmuş, bir süre sonra da iyiden iyiye keçileri kaçırmış. Deli gömleği giydirip iki gün Sömürge Kulübünde tutmuşlar..»

Ambar şefi ekledi:

«Deli gömleğini yırtıp onu kurtaran da yaşlı bir Paumotou'lu olan karısının amcası..»

Grief yeniden sürdürdü konuşmasını:

«İntikam ateşiyle yanıp tutuşan Parlay duman attırdı ortalığa. Kızını baştan çıkaran teğmene üç el ateş etti..»

Bu kez Kaptan Warfield karıştı söze:

«Ve teğmen üç ay revirde yattı.»

«Sonra bir bardak dolusu şarabı valinin suratına boca edivermiş.. Liman doktoruyla düello yapmış, adamın yerli uşaklarını öldüresiye pataklamış. Hastaneyi basmış, bir hastabakıcının iki kaburga kemiğiyle köprücük kemiğini kırmış. Kendisini engellemeye kalkan polis komiserine ve askerlerin alayına birden kafa tutmuş, her iki elinde tabancalarla kaçıp soluğu yelkenlisinde almış. Sonra da yelken açıp Hikihoho'ya dönmüş. İşte o gün bu gündür adadan hiçbir yere kıpırdamadığını söylerler..»

Ambar şefi başını salladı:

«Öyle. On beş yıl var ki adam adadan dışarı adım atmadı.»

Kaptan Warfield:

«Ve bütün bu yıllar boyunca da durmadan in-

ci biriktirdi,» diye ekledi. «Bir deli herif ki akıl sır erdirebilen beri gelsin.. Zaman zaman korkutur beni. Gaipten haber veren bir büyücü sanki.»

Mulhall:

«Anlayamadım, nasıl yani?» dedi.

«Yani demek istiyorum ki, havaya bile söz geçirir. Daha doğrusu yerliler bunun böyle olduğuna inanmıştır. Haa bak bizim Tai-Hotauri daha iyi bilir. Hey, Tai-Hotauri! İhtiyar Parlay havaya ne yapar, var mı bilmek sen?»

Yerli tayfa karşılık verdi hemen:

«Gökyüzünün ulu şeytanı gibi.. O ne yapmak, o da yapmak. Ben çok iyi bilmek bunu. O ne zaman fırtına istemek, o zaman fırtına gelmek. Ne zaman rüzgâr istememek, o zaman hiç rüzgâr gelmemek!»

Mulhall:

«Desenize gerçekten büyücü bu herif.» dedi.

Tai-Hotauri, kötümser bir tavırla başını salladı:

«O inciler çok uğursuz olmak,» dedi. «Parlay, var incileri satmak için çok yelkenli çağırmak, sonra da var istemek o çok büyük fırtına çıkarmak. Ve herkesi boğmak. Görecek biz, o böyle yapmak. Bütün yerliler de var böyle söylemek.»

Kaptan Warfield sinirli sinirli güldü:

«Zaten mevsim, fırtına mevsimi,» dedi. «Yani yerlilerin söylediği bir yana doğru sayılır. Kalıbımı basarım ki şu anda başımızda bir bela dolaşıyor, bakalım göreceğiz ne olduğunu. Doğrusunu isterseniz, **Malahini**'nin buradan yüzlerce mil uzakta olmasını isterdim.»

Grief:

«Yani uzun lafın kısası, bu adam bir parça kafadan terelelli işte,» diyerek sözü bağlamaya hazırlandı. «Kimi zaman düşünürüm, anlamaya çalışı-

rım onu. Çok karışık, karmakarışık bir ruh dünyası var. Kolay değil elbet, on sekiz yıl boyunca yaşamının biricik amacı, varı yoğu, canı ciğeri her şeyi Armande olmuştu. Hâlâ öldüğüne inanamıyor. Zaman zaman unutuyor, yaşadığını sanıyor. Henüz Fransa'dan dönmediğine inanıyor. İncileri elden çıkarmamasının nedeni belki de budur. Beyazlara karşı hâlâ korkunç bir kin besliyor. Kızının ölmüş olduğunu arada bir unutsa bile, hiç çıkmamak üzere kafasına kazınmış olan şey, beyazların kızının ölümüne neden olmalarıdır.»

Kaptan Warfield bıkkınlıkla homurdandı birden:

«Hoppala! Yahu durup dururken bu rüzgâra da ne oluyor böyle?»

Yelkenler birdenbire şişmiş, sonra yine dümdüz olup pörsüyüvermişti. Rüzgâr yok olunca sıcaklık daha boğucu, daha dayanılmaz bir hal almıştı. Hepsi de şıpır şıpır terlemişti. Kısa aralarla her biri derin soluklar alıyor, biraz olsun ferahlamaya çalışıyordu.

«İşte rüzgâr yine başlıyor. Ama bu kez sekiz derecelik bir sapmayla geliyor. Seren palangalarına! Çabuk!»

Kaptanın komutu üzerine bütün tayfalar koşuşmaya başladı. Beş dakika ya geçmiş ya geçmemişti ki yelkenli geçite dalıp pruva hattı üzerinde akıntıya karşı yol almaya başlamıştı bile. Bir ara rüzgâr kesilir gibi oldu, ama kısa bir süre sonra yeniden esmeye başladı. Bu durum, tayfaları palanga ve yelkenleri çabucak yeni bir manevraya hazırlamak zorunda bırakmıştı.

Grief:

«Bakın bakın, **Nuhiva** yaklaşıyor,» diye hay-

kırdı. «Makineleri tam yol ileri çalışıyor: Şuna bakın hele!»

Kaptan, seyir odasının ön yüzündeki lombozdan kafasını çıkarmış ve elindeki üstüpü ile alnındaki terleri silmekte olan Portekizli melez makiniste:

«Harekete hazır mıyız?» diye sordu.

Makinist:

«Alesta» karşılığını verdi.

«Öyleyse fayrap!»

Makinist başını delikten çekerek kayboldu. Az sonra egzoz borusundan patlamalar yükselmeye başlamıştı. Ne var ki yelkenli kendi dümen suyunda yol alan küçük kotra ile arasındaki açıklığı koruyamıyordu. Onların bir adımına karşılık küçük kotra iki adım atmaktaydı. Hatta borda pareleline ulaşmıştı bile, ha geçti ha geçecekti. Güvertesinde yalnızca yerliler görünüyordu, dümeni yöneten adam elini sallayarak alaylı alaylı selamladı onları.

Grief, Mulhall'e dönerek:

«Narii Herring denilen herif bu işte,» dedi. «Şu, dümen başında duran çam yarması gibi olanı. Paumotou adalarının gözünü daldan budaktan esirgemeyen en korkusuz eşkiyası.»

Beş dakika sonra Grief kendi yerli tayfalarının sevinç çığlıkları attıklarını işitti, ister istemez tüm gözler **Nuhiva**'ya çevrildi. Küçük kotranın motoru teklemişti, şimdi geçiş sırası onlardaydı. **Malahini**'nin tayfaları halatlara tırmanıp, kotranın yanından geçerlerken hep bir ağızdan çığlık çığlığa bağırarak alay ettiler. Küçük kotra rüzgârdan yana yatmış, akıntı tarafından geri püskürtülüyordu.

Gölcüğe girecekleri sırada, demirleme yerine doğru yön değiştirdiler.

Grief:

«Doğrusu bu motora harcadığımız paraya değdi,» dedi.

Kaptan Warfield bu sözleri işitince yüreğine su serpildi, ama sevincini açığa vurmadı. Yalnızca:

«Dedim ya, hiç kuşkunuz olmasın, kendini ödeyecektir o,» demekle yetindi.

Malahini gölcüğün ortalarına doğru ilerledi, öbür yelkenliler arasında demirlemeye elverişli bir yer bulana dek bir süre dönenip durdu.

Grief:

«İşte **Dolly**'nin güvertesinde İsaacs,» diye haber verirken eliyle onu selâmladı. «Peter Gee de **Roberta**'da. E tabii, böyle bir inci satışı yapılsın da Peter hazır bulunmasın, olacak şey mi hiç! Aaa, bak bak Francini de burda, işte **Cactus**'de. Oh oh oh! Ne kadar inci tüccarı varsa hepsi buraya toplanmış.. Anlaşılan ihtiyar Parlay incilerini iyi bir fiyata satacak, belli oluyor bu.»

Kaptan Warfield bıyık altından gülerek:

«Hâlâ onaramadılar motoru,» diye mırıldandı.

Gölün öte yakasına, hindistan cevizi ağaçları arasından yelkenleri görünen **Nuhiva**'ya dikmişti gözlerini.

II

Parlay'ın evi iki katlı, ahşap bir yapıydı. Kaliforniya çamından yapılmış, çatısı da galvanizli sacla kaplanmıştı. Mercan adasının ince ve dar çemberi üzerinde koskocaman bir ur gibi duruyordu. **Demir** atıldıktan hemen sonra **Malahini** ve mürettebatı, nezaket ziyaretinde bulunmak için kıyıya çıktılar.

Öbür kaptanlarla inci alıcıları büyük salona toplanmışlardı. Ertesi gün açık artırmaya çıkarılacak olan incileri incelemekteydiler. Paumotou'lu uşaklar, Hikihoho yerlileri, yani Parlay'ın akrabaları ortalıkta dolaşıyor, konuklara viski ve absent sunuyorlardı. Bu meraklı topluluğun arasında, bir zamanların iriyarı ve güçlü adamı Parlay'ın, şimdi enkaz haline gelmiş silik bir kopyası da bulunuyordu. Dudaklarını bükmüş, küçümseyen gözlerle çevresine bakınıyordu. İyice yuvalarına gömülmüş gözleri iki kor parçasını andırıyordu. Avurtları çökmüş, başındaki saçlar yer yer dökülmüştü. Uzun sakalı karmakarışık bir posteki gibi suratını kaplamıştı, bıyıkları yukarı doğru kıvrıktı.

Mulhall: «Vay canına,» diye mırıldandı. «Hık demiş Üçüncü Napolyon'un burnundan düşmüş bu herif. Yalnız bir farkla ki, bu uzun bacaklı kopya fırında yanıp kavrulmuş, ateşte buruş buruş olmuş, berikine oranla tez çökmüş. Harabe gibi adam! Şunun başını öne eğişine bakın hele. Besbelli dengesini yitirmemek için böyle yapıyor..»

İhtiyar Parlay, selam yerine:

«Yakında fırtına cehenneme çevirecek burayı,» sözleriyle karışladı Grief'i. «Böyle bir havada buraya gelmeyi göze aldığına bakılırsa incilere karşı büyük bir sevgi besliyor olmalısın.»

Grief masanın üstündeki incilere bir göz atarak içten bir kahkaha savurdu:

«Doğrusu bu ya,» dedi. «Şunları görmek için cehenem seferine çıkmaya bile değer,»

İhtiyar Parlay kıkır kıkır güldü:

«Sizden önce birçok kişi çıktı o sefere. Ve bir daha da geri dönmedi.»

Sonra parmağı ile bir güderi parçası üzerinde

duran ve ötekilerinden hemen ilk bakışta ayırt edilebilen ceviz büyüklüğünde kusursuz bir inciyi gösterdi:

«Sözgelimi şunu alalım. Yalnız bu gördüğün inci için Tahiti'de altmış bin frankı trink diye saymaya hazır kahramanlar çıktı. Eh, yarın da en azından bu parayı vereceklerine eminim. Tabii, eğer fırtına izin verirse.. Evet, yeğenlerimden biri çıkardı bu inciyi. Yeğenim. yerliydi yani. Ayrıca iflah olmaz bir hırsızdı. İnciyi bulduğu zaman üzerine yatmak istedi. Ama benim malımdı o inci... benim. Onun yeğenlerinden biri, ki o benim de yeğenim sayılır. Bir şey söyleyeyim mi, biz zaten burda hep hısım akrabayızdır. Neyse, o adam da soyguncuyu soydu, üstelik hem inciyi aldı hem canını. Ve sonra büyük bir sandalla Noo-Nau'ya kaçtı. Hadi bakalım, ben de işi gücü bırakıp ardına düştüm. Ama geç kalmıştım, artık olan olmuş ve ben oraya varıncaya kadar Noo-Nau'nun kabile şefi, inciyi almak için herifi çoktan temize havale etmişti bile. Yaa işte böyle, bu gördüğün inci nice canların kıyılmasına neden oldu. Ee kaptan. bir içki almaz mıydın? Tuhaf şey, seni bir yerden gözüm ısırıyor ama.. yanılıyor muyum bilmem. Yoksa bu adaların yenisi misin?»

Grief tanıştırdı onları:

«**Roberta**'nın kaptanı Robinson.»

Bu arada Mulhall, Peter Gee ile tokalaşmıştı:

«Dünyada bu kadar inci bulunabileceği, kırk yıl düşünsem aklımın ucuna bile gelmezdi, olur şey değil doğrusu.»

Peter Gee de katıldı bu sözlere:

«Ne yalan söyleyeyim, bu yaşıma geldim ama bu kadar çok inciyi bir arada görmedim.»

Mulhall sordu:

«En azından elli ya da altmış bin sterlin. Ki bu da buradaki fiyatı. Paris piyasasındaki değerini sen düşün artık.»

Kesin bir rakam vermenin güçlüğünü belirtircesine omuzlarını silkti.

Mulhall, kaşlarından süzülerek gözlerine inen terleri sildi. Hepsinin suratında boncuk gibi ter damlacıkları birikmişti. Zorlukla soluk alıyorlardı. Buz olmadığı için bulaşık suyuna dönen ılık viski ve absent boğazlarını yakıyordu.

Parlay habire konuşuyordu:

«Evet, evet! Musalla taşından farkı yok şu gördüğünüz masanın. Ne cesetler yatıyor orda bilseniz.. Bu inciler.. hepsini bir bir tanırım onların, her birini.. tek tek.. Hele yan yana duran şu üçüne bakın bir. Ne kadar kusursuz şeyler, nasıl da yaraşıyorlar birbirlerine! Easter'li bir dalıcı bir hafta içinde bulup çıkarıvermişti onları. Çok geçmedi, birkaç gün sonra zavallı adam, kızgın bir köpekbalığının saldırısına uğradı. Bir kolu kopmuştu. Ne yazık ki kan zehirlenmesinden göçüp gidiverdi zavallıcık. Evet, ya şu barok inci.. kalıbına bakmayın beş para etmez. Yarın, tutup da bana yirmi frank verseler öpüp başıma koyarım. Yirmi kulaç derinlikten çıkarılmıştı. Rarotongalı bir adam vardı, eşsiz bir dalıcıydı. Her dalışında rekor üzerine rekor kırıyordu. Ama onun da ciğerleri mi patladı, vurgun mu yedi, her neyse işte, su yüzüne çıktıktan iki saat sonra feryat figan ölüverdi. Tüyler ürpertici çığlıkları çok uzaklardan işitilmişti. Gördüğüm yerlilerin en dayanıklısı, en güçlüsüydü. Dalgıçlarımdan beş altısının başını hep bu vurgun illeti

yemiştir. Ve hiç kuşkusuz, daha birçoklarını da yiyecektir. Evet, daha yığınla adam ölecek, yığınla..»

Kaptanlardan biri:

«Kapa şom ağzını Parlay,» diye çıkıştı. «Şu uğursuz kehanetlerinden vazgeç artık. Fırtına mırtına çıkmayacak, al işte yazıyorum buraya, görüşürüz!»

Parlay, ihtiyarlığın ince, çatlak sesiyle:

«Eğer genç ve güçlü bir adam olsaydım tası tarağı toplayıp tez elden tamyol basıp giderdim buradan,» dedi. «Evet, hâlâ şarabın hakkından gelecek kadar güçlü olsaydım bir an bile durmaz yapardım bunu. Hem de hiç düşünmeden yapardım. Ama sizler... sizler kolay kolay gitmezsiniz. Hoş, zaten gideceğinizi bilsem hiç uyarmak zahmetine katlanır mıydım sanıyorsunuz? Hayır hayır! Mademki ortada bir leş serili, bırakalım bütün akbabalar nasiplerini alsınlar. Evet yiğit denizcilerim, için. İçin ve kendinizden geçin. Güzel! Çok güzel! Haklısınız. Bu güzel, bu sevimli yuvarlaklar için neler verilmez, nelere katlanılmaz! Hah hah ha! İşte o güzelim inciler! Sizlerin olmak için yarın saat onu iple çekiyorlar. Açık artırma yarın saat onda. Evet, duyduk duymadık demeyin, Parlay moruğu incilerini satıyor, üşüşün akbabalar!. Hey gidi ihtiyar Parlay hey.. Bir zamanların taşı sıksa suyunu çıkaran Parlay'ı bugün bile topunuzu gömebilecek güçtedir..»

Malahini'nin ambar şefi, Peter Gee'nin kulağına eğildi:

«Ne sinir bozucu bir herif, değil mi?» diye fısıldadı.

Dolly'nin kaptanı:

«Tut ki patladı fırtına,» dedi. «N'olur yani? Bu güne dek rüzgâr Hikihoho'ya hep teğet geçmiştir, su altında kalacak değil ya!»

Kaptan Warfield:

«Hiç belli olmaz, fırtına bu,» dedi. «Bu güne dek hep kıyıdan köşeden yalayıp geçmiş olabilir ama bir de bakarsın ki adanın altını üstüne getirivermiş. Ne derseniz deyin benim içim rahat değil.»

Grief:

«Ne o, sen de mi oyunbozanlik ediyorsun?» dedi.

Kaptan Warfield sıkıntılı sıkıntılı:

«Yeni motorun kendi kendini ödemeden ziyan olup gitmesine gönlüm razı değil,» dedi.

Bu sırada Parlay kalabalıktan sıyrıldı, odanın karşı duvarında asılı olan barometrenin yanına gitti. Sevinçle:

«Hele bir de siz bakın yiğit denizcilerim,» dedi. «Hele bir de siz bakın.»

En yakındaki adamın gözü barometre göstergesine ilişince suratı allak bullak oldu:

«On derece düşmüş.»

Odadakilerde bet beniz attı birden. Herkes kaygılanmıştı. Sıkıntı veren ürpertici bir sessizlik çöktü ortalığa; sanki herkes bir an önce odadan dışarı fırlamak ister gibiydi.

Parlay buyurucu bir sesle:

«Dinleyin!..» diye bağırdı.

Bu buyruğu izleyen sessizlik içinde, dışarda patlayan dalgaların gitgide artan uğultusu geliyordu kulaklara. Gümbür gümbür öten, büyük bir kükreyişe benziyordu bu patlayışlar.

İçlerinden biri:

«Deniz taşıyor,» dedi.

Herkes pencerelere koşuştu.

Seyrek hindistan cevizleri arasından yer yer görünmekte olan denize baktılar. Birbirlerinin omuzlarında yükselen iri dalgalar, inatçı saldırışlarla merçan kayalıklarına toslayıp dağılıyordu. Birkaç dakika bu ürpertici görüntüyü izlediler. Aralarında mırıltıyla konuştular. Bu kısacık zaman içinde dalgaların gittikçe devleşip, gittikçe daha öfkeli bir hal aldığını gördüler. Böylesine kımıltısız bir havada dalgaların bu derece kudurması akıl alacak şey değildi.

İhtiyar Parlay'ın sesi, dalgın seyircilerin kulaklarında bir top gibi patladı ansızın:

«Yiğit beyzadeler! Demir almak fırsatı kaçmış değil henüz. Sandallarınıza atladığınız gibi soluğu gemilerinizde alabilirsiniz!»

Yirmi beş yaşlarında iri yarı bir delikanlı olan Cactus'un İkinci Kaptanı Darling:

«Vız gelir tırıs gider, babalık,» dedi. «Rüzgâr şu anda güney doğrultusunda esmekte. Bize ilişmeden geçip gidecek.»

Bu sözler üzerine odadakiler derin bir oh çektiler. Yeniden konuşmaya daldılar. Oda yine az önceki hararetli uğultusuna kavuşmuştu. Hatta alıcılardan birkaçı incileri inceleme işine kaldıkları yerden devam etmek için yeniden masanın başına döndü.

Parlay'ın sesi büsbütün dikleşti:

«Anlaşıldı,» dedi. «Şu anda kıyamet bile kopsa alışverişinizden geri kalmayacaksınız.»

Isaacs sanki onu kışkırtmak istercesine:

«Evet öyle,» diye onayladı. «Ne pahasına olursa olsun yarın bu incileri alacağız.»

«Öyleyse cehennemin dibine kadar yolunuz var. İnci tüccarlığını da cehennem pazarında yaparsınız!»

Herkes makaraları koyverdi. Güldüklerini görünce iyice küplere bindi yaşlı adam. Hışımla Darling'e döndü:

«Bana bak süt kuzusu! Senin gibi çocuklar nasıl oluyor da fırtına konusunda bilgiçlik taslayabiliyor, ha? Söyler misin bana, hangi babayiğit Paumotou'lardaki rüzgârın rotasını çizebilirse, göster de alnını karışlayayım onun! Hangi kitapta bulursun bunu? İçinizde en kart olanınız daha anasının karnında bile değilken, ben bu suları kulaç kulaç dolaşıyordum. Huyunu da suyunu da iyi bilirim buraların. Neyin ne olduğunu bilerek konuşuyorum. Doğu yönlü fırtınaların rotası, öylesine geniş bir yaydır ki, siz isterseniz buna düz bir çizgi deyin. Batı yönlü olanlar ise tam burada keskin bir dirsek çizip dönerler. Al haritayı, aç gözlerini bak! Ve de hatırla! 91 kasırgası acaba nasıl oldu da Auri ile Hiolau'yu silip süpürmüştü? Ha? Bu bir yaydır kahraman evlât, bu bir yaydır, yay! İki ya da bilemedin üç saat sonra şiddetli bir rüzgâr çıkacak. Eli kulağındadır. Hele dikin kulaklarınızı, dinleyin de görün..»

Atolün mercan temelleri büyük bir çatırtıyla sarsıldı. Ev hop oturdu hop kalktı. Ellerinde viski ve absent şişeleri bulunan yerli uşaklar korunmak istercesine birbirlerine sokuldular, dehşetle pencereden dışarı, kopra hangarlarına saldırıya geçmiş olan dalgalara baktılar.

Parlay, barometreye bir daha göz attı, neşeyle

kıkırdamaya başladı. Alaycı bakışlarla tek tek süzdü konuklarını. Kaptan Warfield merak etti, barometreye bir de kendisi bakmak üzere Parlay'ın yanına gitti:

«Yirmi dokuz, yetmiş beş!» diye okudu. «Beş derece daha düşmüş. Allah kahretsin, bu ihtiyar şeytanın hakkı var. Kasırga ha geldim ha geliyorum diyor. Siz ister gelin ister gelmeyin, tek başıma da olsa ben dosdoğru gemiye dönüyorum!»

İsaacs kaygılı bir sesle:

«Hava kararıyor,» diye mırıldandı.

Mulhall saatine bakarak Grief'e:

«Vay canına,» dedi. «Sanki tek perdelik bir tiyatro oyunu. Saat daha sabahın onu, gel gör ki akşam karanlığı bastı ortalığa. Güneş elini eteğini çekiyor, sahne ışıkları... Peki, fon müziği olarak, rüzgâr kemanıyla acıklı birşeyler çalmayacak mı?»

Karşılık almasına zaman kalmadan ev ve mercanadası, yeni ve daha güçlü bir çatırtıyla sarsıldı. Konuklar paniğe kapılarak kapıya atıldılar. Suratlar, günün bu apansız alaca karanlığında, olduğundan daha kaygılı ve korkunç görünüyordu. Boğucu sıcakta İsaacs, astım krizi tutmuş tıknefes ihtiyarlar gibi soluk soluğa kalmıştı.

Konukların bu kaygılı ve telaşlı hali karşısında zevkten dört köşe olan Parlay kıkırdıyor, kahkahalar savuruyor, küçümseyici çığlıklar atıyordu:

«Canım bu ne telaş böyle? Acele edecek ne var ki yiğit beyzadeler? Hele birer kadeh daha yuvarlayın bakalım!»

Kimse ona kulak verecek durumda değildi. Onlar iki yanı deniz kabuklarıyla çevrili yoldan kıyıya doğru koşuşurlarken, ihtiyar adam kapı aralığından başını uzatarak avaz avaz bağırdı:

«Unutmayın baylar! Sakın unutmayın! İhtiyar Parlay yarın saat onda incilerini satıyor!..»

III

Bir kızılca kıyamettir ki kopuyordu kıyıda. Tıklım tıklım insan dolu sandallar birbiri ardından çalakürek uzaklaşıyordu kıyıdan. Gökyüzü suratını daha da asmış, ortalık adamakıllı kararmıştı şimdi. Yoğun durgunluk sürüyor ve dalgaların kıyı çemberine yaptıkları her güçlü saldırıdan sonra kumsal tir tir titriyordu.

Olup bitenleri seyreden Narii Herring, dünya yansa hasırım var demeyen bir umursamazlık içinde bir aşağı bir yukarı dolaşıp duruyordu kıyıda. Yanında üç yerli tayfa ile Tai-Hotauri de vardı.

Kaptan Warfield, Tai-Hotauri'ye:

«Sallanma orada,» diye seslendi. «Atla sandala da bir kürek al eline.»

Tai-Hotauri hiç istifini bozmadan, sallana sallana yaklaştı. O sırada Narii Herring ile yerli tayfaları, on beş metre öteden onu izliyorlardı.

Tai-Hotauri sesine saygısızca bir hava vermeye çalışarak:

«Hayır kaptan, artık senin emrinde çalışmak istemez ben,» diye bağırdı.

Gelgelelim, suratı sözleriyle çelişiyordu, üstelik laf arasında, inanma sakın ha, dercesine bir de göz kırpmıştı.

Dişleri arasından:

«Kovmak gibi yapmak beni,» diye fısıldadı.

Ve bir daha göz kırptı anlamlı anlamlı.

Kaptan Warfield, işin içinde bir bit yeniği olduğunu sezmişti. Komediye katılmaya karar verdi.

Yumruklarını sıktı, vuracakmış gibi yaparak avazı çıktığınca bağırdı:

«Çabuk sandala atla diyorum sana! Yoksa derini yüzerim senin, bilmiş ol!»

Tai-Hotauri, ürkmüş gibi görünerek geri geri gitmeye başladı. Bu arada Grief, sözde sinirlenen kaptanı yatıştırmak için araya girdi.

Tai-Hotauri:

«Ben var bundan böyle **Nuhiva**'da çalışmak,» dedi.

Ve kendilerini izlemekte olan Narii'nin yanına sığındı.

Kaptan, rol kesmekte değme artistlere taş çıkartıyordu doğrusu. Yeniden kükredi öfkeyle:

«Gel buraya diyorum sana!»

Narii Herring işe karıştı:

«Bu adam özgürdür kaptan. Bir zamanlar yanımda çalışmıştı, şimdi yine çalışmak istiyor, mesele bundan ibaret!»

Grief yatıştırıcı bir sesle:

«Canım alt tarafı bir yerli işte, bırak şunu gitsin, biz de bir an önce gemiye dönelim. Hava nasıl karardı baksana!»

Kaptan Warfield boyun eğdi, ama sandal avara ederken kıç tarafta ayağa kalktı ve yumruğunu sallayarak bağırdı:

«Alacağın olsun Narii, bunun hesabını soracağım senden! Bu kadar adam var burda ama başkalarının tayfalarını ayartarak aşıran tek adam sensin! Utan utan!»

Yerine oturdu ve mırıldanarak sordu:

«İyi ama, bu Tai-Hotauri hınzırı yine ne dolaplar çeviriyor acaba? Bir bildiği olsa gerek. Delirmedi ya bu adam.»

IV

Sandal **Malahini**'ye aborda ederken küpeşte üzerinde Hermann'ın kaygılı yüzü belirdi:

«Barometre düştükçe düşüyor,» diye haber verdi. «Fırtına patladı patlayacak. Sancak demiri atılmaya hazır.»

Kaptan Warfield komutayı ele alarak:

«Büyük demir de hazırlansın,» dedi. «Birkaçınız sandalı gemiye alıp ters çevirin, sıkı sıkı bağlamayı da unutayım demeyin.»

Bütün gemilerde vızır vızır çalışılıyordu, güvertelerde bir kaynaşma bir koşuşmadır gidiyordu. Zincirler gümbürtüyle salınıyor, her tekne küçük aralarla kısa manevralar yapıyor ve ikinci bir demir atarak patlamak üzere olan fırtınayı karşılamaya hazırlanıyordu.

Malahini gibi üç demirli olanlar, üçüncüyü atmak için rüzgârın hangi yönde eseceğini saptamaya çalışıyor ve alesta bekliyordu. Gölcük ayna gibi durgun ve pürüzsüzdü. Gelgelelim çemberin dış kıyısında dalgalar hırsla çatlıyor, öfkeyle kükreyerek kıyıyı gittikçe artan bir hızla dövüyordu.

Parlay'ın büyük evinin çevresinde hiçbir canlılık belirtisi yoktu. Sandalların, kopra ve hindistan cevizlerinin yığılı olduğu hangarlarda da incin top oynuyordu.

Grief:

«Bana kalsa, demir aldığım gibi tam yolla alarga ederdim,» dedi. «Önümüzde açık deniz olsaydı bir an bile durmazdım. Ama gel gör ki kuzey ve doğu doğrultusundaki mercan adaları yolumuza taş koyuyor. Vartayı ucuz atlatma şansımız yine de var burada. Sen ne dersin Kaptan Warfield?»

«Gerçi bu gölcük, bir değirmenin su deposuna benzemiyor ama yine de haklısın derim. Ben şimdi kara kara, rüzgâr yumruğunu hangi yönden patlatacak diye düşünüyorum. Hah işte! Parlay'ın kopra hangarlarından biri kanatlandı uçuyor!..»

Damı otla kaplı bir hangarın bir süre havada uçup sonra hızla yere çakıldığını gördüler. Bu arada bol köpüklü dev bir dalga, gölcüğü denizden ayıran yüksek kum şeritini aşarak içeri saldırmıştı.

Mulhall bağırmaktan alamadı kendini:

«İlk barikatlar yerle bir oldu sayılır. Mübarek fırtınanın merhabası bu olursa, allaha ısmarladığı nasıl olur, doğrusu merak ediyorum. İşte yine geliyor!»

Hangarın yıkıntıları yeniden havalandı ve kum şeritinin tepesine kondu. Ve hemen ardından gelen üçüncü bir dalgayla da paramparça oldu.

Hermann:

«Eh, fırtına mırtına derken bahaneyle azıcık serinlemiş olurum,» dedi. «Bu ne iştir yahu! Soluk alamaz oldum be! Cehennemin kapısını mı kapamayı unuttular nedir. Çiroza döndüm, yandım kavruldum yahu!»

Belindeki bıçağı çekerek bir hindistan cevizi açtı ve son damlasına kadar lıkır lıkır içti suyunu. Ona bakarak ötekiler de aynı şeyi yaptılar. Bir ara içmeyi bırakıp Parlay'ın istiridye hangarlarından birinin yıkılışını izlediler. Barometre şimdi yirmi dokuz elliyi göstermekteydi.

Grief sevinçle söylendi:

«Alçak basınç merkezine epeyce yakınız herhalde! Şimdiye kadar bir kasırganın merkezinde bulunmamıştım hiç. Ee Mulhall, bu senin için de bir daha kolay kolay ele geçmeyecek bir fırsat olacak.

Barometrenin düşüş hızına bakacak olursak, gelen pek ahım şahım bir şey olmalı.»

Kaptan Warfield, homurtuyla karışık bir şaşkınlık çığlığı koparınca bütün bakışlar ona çevrildi. Warfield elindeki dürbünle güneybatı doğrultusunda gölcüğün uzun şeritini işaret ediyordu.

Serinkanlılığını korumaya çalışarak:

«İşte bu kez geliyor, hem de tam geliyor haberiniz olsun!» dedi.

Gelenin ne olduğunu anlamak için dürbünle bakmaya gerek yoktu, çıplak göz yeterliydi. Gölcüğün yüzeyinden doğru sanki bir tül uçuyordu. Mercan adası boyunca, eşit yükseklikteki hindistan cevizi ağaçları birbirlerine paralel bir biçimde alabildiğine bir hızla iki büklüm olmuştu. Dallardan kopan yapraklar hızla uçuşan bir bulutu andırıyordu. Rüzgârın göl yüzeyini kamçıladığı kısımlarda, gölden kopan büyük bir su kütlesi havaya kalkmış, fırtınanın önünde koşturup duruyordu. Su kütlesinin önünde, ilk çarpışmaya katılan öncüler gibi, ikide bir patlayan ince su zerreciklerinin parıltılı bulutu uzanıyordu. Gerilerde, hemen hemen üç yüz metre genişliğindeki bir alanda, bütün bu olup bitenlerden habersiz gibi görünen kımıltısız, cam gibi bir durgunluk şeriti uyumaktaydı. Daha arkalarda hızla kopup gelen bir rüzgâr şeriti koşuyordu. Göl, fıkır fıkır kaynayan, üstünü köpükler kaplamış büyük bir kazana dönmüştü.

Mulhall:

«Şu ilerdeki durgun şerit de neyin nesi?» diye sordu.

Warfield:

«Basbayağı durgunluk işte,» karşılığını verdi.

Ama bu cevap berikini pek doyurmuşa benzemiyordu:

«İyi ama o da rüzgârın esme hızına eşit bir hızla koşuyor, neden öyle?»

«Elbette, koşturmak zorunda da ondan. Yoksa rüzgâr ona yetişir ve durgunluğun zerresi bile kalmaz. Bu cins kasırgalara çift-başlı derler. Bir zamanlar Savai açıklarında bunun bir eşini görmüştüm ben. Şaak! diye tokat gibi patlayıverdi tepemizde. Ne olduğumuzu anlayamamış, ansızın serseme dönmüştük. Görünürde ciddiye alınacak hiçbir şey yoktu. Ortalık sessiz mi sessiz, sakin mi sakin ve de durgun mu durgundu. Aval aval bakınırken hadii, bir şaak daha yemiyelim mi!.. Derken bir de bakt.. Heey! Geliyor, hazır olun, sıkı tutunun. Tepemize inmek üzere. **Roberta'ya** bakın hele!..»

Rüzgârın yolu üstünde kalan ve çapa zincirleri epeyce gevşek olan Roberta'yı, bordasından sanki güçlü bir el yakalamıştı da bir saman çöpü gibi silkeleyip sürüklüyordu. Zincirleri göz açıp kapayıncaya kadar şaşırtıcı bir çabuklukla gemiyi bir parça gemledi. Pruvasını rüzgâr-üstüne gelecek biçimde döndürdü. Bütün tekneler, bu arada **Malahini** de, rüzgârın bu ilk saldırısı karşısında yan yatmış sürükleniyordu. Gerilen zincirler yardımıyla ceviz kabuğu gibi uçup gitmekten kıl payı kurtuluyorlardı.

Malahini'nin çapa zincirinin bir anda gerilip boşalması yüzünden, Mulhall ile yerli tayfalardan birkaçının ayakları yerden kesilerek güverteye kapaklandılar.

Rüzgâr birdenbire kesildi. Biraz önce ilerleyişini gördükleri durgunluk şeriti içindeydiler şimdi.

Grief bir kibrit çaktı; alevli çöp korunmasına gerek kalmaksızın bu durgun havada salına salına yandı. Karanlık bir örtü çökmüştü ortalığa. Nicedir alçalmakta olan kara bulutlar, artık iyice deniz yüzeyine inmişti.

İlkinden sonra, çift-başlı kasırganın ikinci başı da toslayınca **Roberta**'nın zincirleri adamakıllı gerildi. Sırayla bütün yelkenlilerin zinciri koptu kopacak gerilmiş, hepsi de sarsılıyordu. Kuduruk bir öfkeyle köpüren deniz üstünde, dalgaların çılgın dansı başlamıştı. Malahini'nin güvertesi, adamların ayakları altında sıtma nöbetine tutulmuşçasına zangır zangır titredi. Yelken halatları da gerildikçe gerilmiş ve direklerin üstünde oyuklar açmıştı. Tekne baştan aşağı, ağır bir elden yumruk yemiş gibiydi, arması gümbürtülü sesler çıkarmaktaydı. Rüzgâra karşı soluk alma olanağı yoktu. Yanındaki adamlarla birlikte, kendisini kaptan kamarasının gerisine dar atmış olan Mulhall, bir yudum soluk alıncaya kadar akla karayı seçmişti. Soluk almak için bir an rüzgâra dönmüş ve dönmesiyle birlikte de ciğerlerine öyle çok hava saldırmıştı ki, başını geri çevirinceye kadar göğsü patlayıp boğulacakmış gibi olmuştu.

Güçlükle soluyarak:

«İnanılır gibi değil,» dedi.

Ama bu sözleri kendisi bile işitemedi.

Hermann ile yerli tayfalardan birkaçı, üçüncü demiri fonda etmek için emekleyerek pruvaya doğru gitmeye çabaladı. Grief, Kaptan Warfield'i dürtükleyerek, üzerlerine doğru sürüklenmekte olan **Roberta**'yı gösterdi. Warfield, ağzını Grief'in kulaklarına yapıştırarak haykırdı:

«Biz de sürükleniyoruz! Aynı durumdayız!»

Grief dümen dolabına atıldı, dümen dişlerini yakalayıp olanca gücüyle asıldı. Böylelikle **Malahini**'yi iskele alabanda etmek istiyordu. Neyse ki üçüncü demir su dibini bulmuş ve pupadan geçip giden **Roberta**'nın üzerlerine bindirmesi engellenmişti. **Roberta**'nın güvertesinde çılgınca çalışmakta olan Peter Gee ile Kaptan Robinson'a el salladılar.

Grief sesini işittirebilmek için vargücüyle bağırarak:

«Zincir koparmaya çalışıyor,» dedi. «Herhalde geçitten çıkmayı deneyecekler. Zaten başka çıkar yolları yok. Baksana demir tarıyorlar.»

Kaptan da yüksek sesle:

«Demir tutmaya başladı galiba,» diye karşılık verdi. «İşte işte, **Cactus**, **Misi**'ye bindirmek üzere. Hapı yuttuklarının resmidir!»

Misi o ana kadar inatla direnmişti, ama **Cactus** üstüne bindirince o da dalgaların pençesine bırakmak zorunda kaldı kendini. Birbirlerine kenetlenen iki yelkenli, fokurdayan köpüklü dalgalar arasında sürüklenerek uzaklaştılar. Her iki geminin tayfaları da tekneleri birbirinden ayırabilmek için canlarını dişlerine takmış, var güçleriyle çalışıyorlardı.

Demirlerinden kurtulmuş olan **Roberta**, nasılsa pruvasında kalan yelken kılığında bir branda parçası sayesinde gölün kuzeybatısındaki geçite yönelmişti. Az sonra geçiti aşıp açık denize çıktığı görüldü. Birbirleriyle sarmaş dolaş olan **Misi** ile **Cactus** ise bütün çabalara karşın ayrılmadılar. Ve bir süre sonra her ikisi de geçitin yarım mil ötesinde baştankara ettiler.

Rüzgâr azıttıkça azıtıyordu. Şiddetli şamarla-

rıla dayanabilmek kolay değildi. Hele güvertede, çok kısa bir süre için bile olsa emekleyerek yürümek, çok büyük bir çaba gerektirmekteydi. Hermann ile yanındaki yerli tayfalar, bitip tükenmek bilmeyen bir inatla halat ve yelkenleri desteklemeye çalışıyorlardı. Sırtlarındaki ince gömlekler rüzgârın tırnakları arasında paramparça olmuştu. Külçeleşmiş gövdelerinin ağırlığı altında ezilir gibiydiler, miskince bir yavaşlık içinde usul usul hareket ediyorlar, tek elle yakaladıkları bir yeri öteki elleriyle bir başka yere sımsıkı tutunmadan bırakmıyorlardı. Bir ucu boşta kalan halat havalanıp şaklıyor, şakladıkça püsküllenıyor ve kopan parçalar bir anda uçup gidiyordu.

Mulhall yanındakilerden birini dürtükleyerek kıyıyı gösterdi. Damları otla kaplı hangarların yerinde yerler esiyordu. Parlay'ın evi de nerdeyse secdeye varacaktı. Ev o ana kadar ayakta kalışını, mercan adası boyunca uzunlamasına esen rüzgârın önünde bir barikat gibi sıralanmış olan hindistan cevizi ağaçlarına borçluydu. Ne var ki kıyı şeritini aşan iri dalgalar evin temelini hallaç pamuğu gibi atıyor, dipten saldırarak mezarını kazıyordu. Kum yamacının altına doğru eğilen evin tepe taklak devrilmesi artık an meselesiydi. Çevredeki ağaçlardan kimilerinde, kendilerini sıkı sıkı hindistan cevizi ağaçlarına bağlamış insanlar göze çarpıyordu. Bu ağaçlar artık sallanmamakta, rüzgârın etkisiyle başlarını yere değercesine eğmişler öylece titremekteydiler. Kumsalın karşı kıyısında çatlayan dalgalar, bembeyaz köpükleriyle bir uçtan bir uca koşturup duruyordu.

Kabaran deniz, mercan adasının rüzgâra açık ucundan taa öbür uca kadar korkunç uğultularla

gümbürdüyor, atılıyor, yer yer kıyı şeritinden adanın ortasındaki gölcüğe uzanarak ortalığı karmakarışık ediyordu. Bütün yelkenliler bu hengâme içinde bata çıka ölüm kalım savaşı veriyor, alabora olmamak için inatla direniyordu.

Malahini'nin pruvası suya girip çıkmaya başlamış, ön küpeştesi iri dalgalar altında kalmıştı.

Grief:

«Motoru çalıştırmanın tam zamanıdır!» diye bağırdı.

Kaptan Warfield, emekleyerek makinistin sıkı sıkı tutunup korunmaya çalıştığı yere yöneldi. Gideceği yere varınca da bağıra çağıra emirler yağdırdı. Çok geçmeden motorları delice bir hızla çalışmaya başlayan **Malahini**'nin durumu biraz düzelir gibi oldu. Gerçi dalgalar pruvayı aşıp içeri dolmaya devam ediyordu, ne var ki çapa zincirleri tekneyi eskisi gibi suyun derinliklerine çekmiyordu artık. Yine de tüm çabalarına karşın zincirleri gevşetmeyi başaramadılar. Kırk beygir gücündeki motorun bütün yapabildiği, kopasıya gerilen çapa zincirinin tekneyi dibe çekmesini önlemek oldu.

Rüzgâr şimdi daha kuduruk bir hal almıştı, hızı her an biraz daha artıyordu. Küçük **Nuhiva**, **Malahini**'nin borda doğrultusunda kıyıya daha yakın bir yerdeydi. Motoru onarılamadığından çok zor bir durumdaydı, olduğu yerde can çekişir gibi debelenip duruyordu. Zaman zaman dalgaların pençesinde öylesine yitip gidiyordu ki, herkes tam, hah bu kez bir daha su yüzüne çıkamaz artık dediği anda, dalgaların arasında yeniden görünüyordu. Öğleden sonra saat üç sularında yine böyle güçlü bir dalganın kollarında gözden kayboldu, ama hemen

bindiren ikinci bir dalgayla küçük tekne bir daha çıkmamak üzere suyun dibini boylayıverdi.

Mulhall dönüp Grief'e baktı.

Grief:

«Ambar kapakları su koyverdi anlaşılan!..» diye bağırdı.

Kaptan Warfield, az ötelerinde dalıp çıkmakta olan küçük yelkenli **Winifred**'i işaret ediyor. Grief'in kulağına eğilerek, gırtlağını patlatırcasına haykırıyordu. Ama sesi, rüzgârın korkunç ıslıkları arasında kesik kesik işitiliyor, ne dediği bir türlü anlaşılmıyordu:

«Tekne değil enkaz. bereket demirleri.. Yine de iyi sıkıyor dişini.. Nuh Nebi'den kalma..»

Aradan bir saat ya geçti ya geçmemişti ki, Hermann, parmağı ile yine aynı tekneyi gösterdi. Çapaların çekmesi yüzünden baş güverte babaları, pruva direği ve pruvanın büyük bir bölümü uçup gitmişti. Tekne yalpalamaya, az sonra da tepesi üstü dikilmeye başladı. Büyük bir dalga çukuruna düştüğünde, rüzgâr altı doğrultusunda sürüklendi, taşıyamayacağı oranda su yuttu ve battı.

Şimdi ortalıkta hâlâ direnmekte olan beş tekne kalmıştı kala kala. İçlerinde bir tek **Malahini**'nin motoru vardı. Baktılar ki çıkar yolu yok, bu teknelerden ikisi daha **Nuhiva** ile **Winifred**'in âkıbetine uğramamak için **Roberta**'nın yaptığını yaptı; iki tekne de zincirlerini kopardı ve geçite doğru yol almaya başladı. Başı çeken **Dolly** oldu, yelkenleri paramparça olduğundan kendini bilmez bir halde rüzgârın önünde sürükleniyordu. Az sonra mercan adasının rüzgâr alan ucunda, **Misi** ile **Cactus**'a yakın bir yerde karaya bindirerek parçalandı. **Moana** bu olaydan ders almışa benzemiyordu, inat edip

yolundan dönmedi, ama çok geçmeden onun başına da aynı şey geldi.

Kaptan Warfield avaz avaz bağırarak sordu patronuna:

«Ben demedim mi bu motor işe yarayacak diye?»

Grief'in ağzı kulaklarına varıyordu, elini uzatıp kaptanı kutladı:

«Kendini çoktan ödedi bile!» dedi. «Rüzgâr güneye yöneldi, sanıyorum işimiz biraz daha kolaylaşır.»

Gerçekten de rüzgâr yavaş ama sürekli olarak güçlendi; önce güneye, sonra güneydoğuya yöneldi. Ve hâlâ direnmekte olan üç yelkenli doğruca kıyıya ilerlemeye başladı. Parlay'ın evinden arta kalan yıkıntılar bir anda havalandı, gölcüğün üstüne fırlayıp, teknelerin bulunduğu yere doğru uçmaya başladı. **Malahini**'yi kıl payı yalayıp geçti ve hızla ilerleyerek dört yüz metre arkadaki **Papara**'nın tam üstüne konuverdi. **Papara**'nın ön güvertesinde, ev kalıntılarını gemiden ayırabilmek için ateşli bir çalışma başladı. Bir süre sonra kendiliğinden kopup uzaklaşan ev, kendisiyle birlikte **Papara**'nın civadra ve mizana direğini de götürmüştü.

Kıyının daha yakınında, onların iskele omuzluğu doğrultusunda, ince uzun bir yata benzeyen kalabalık serenli **Tahaa** bulunuyordu. Hâlâ demir tutmaktan geri kalmıyordu. Ama kaptanı rüzgârın dinmediğini görünce, dengeyi yitirmemek ve rüzgâr karşısında hedef küçültmek için yelken direklerini teker teker kestirmeye başladı.

Grief'in içi içine sığmıyordu, elini uzatıp kaptanı kutladı:

«Motor dediğin böyle olur, meğer çok iyi bir

şeymiş bu. Onun sayesinde direkleri elden çıkarmak zorunda kalmayacağız!»

Kaptan Warfield inşallah dercesine başını salladı.

Rüzgârın esiş yönü değişince göldeki dalgalar biraz yatışır gibi oldu. Ne var ki kabaran denizin, şimdi dış kıyı şeritini çok daha güçlü saldırılarla dövdüğünü işitiyorlardı. Ayakta kalabilen ağaçların sayısı pek azdı. Kimi ortadan ikiye bölünmüş, kimi de kökünden sökülerek uçup gitmişti. Bir ara, üstüne üç adamın tünediği bir ağacın ortadan koparak korkunç bir hızla göle fırladığını gördüler. Kendilerini ağaca bağlamış olan üç adamdan ikisi bağlarını çözdü **Tahaa**'ya doğru yüzmeye başladı. Akşam karanlığı basmak üzereyken, adamlardan birinin **Tahaa**'nın güvertesinden suya atladığını gördüler, köpüklü dalgaları vargücüyle kulaçlayan adam çok geçmeden iyice yaklaştı **Malahini**'ye.

Grief:

«Gözün aydın,» dedi. «Tai-Hotauri geliyor. Şimdi anlarız ortalıkta dönen dolapları.»

Yerli tayfa cıvadra halatını yakaladı, pruvaya tırmandı ve emekleye emekleye kıç tarafa yöneldi. Kaptan kamarasının arkasına gelince, soluğunu kesen rüzgârdan korunmak için kaptan kamarasının arkasına sığındı, yarım yamalak cümleler ve daha çok el kol işaretleriyle başından geçenleri anlatmaya koyuldu:

«Narii. Alçak hırsız. O var çalmak istemek incileri. Parlay'ı da öldürmek. Ama kim öldürecek, hangi adam öldürecek belli etmek.. Üç yerli.. ben, Narii.. Var şapka içinde kura çekmek.. Şapkadan kim çekmek kara fasulye, o öldürmek Parlay'ı. Narii pis yalancı.. Ama hep fasulyeler ka-

ra.. Kopra hangarı karanlık olmak.. Karanlıkta kimse anlamamak bunu.. Sonra fırtına çıkmak. Ve herkes tırmanmak ağaca.. Daha önce de söylemek ben.. İnciler uğursuz, uğursuz inciler..»

Grief sordu:

«Peki, Parlay nerde?»

«Ağaca çıkmak.. Üç yerli de o ağaca tırmanmak. Narii ve bir yerli de başka ağaç tırmanmak. Sonra benim ağaç hoooop uçmak cehenneme. Ve o zaman ben de gemiye yüzmek..»

«Ya inciler?»

«İnciler Parlay'da, Parlay ağaçta. Belki çoktan çalmak Narii onları..»

Grief hikâyeyi daha derli toplu bir biçimde ötekilere aktardı. Olanları işitince kan beynine sıçradı Kaptan Warfield'in, dişlerini gıcırdattı öfkeyle.

Hermann aşağı indi ve az sonra elinde bir fenerle döndü. Ama güveteye çıkar çıkmaz fener sönüverdi. Ne yaptılar ne ettilerse kaptan kamarasının üstünden gelen rüzgârın güçlü üfleyişiyle ikide bir sönen feneri yanık tutmayı başaramadılar. Sonunda epeyce uğraşıp didindikten sonra pusula fenerini yakmayı başarabildiler.

Grief, Mulhall'ın kulağına eğilerek olanca gücüyle bağırdı:

«Güzel olmasına güzel bir gece, ama rüzgârlı. Ve bu gidişle rüzgâr da şımardıkça şımaracak!»

«Ya hızına ne dersin, hızına?»

«Eh, saatte belki iki, belki de üç yüz kilometre. N'olursa olsun, şurası bir gerçek ki böylesine hızlı olanını ne gördüm ne işittim.»

Adanın dış kıyı şeritini aşan dalgalar, gölü birbirine katıyordu. Fırtınanın, önüne katıp sürdüğü dağ gibi yığınları, çekilmekte olan denizin yatıştı-

rıcı çabaları bile etkisiz kalıyordu. Deniz yeniden kabarmaya başladığında dalgaların daha da küstahlaştığı, daha kuduruk bir öfkeyle durdukları yerde duramadıkları görüldü. Gel-git hareketleriyle ay, sanki fırtınayı kışkırtıyor ve rüzgârla birlikte Güney Denizlerinin olanca suyunu Hikihoho adasının üstüne boca ediyordu.

Güverteyle makine dairesi arasında mekik dokuyan Kaptan Warfield, bu gidiş dönüşlerden birinde makinistin bayılmak üzere olduğu haberini getirdi.

«Motorun göz göre göre uyuklamasına izin veremeyiz. Bir şeyler yapmak gerek.»

Grief:

«Yapalım öyleyse,» diye bağırdı. «Adamı güverteye çıkar, hava alsın. Onun yerine ben geçerim.»

Ana kapıyı kapattıklarından içeri girmek için makine dairesi ile kaptan kamarasının önündeki dar geçiti kullanıyorlardı. İçerisi dayanılmaz derecede boğucu sıcak ve gazlı bir havayla doluydu. Grief çevresine çabucak bir göz atarak motoru ve diğer donanımın durumuna baktı, gaz lambasını söndürdü. Karanlıkta çalışırken yalnızca, yanında getirdiği ve birbiri ardından yaktığı sigaraların cılız parıltılarından yararlanıyordu. Öyle kolay kolay pes diyecek bir adam olmadığı halde çok geçmeden bu gürültülü karanlığın içinde, durmadan işleyen, homurdanan dev motorla aynı hücreye tıkılmanın ezici bıkkınlığını duydu. Beline kadar çıplaktı, her an çalkalanmakta olan gemide denge sağlamak çok güçtü; oraya buraya çarptıkça vücudu yara bere içinde kalıyordu. Baştan aşağı yağa, tere ve benzine bulanmıştı. Solumak zorunda olduğu gazlı hava

yüzünden başı dönüyor ama yine de çalışmaktan geri kalmıyordu. Motoru bazen sevgiyle okşuyor, neşeyle mırıldanıyor, tutukluk yapınca da kafası kızıp ağız dolusu küfürler savuruyordu. Ateşleme donanımı teklemeye başlamıştı, üstelik benzin verişi de aksaklık yapıyordu. Ve en kötüsü de silindirlerin adamakıllı ısınmasıydı. Bir çözüm yolu bulması için kendisine danışılan melez makinist, soğutulması ve boruların onarılması için motorun yarım saat dinlendirilmesi gerektiğini söyledi. Söyledi ama dinletemedi. Kaptan Warfield kesinlikle karşı çıktı bu fikre. Melez makinist, eğer dediğini yapmazlarsa motorun geberip gideceğine yemin billâh etti; şimdi durdurulmazsa çok geçmeden motorun kendi kendine duracağını söyledi. Üstü başı yağ içinde, yorgunluktan gözleri kapanmak üzere olan Grief, iki adamın bitip tükenmek bilmeyen sonuçsuz tartışması karşısında öfkelendi, sağa sola emirler yağdırmaya başladı. Bunun üzerine Mulhall, ambar şefi ve Hermann makine dairesine gelerek işe giriştiler. Benzin basıncını iki hattâ üç katına çıkarmak için bir süre uğraştılar.

Makine dairesinin döşemesinde bir delik açıldı, yerli tayfalardan biri bu delikten aldığı sintine suyunu, ısınan silindirlerin üzerine dökmeye başladı. Bu arada Grief, elindeki yağdanlıkla makinenin oynar parçalarına durmaksızın yağ dökmekteydi. Çalışmasına biraz ara verip temiz hava almak için güverteye çıkarken Kaptan Warfield takıldı ona:

«Benzinle bu derece içli dışlı olduğunu bilmiyordum doğrusu.»

Grief dişleri arasından:

«Öyleyizdir,» dedi. «Pek sıkı fıkıyız, ben onun içinde yüzerim, o da benim midemde. Ayrıca...»

Lafı ağzında kaldı: **Malahini** ansızın derin bir sarsıntı geçirmiş ve kamarada ne kadar adam varsa öne doğru fırlayıp yüz üstü yere kapaklanmıştı. Adamlar uzun süre yerden kalkamadılar, bir bölmeden öbür bölmeye çarparak ileri geri yuvarlandılar. Birbiri ardından üç iri dalganın saldırısına uğrayan tekne çatırdıyor, titriyor ve güverteye dolan ezici su kütlesinin altında umutsuzca kıvranıyordu.

Grief soluğu hemen makine dairesinde, motorun yanında aldı. Kaptan Warfield de güverteye çıkmak için aynı uygun fırsatı kollamaktaydı.

Kaptan yarım saat sonra geri döndüğünde:

«Sandal uçup gitmiş,» diye haber verdi. «Mutfağın yerinde yeller esiyor. Kala kala güverteyle ambar bölmeleri kalmış! Bereket versin ki motor çalışıyor, yoksa bizim de tahtalı köyü boylamamız işten bile değildi! Neyse, var gücümüzle çalışmaya devam edelim bakalım.»

Gece yarısına doğru, ciğerleri gazdan ancak arınabilmiş olan melez makinist, makine dairesine gelerek Grief'ten nöbeti teslim aldı. Ciğerlerini temizlemek için açık havaya çıkma sırası Grief'teydi şimdi. Yukarı çıktı, kaptan kamarasının ardından, elleriyle sıkı sıkı direklere sarılmış ve bunu yeterli görmeyerek ayrıca iplerle de kendilerini sağa sola bağlamış olan adamların arasına katıldı. Tıklım tıklım doluydu burası, teknenin sığınmaya elverişli tek yeri burası olduğundan bütün yerli tayfalar kurtuluşu oraya üşüşmekte bulmuştu. Kaptan Warfield kimilerini kamaraya çağırdı, onlar da kalkıp gittiler. Gelgelelim içerdeki kirli havaya dayanamayıp çok geçmeden apar topar dışarı attılar kendilerini. **Malahini**'nin dalgalar arasında her da-

lıp çıkışında, hava, köpük ve deniz suyunu aynı anda ciğerlerine göndermek zorunda kalıyorlardı.

Bu iniş-çıkışlardan birinde, Grief:

«Mulhall, buna fırtına derler fırtına!» diye bağırdı.

Üstüne boşanan sular altında boğulur gibi olan Mulhall buna ancak başını sallayarak karşılık verebildi. Bordadaki frengi delikleri suyu gerektiğince dışarı akıtarak tekneyi bu sırnaşık yükten kurtarmada epeyce yetersiz kalıyordu. Her yalpalayışta sular bir yandan öbür yana kayıyordu. Teknenin burnu havaya kalkıp kıç üstü dikildiğinde, sel halinde büyük bir su kütlesi boydan boya gürültüyle akıyordu. Böyle anlarda sel akını pupa iskeleleri boyunca ilerliyor, kaptan kamarasını aşıyor, tutunmaya çalışanları önüne katarak sersemletiyor ve sonra yine kıç güvertesinden boşalıyordu.

Mulhall çevresine bakıp dururken bir adam ilişti gözüne. Hemen Grief'i dürterek ona da gösterdi.

Pusula dolabı fenerinin ölgün ışığı altında, olduğu yere çömelip, havaya fırlamamak için sıkı sıkı tutunan bu adam, Narii Herring'in ta kendisiydi. Belindeki kemerle eti arasına sıkıştırdığı bıçak sayılmazsa adam tepeden tırnağa çırılçıplaktı.

Kaptan Warfield de gördü Narii'yi ve görür görmez de kendini bağlamış olduğu ipleri çözdü, yanındaki adamlara çarpa çarpa ilerlemeye koyuldu. Bir iki adım kala durdu. Fenerin cılız ışığı ile aydınlanan her iki adamın suratında da öfke ve nefret okunuyordu. Dudaklarının kıpırdayışına bakarak, kaptanın bangır bangır bağırıp çağırdığını anlıyorlardı, ama ne dediği anlaşılmıyordu, rüzgâr sesini kapıp kaçıyordu. Dudaklarını Narii'nin ku-

laklarına yapıştırmaya gerek görmüyordu kaptan. Yalnızca bir iki adım ötesinden bağırıyor, işaret parmağı ile bordadan aşağısını gösteriyordu. Narii Herring, kaptanın bu işaretle ne anlatmak istediğini anlamıştı. Pişmiş kelle gibi arsız arsız sırıtmaya başladı. Ayağa kalktı. Güçlü kuvvetli, büklüm büklüm kaslarla bezenmiş alımlı bir vücudu vardı.

Kaptanın Narii'yi gemiden kovduğunu gören Mulhall, Grief'e dönerek bağırdı:

«Ama bu, adamı resmen ölümün kucağına atmak olur!..»

Grief:

«İyi ama o da Parlay'ı öldürmek istiyordu,» diye karşılık verdi.

Bu sırada pupadaki sular akıp gitmiş ve **Malahini** doğrulmuştu. Narii meydan okurcasına küpeşteye doğru yürüdü. Gelgelelim yarı yolda, rüzgârın ağır eli, şamarı vurduğu gibi yere yuvarladı onu, Narii hemen güvertenin içlerine doğru sürünüp gözden kayboldu. Herkes onun küpeşteden uçarak denize düştüğünü sandı.

Malahini yeniden burun üstü derin bir dalış yaptı, kıç güverteyi yıkayan gel-git dalgası geçip gittikten ve tekne yine su yüzüne çıktıktan sonra Grief, Mulhall'ın kulağına eğilerek haykırdı:

«Korkma, dokuz canlıdır bu herif, birşeycik olmaz. Tahiti'nin en usta balık adamıdır! Eğer ortada hâlâ mercan adası diye bir şey kaldıysa, eminim ki gölü aşıp oraya ayak basacaktır.»

Beş dakika ya geçti ya geçmedi ki, gemi ikinci bir dalış daha yaptı. Ve tam o anda kaptan kamarasının üstünden sapır sapır insan gövdeleri dökülmeye başladı. Hemen atılıp çekilen suların sürükleyip götürmesine fırsat vermeden sıkı sıkı yakala-

dılar gövdeleri, sular adamakıllı akıp gitmeden de bırakmadılar. Sonra kim olduklarını anlamak için aşağı indirdiler. Bunlardan biri ihtiyar Parlay'dı. Sırtüstü uzanmış, öylece baygın yatıyordu. Öbür ikisi de ihtiyarın yerli yeğenleriydi.

Her üçü de çırılçıplaktı, baştan aşağı kan revan içindeydiler. Yerlilerden birinin kolu, et külçesi halinde yanına düşmüştü. Ötekinin başı yarılmıştı, sürekli olarak kan kaybediyordu.

Mulhall sordu:

«Yoksa Narii denilen herifin marifeti mi bu?»

«Yo hayır, yukardan düştükleri için bu hale gelmiş olmalılar.»

O anda beklenmedik bir şey olmuş, rüzgâr birdenbire kesilmiş ve az önceki cehennem gürültüsü, yerini derin bir sessizliğe bırakmıştı. Akıl almaz bir şeydi bu. Sanki koskocâ bir bıçak ansızın rüzgârın kolunu kanadını kesmiş gibiydi, sesi soluğu çıkmaz olmuştu şimdi. Gemi hâlâ inip kalkıyor, çırpınmasını sürdürüyordu. Kasırganın başlamasından bu yana ilk kez böyle açık seçik işitiliyordu geminin zincirlere asılırken çıkardığı çatırtı. Güvertede çalkalanmakta olan suyun hışırtısını da ilk kez işitiyorlardı.

Makinist, motoru boşlayarak hız kesti.

Grief:

«Kasırganın göbeğindeyiz,» dedi. «Az sonra yine gelecek halimiz hatırımızı sormaya. Yön değiştirecek. Gözümüzü dört açalım ve son kırıntılarını da kazasız belasız atlatmaya bakalım, eli kulağındadır, nerdeyse damlar.»

Barometreye bir göz attı:

«Yirmi dokuz-otuz iki,» diye okudu.

Rüzgârın bastırıcı uğultuları arasında saatler-

dir öyle çok bağırmış, yüksek perdeden konuşmaya öyle alışmıştı ki, şimdi sesini bir türlü ayarlayamıyor, bar bar bağırıyordu. Öyle ki dinleyenlerin kulakları tırmalanıyordu.

Ambar şefi, Parlay'ın kaburgalarını eliyle yokladıktan sonra:

«Kaburgaları birbirine geçmiş bunun,» dedi. «Gerçi hâlâ soluk alabiliyor ama, yine de yaşamaz, yolcu bu..»

Parlay inildedi, kolunu oynattı cansız cansız. Gözlerini açtı. Çevresindekileri tanıdığını belirtir bakışlar belirdi gözlerinde.

Hırıltılı bir sesle kesik kesik konuştu:

«Yiğit beyzadelerim. duyduk duymadık demeyin... Açık artırma yarın... yarın saat onda. Cehennemin dibinde..»

Gözlerini yumdu, çenesi boşalır gibi oldu. Çekişmekte olan canını son kez dişine taktı ve vahşi bir zevkle acı acı güldü..

Tam o anda sanki yer gök birbirine geçiyormuş gibi korkunç bir gürültü koptu: fırtına yine hortlamış, yine büyük bir gümbürtüyle ortalığı kasıp kavurmaya başlamıştı. **Malahini** bordadan gelen dalgalarla küpeştesi üzerinde yan yattı; alabildiğine gerilen zincir asıldıkça asılıyor ve gemiyi gitgide dibe çekiyordu. Çabucak pruvasını rüzgâr üstüne çevirdiler, az sonra gemi omurgası üzerinde doğruldu. Motor çalıştırıldı, pervaneler dönmeye başladı.

Kaptan Warfield, güverteye çıkan Grief'i görünce:

«Kuzey batı,» diye haykırdı. «Rüzgârın esiş yönünde ansızın sekiz derecelik bir sapma oldu.»

Grief:

«Desene ki,» dedi. «Senin Narii gölün karşı kıyısına geçemeyecek!»

«Aklı varsa geçer! Yoksa bize doğru sürüklenir, o zaman da benim pençeme düşer. Bu da yağmurdan kaçarken doluya tutulması demektir.»

V

Kasırga merkezi geçip gittikten sonra barometre düzenli olarak yükselmeye başladı. Rüzgâr artık yorgun düşmüş, hızı epey yavaşlamıştı. Korkunç kasırga, kendi halinde, uysal, tatlı bir esintiye dönüştüğü sırada kırk beygirlik motor ansızın sarsılıp silkindi, kendisini tekneye mıhlayan cıvatalardan kurtularak havaya fırladı ve yanlamasına yere düştü. Kızgın motor sintine sularına değer değmez cızırdayarak buharlar çıkardı.

Melez makinist üzüntüsünden saçını başını yolacaktı az kalsın, haykırıp ah vah etmeye başladı. Grief'in kılı bile kıpırdamadı; yalnızca sevgi dolu gözlerle motora son kez şöyle bir baktı, sonra eline bir üstüpü parçası aldı, göğüs ve kollarındaki yağ bulaşıklarını temizlemek üzere kamarasına gitti.

Yaralı yerlilerden birinin yarasını diktikten, ötekinin de çıkık kolunu yerleştirip sardıktan sonra yine güverteye çıktı. Şimdi ortalıkta güneşlerin en pırıl pırılı ve de yaz meltemlerinin en tatlısı boy göstermekteydi.

Malahini kıyı boyunca ilerlemekteydi. Pruvada, Hermann ile birkaç yerli tayfa dolaşa dolaşa arap saçına dönmüş demir zincirini yukarı almışlar, açmaya uğraşıyorlardı.

Papara ile **Tahaa** kayıplara karışmıştı. Kaptan Warfield onlara rastlamak umudu ile dürbünle karşı kıyıyı tarıyordu:

«Geriye bir tek direk olsun kalmamış onlardan,» dedi. «Eee, motor kullanmamanın cezası budur işte. Ortalık durulmadan önce sürüklenip gittiler besbelli.»

Adanın ortasında, Parlay'ın evinin bulunduğu yerde, taş üstünde taş kalmamıştı. Denizin gedik açtığı üç yüz metrelik bir alanda değil ağaç, ağacın adı sanı bile kalmamıştı. Daha ötelerde, nasılsa ayakta kalmayı başarabilmiş tek tük palmiyelere rastlanıyordu. Birçoğu sökülüp sürüklenmiş ve yığın halinde bir köşeye fırlatılmıştı.

Tai-Hotauri ayakta kalmış ağaçlardan birinde canlıya benzer bir şeyin kımıldadığını haber verdi. Bunun ne olduğunu anlamaya gidecek tek bir sandal bile kalmamıştı **Malahini**'de. Tai-Hotauri yüze yüze kıyıya gitti, ağaca tırmandı.

Geri döndüğünde, Parlay'ın ev halkından yerli bir genç kız vardı yanında. Gemidekiler küpeşteden uzanarak yukarı çıkmalarına yardımcı oldu. Ancak kız, kendisi çıkmadan önce elindeki sepeti uzattı yukardakilere. Sepetin içinde henüz gözleri açılmamış, miniminnacık kedi yavruları vardı. İçlerinden yalnız biri canlı çıkabilmişti az önceki kasırgadan. O da ince ince miyavlıyor, cılız bacaklarıyla badi badi yürümeye çalışıyordu.

O sırada Mulhall:

«Vay canına! Yahu, o da kim öyle?» diye bağırdı.

Kumsalda bir adam dolaşıyordu. Hazret sanki her zamanki sabah gezintilerinden birine çıkmışçasına sallana sallana yürüyordu. Onu görür gör-

mez bütün cinleri başına üşüştü Kaptan Warfield'in.

Narii Herring'in ta kendisiydi bu!..

İyice yaklaşınca seslendi Narii:

«Selam kaptan!.. Ne o, bakıyorum da kahvaltı için gemiye çağırmıyorsun beni?»

Kaptan Warfield öfkeden mosmor kesildi. Bir şeyler söylemek istedi, dili dolandı, boğulur gibi oldu ve ancak:

«Hele bi gel, hele bi gel!!! Eğer seni bi kaşık suda boğmazsam... boğmazsam...» diyebildi.

PORPORTUK'UN AKLI

El-Soo manastırda yaşayan bir kızdı. O daha ufacık bir kızken anasız kalmış, bu körpecik fidanın cehennem ateşinde yanmasına gönlü razı olmayan Rahibe Alberta, yangından mal kaçırır gibi bir yaz günü El-Soo'yu Holy Cross Manastırına götürüp Tanrı yoluna adamıştı. El-Soo özbeöz Kızılderiliydi; yine de öbür melez ya da azbuçuk melez kızların hiçbiri su dökemezdi eline. İyiliksever rahibeler şimdiye dek böylesine ele avuca sığmayan, sıcakkanlı, girişken bir kız görmüş değillerdi.

El-Soo'nun on parmağında on marifet vardı, hamarattı, akıllı usluydu, hanım hanımcıktı. Hepsi bir yana, bir kor parçası gibiydi, sımsıcak bir yaşam alevi gürül gürül yanardı içinde. İrade desen onda, tatlılık desen onda, gözüpeklik desen onday-dı. Kısacası o, bütün bunlardan yoğrulmuş ışıl ışıl kişiliğiyle bambaşka bir kızdı. El-Soo oldum bittim soyunun sopunun geleneklerine uymuş, dirliğe düzenliğe, kurallara bağlı kalmıştı. Hak hukuk, çeki düzen der de başka bir şey demezdi, matematiğe olan yatkınlığı ve başarısı belki de bu adalet duygusu yüzündendi.

Ama başarısı bu kadarla bitmiyordu. Manastır, manastır oldu olalı onun gibisini görmemişti; arka-

daşları İngilizceyi çat pat bile beceremezken o okumayı yazmayı hemencecik öğrenivermişti. İlahi söylemekte de üstüne yoktu; bu konuda da öbür kızlara taş çıkartıyor, onları eni konu çekip çeviriyordu. Adalete olan tutkusu kendini müzikte de belli ediyordu. O bir sanatçıydı, içinin ateşi yaratıcılığa yönelikti. Eğer daha uygun bir ortamda doğup büyüseydi bir edebiyatçı ya da müzisyen olması işten bile değildi.

Ama gelin görün ki El-Soo, El-Soo olarak doğmuştu; bir başkan olan Klakee-Nah'ın kızıydı; sanatçının adı sanı olmayan bir yerde, Holy Cross Manastırında, derdi günü saflıktan temizlikten doğruluktan ibaret olan ve öbür dünyada, ölümsüzlük diyarında ruhların huzura ermesiyle ilgilenen rahibeler arasında yaşıyordu.

Yıllar yılları kovaladı. Manastıra sekiz yaşındayken girmişti, gel zaman git zaman yaşı on altıya değdi. Artık rahibeler, öğrenimini sürdürmesi için El-Soo'yu Birleşik Devletlere göndermeyi tasarlıyor ve bu konuda üst makamlarla yazışmalarda bulunuyordu. Derken kendi köyünden bir adam çıkageldi manastıra, kızla konuştu. Adamı görünce El-Soo'nun içine korku düştü. Kir pas içinde, kaba saba, ecüş bücüş bir adamdı bu; tarak yüzü görmemiş salkım saçak saçları vardı. Kınayan gözlerle kızı tepeden tırnağa süzdü, oturmaya yanaşmadı, ayakta dikildi. Ve damdan düşer gibi:

«Erkek kardeşin öldü,» dedi.

Kara haberi işitince ayılıp bayılmadı El-Soo. Kardeşini hayal meyal anımsıyordu.

Haberci devam etti:

«Baban yaşlı başlı bir adam; bir ayağı çukurda,

yapayalnız. Koskoca ev ıssız kaldı. İster ki kızı yanında olsun, onu görsün, sesini işitsin.»

Babasını, yani Klakee-Nah'ı anımsıyordu... Köyün başı, misyonerlerin ve tacirlerin dostuydu; taşı sıksa suyunu çıkaracak kadar güçlü kuvvetli, büklüm büklüm kasları olan dev yapılı bir adamdı; uysal bakışlı gözleri, çevresinde saygı uyandıran tavrıyla, kendinden ve otoritesinden emin, alımlı bir adamdı.

El-Soo:

«Söyle ona, geleceğim,» dedi.

El-Soo'nun gideceğini öğrenince yürekleri cız etti rahibelerin. Demek ateşin kıyısından kurtarılan fidan yanmak üzere geri dönecekti ha! Gel etme eyleme dediler, yalvar yakar oldular, ah vah edip caydırmaya çalıştılar, türlü diller döküp binbir dereden su getirdiler. Ama El-Soo, nuh dedi peygamber demedi, ille de gideceğim diye tutturdu. Ağlamalar, sızlamalar, bol bol dökülen gözyaşları da kâr etmedi. O zaman, Rahibe Alberta, onu Birleşik Devletler'e yollamayı tasarladıklarını bile açıklamak zorunda kaldı. El-Soo dalgınlaştı, bu düşüncenin uyandırdığı göz kamaştırıcı görüntüye faltaşı gibi açılmış gözlerle uzun uzun baktı ve başını sallayarak ı-ıh dedi. Şimdi onun gözlerinde başka bir görüntü tütüyordu: Tanana Station'da bir yay çizerek akan Yukon ırmağı... Ortadaki büküntünün bir yakasında St. George Misyonerliği, öbür yakasında bir Kızılderili köyü ile yanıbaşındaki pazar yeri; köyde, kocaman kütüklerden yapılma bir ev; evin içinde bir adam: Kölelerinden başka kendine bakacak kimi kimsesi olmayan bir ihtiyarcık...

Göz alabildiğine uzanan uçsuz bucaksız Yukon dolaylarında büyük kütük evi, ihtiyar adamı ve kö-

lelerini yediden yetmişe herkes tanırdı. Ardı arkası kesilmeyen şölenleri, içki meclisleri ve eğlenceleriyle ün salmış bu evi rahibeler de bilirdi. Bildikleri içindir ki El-Soo'yu uğurlarken şıpır şıpır gözyaşı döktüler.

El-Soo geniş eve gelince ayağının tozu ile baştan aşağı ortalığı temizlemeye koyuldu. Klakee-Nah, kızının danışmadan etmeden kendi bildiğini okumasına karşı çıktı ilkin, gelgelelim sonunda debdebeye, şatafata olan düşkünlüğü baskın çıktı, gidip Yukon dolaylarının en zengin parababasından, Porportuk'dan bin dolar borç aldı. Bununla da kalmadı Klakee-Nah, pazar yerinde borç üstüne borca girdi. El-Soo da geniş evi yeniden adam etti, canlandırdı. Gösterişli, görkemli bir hava verdi; böylelikle Klakee-Nah eski geleneklere yeniden döndü; konukseverlik, şenlik aldı yürüdü.

Gerçi bütün bunlar Yukonlu bir Kızılderili için olağanüstü şeylerdi, ama Klakee-Nah da olağanüstü bir Kızılderiliydi. Öyle gelene geçene başımın üstünde yerin var deyip aşırı bir konukseverlik gösterebilmek olur olmaz birinin değil, ancak çok para kazanan birinin, yani Klakee-Nah gibi eli de gönlü de bol olan birinin harcıydı.

Ticarete yeni yeni başladıkları günlerde kabilesini istediği gibi çekip çevirmiş, yabancı tüccarlarla kârlı işlere girişmişti. Sonraları Porportuk ile birlikte Koyukuk Irmağı üzerinde altın yatağı bulmuşlardı. Klakee-Nah yetiştirilişiyle olsun, huyuyla suyuyla olsun bir aristokrattan farksızdı. Porportuk ise burjuvaydı; zaten bir süre sonra ortağının payını satın alıp altın madeninin tamamına sahip oldu. Tam bir kirli çıkıydı Porportuk, para istif etmek için habire çalışırdı, aklı fikri para kazanmak-

tı. Klakee-Nah ise büyük evine dönmüş ve kazandıklarının altından girip üstünden çıkmaya başlamıştı. Porportuk Alaska'nın en zengin Kızılderilisi diye ün salmıştı. Ödünç para veren, verdiği kadar da faiz alan bir tefeciydi. Klakee-Nah ise soyuyla sopuyla namusuyla tanınırdı, ensesine vur lokmasını al denilen cinsten bir adamdı. Porportuk gibi, ar yılı değil kâr yılı demezdi. Yılların gerisinde, bir Ortaçağ kalıntısıydı; kahramanlık, şan şeref ve de şarkı şarap adamıydı.

El-Soo, Holy Cross Manastırına nasıl hemencecik ayak uydurmuşsa, büyük evdeki yaşantıya da öyle ayak uydurdu. Babasına karışmaya, onu Tanrı yoluna itelemeye kalkmadı. Gerçi arada bir, içkiyi fazla kaçırdığında adama sitem edip kulağını büktüğü oluyordu, ama bu onun iyiliği içindi, kendi sağlığını düşünmesi, göz göre göre kendini yiyip bitirmemesi içindi; istiyordu ki babacığı hastalık yüzü görmesin, yaşasın, gününü gün etsin.

Büyük evin kapısı gelene geçene her zaman açıktı. Gireni çıkanı, geleni gideni hiç ama hiç eksik olmazdı. Geniş oturma salonu içki sofrasındaki şarkılarla şen şakrak kahkahalarla çın çın çınlar, tavan, gürültülerden zangırdamaya başlardı. Masada dünyanın dört bucağından gelme konuklar olurdu: Uzak kabilelerin şefleri, İngilizler, sömürge gurbetçileri, iğne ipliğe dönmüş Yankee tüccarlar, büyük kumpanyaların şişgöbek memurları, batıdaki çiftliklerden gelme sığır çobanları, denizciler, avcılar, kızakçılar, değişik uluslardan, her renk ve cinsten bir yığın insan...

İşte El-Soo böylesine kozmopolit bir ortamda yaşıyordu. Ana dilinden başka İngilizce de konuşabiliyordu; İngilizce şarkılar, yanık halk türküleri

söylüyordu. Süregelen Kızılderili törelerine uyuyor, gitgide unutulan gelenekleri bile biliyordu. Usul erkân bilir, bir kabile şefinin kızı olarak yeri gelince törelere uygun Kızılderili giysilerine bürünmekten geri kalmazdı. Ama çoğu kez beyaz kadınlar gibi giyinirdi. Manastırda öğrendiği biçki-dikiş ile, doğuştan gelen sanatçı yaratıcılığı el ele verince neler döktürmüştü neler. Becerikliliğine diyecek yoktu, tıpkı beyaz kadınlar gibi üstüne hokka gibi oturan güzel giysiler dikebiliyordu.

O da babası gibi başkalarına benzemeyen, bambaşka bir insandı. Tanana Station'da, onca Kızılderili kadın arasında beyaz kadınlarla eşit sayılan tek kadın varsa, o da El-Soo'ydu. Beyaz erkekler onunla evlenmeye can atıyor, çevresinde dört dönüyorlardı. Ama onca Kızılderili kadın arasında, beyaz erkeklerin kıyıda köşede sıkıştırmayı göze alamadıkları tek kadın da yine oydu.

Çünkü El-Soo bir içim suydu... Öyle güzel, öyle güzeldi ki, güzelliği ne beyaz kadınlarınkine benzerdi ne de Kızılderili kadınlarınkine. Boyundan bosundan, dış görünüşünden gelmiyordu bu güzellik, içindeki alevin dışa vurmasından geliyordu. Boy bos, kaş göz olarak, tipik bir Kızılderiliydi. Kapkara saçlar; yanık bir ten; kömür gibi gözler, ısıl ışıl, korkusuz mu korkusuz, keskin mi keskin, güvenli mi güvenli bakışlar; o sık sık kanatları titreşen, o minik, o sevimli kartal burun; o belli belirsiz çıkık, elmacık kemikleri; uyumlu incelikleriyle dudaklar... Ve ateş... içinden coşan, taşan, bunların hepsini kucaklayan, alev alev fışkıran o ateş, ille de o ateş... Lafa söze sığmaz, akıl sır ermez bir ateş, ruhunun dışa yansıması gibi bir şey: gözlerinde, kıvılcımlarla pırıl pırıl uçuşan, yanaklarında dolaşan,

burun deliklerini büyülten, dudaklarını büktüren üzerinde gezinen, dudakları bitişikken sımsıcak bir yürek gibi onları için için titreten bir şeydi bu ateş...

El-Soo akıllıydı da... Kıvrak bir zekâsı vardı, kurnazlığa düşmeyecek, başkalarını incitmeyecek kadar akıllıydı; ağzından bal akardı, ama yeri geldi mi lafını esirgemez, söyleyeceğini pat diye söyleyiverirdi. İnce zekâsının ürünü olan şakaları çevresindekilere gönül sıcaklığı veren bir aleve benzerdi, gülmekten kırar geçirirdi dinleyenleri. Yine de herkes ağzına baksın istemezdi, çevresindekilerin ilgisini kendi üzerinde toplamazdı asla. İşin bu yola dökülmesine izin vermezdi hiç. Bir an bile aklından çıkarmazdı büyük evde her şeyin ve her sözün babasıyla başlayıp babasıyla bittiğini. Evin temel direği babasıydı, sonuna kadar el üstünde tutulmalıydı. Ev sahibi oydu, vur patlasın çal oynasın şenliklerin başı oydu. Bu böyle olacak dedi mi akan sular durur, bir dediği iki edilmezdi. Gerçi elden ayaktan düşmeye başladı başlayalı, adamın sarsak omuzlarındaki yükü, evin olanca zahmet ve sorumluluğunu kızı üstlenmişti, doğru olmasına doğruydu bu. Gelgelelim dışardan bakıldığında yine de her şeyi babası yönetiyormuş gibi görünürdü, konuklarda öyle bir etki uyandırılırdı ki herkes şöleni onun çekip çevirdiği sanısına kapılırdı, hatta ihtiyar adam çoğu kez içki sofrasında sızıp kalsa bile böyleydi bu.

Porportuk da görülürdü büyük evde: masrafların kendi cebinden çıktığını yüzlerine vururcasına her şeye burun kıvırır, herkese kınayan gözlerle bet bet bakar, soğuk bir tavırla başını sallar, sinsi sinsi dolanır dururdu ortalıkta. Aslında masraf-

ların kendi cebinden çıktığı filan yoktu; faiz üstüne faiz bindirerek bir eliyle verdiğini öbür eliyle alır ve gitgide soyup soğana çevirirdi Klakee-Nah'ın mallarını, her geçen yıl biraz daha silip süpürürdü. Adamın elindeki son kırıntıları da eline geçirdiği ve nerdeyse büyük evin ocağına incir dikmek üzere olduğu sıralarda, Porportuk, El-Soo'ya evde har vurup harman savurduklarını, akıllarını başlarına devşirmelerini söyleyerek sert bir dille çıkışacak oldu. Ama El-Soo açtı ağzını yumdu gözünü, bir güzel payladı onu, öyle ki, söylediğine söyleyeceğine bin pişman oldu Porportuk; bir daha da onu azarlamaya yeltenmedi. Çünkü El-Soo da tıpkı babası gibi soylu bir insandı, o da babası gibi paraya metelik vermez, onurunu her şeyin üstünde tutardı.

Porportuk mırın kırın ede ede borç vermeyi sürdürüyordu, ama hazıra dağ mı dayanır, paralar durmadan suyunu çekiyordu. El-Soo kafasına koymuştu: Sağ oldukça babasının alıştığı yaşantıda hiçbir değişiklik olmayacaktı. Attan inip eşeğe binmeyecekti babası, eğlencelerden el etek çekilmeyecek, aşırı konukseverlikleri son bulmayacaktı. Her şey eskisi gibiydi yine: kıtlık günlerinde darda kalan Kızılderililer, ah vah ederek girdikleri büyük evden güle oynaya çıkıp gidiyorlardı. Kıtlık başlayıp da yardım edecek kadar paraları çıkışmadığı zamanlarda, hemen Porportuk'tan borç alınır, elleri boş döndürülmeyerek Kızılderililerin gönlü hoş edilirdi. El-Soo da işi umursamazlığa vurup benden sonra tufan diyebilirdi. Diyebilirdi ama bu tufan ihtiyar Porportuk'un ta kendisiydi. Kesenin ağzını her açışında kıza ağzı biraz daha sulanarak bakıyor, içindeki küllenmiş ateşin yeniden yanıp tutuştuğunu duyuyordu.

Gelgelelim El-Soo'nun gözü onu görmüyordu bile. Kendisini isteyen beyaz adamlardan biriyle, manastırda törenli papazlı, yüzüklü kitaplı evlenmeye de can attığı yoktu. Çünkü Tanana Station'da, kanı kendi kanından, soyu kendi soyundan, köyü kendi köyünden, adına Akoon derler bir delikanlı vardı. Akoon babayiğit ve yakışıklı bir gençti, attığını vuran bir avcıydı, bu yüzden gezip tozmadığı yer kalmamıştı, çok yoksuldu. Kuş uçmaz kervan geçmez diyarlara seferler yapmıştı, her yeri bir uçtan bir uca karış karış dolaşmış, taa Hudson Körfezine kadar uzanıp sonra geri dönmüştü; Sibirya'da ve Japon denizlerine yelken açan gemilerde ayıbalığı avcısı olarak çalışmışlığı vardı.

Klondike'dan altın aramaktan döndüğü bir gün gezip tozduğu yerleri Klakee-Nah'a anlatmak için her zaman yaptığı gibi büyük evin yolunu tutmuş ve manastırdan ayrılalı üç yıl olan El-Soo'yu ilk kez o gün görmüştü. Ve Akoon o günden sonra da gezgincilikten elini eteğini çekmişti. Yirmi dolar gündelikle gemilerde dümencilik yapması yolundaki önerileri geri çevirdi. Arada bir ava çıktı, balık tuttu, Tanana Station'dan fazla uzaklaşmadı. Sık sık büyük eve gelip uzun süre kalıyordu. El-Soo onu öbür erkeklerle karşılaştırmış ve hepsinden daha üstün olduğunu anlamıştı. Delikanlı yanık türküler söylüyordu ona; öylesine yandı tutuştu, ateş bacayı öylesine sardı ki, kıza abayı yaktığını anlamayan kalmadı Tanana Station'da. Porportuk ise, bıyık altından sinsi sinsi gülüyor, büyük evde kazanın tıngırdaması için borç vermeyi sürdürüyordu.

Ve günlerden bir gün ecel Klakee-Nah'ın kapısını çaldı. Klakee-Nah içki sofrasına oturmuş, ge-

lip gırtlağına çöreklenen ölümü boşu boşuna şarapla uyutup oyalamaya çalışıyordu. Kahkahadan, şakadan, şarkıdan geçilmiyordu; Akoon öyle bir olay anlattı ki gülmekten kırdı geçirdi herkesi, tavana yükselen kahkahalarla çın çın çınladı ortalık. Ne arpacı kumrusu gibi kara kara düşünen vardı sofrada, ne içini çeken, ne de gözyaşı döken. Klakee-Nah mutlu yaşamıştı, ölümü de öyle olmalıydı; o sanatçı duyarlığıyla El-Soo bunu herkesten daha iyi sezinliyordu. Tıpkı geçmiş günlerdeki gibi kalabalık bir konuk topluluğu vardı masada; soğuktan buz kesmiş üç denizci gelmişti, gemileri batmış, yetmiş dört kişilik mürettebattan yalnızca onlar kurtulabilmişti, yorucu bir kuzey yolculuğundan ayaklarının tozuyla dönmüşlerdi. Klakee-Nah'ın ardında elpençe divan duran dört yaşlı adam yer almıştı, bu ihtiyarcıklar onun gençlik günlerinden artakalan emektar kölelerdi. Ölgün, nemli gözlerini Klakee-Nah'tan ayırmayarak her an tetikte duruyorlardı, sarsak ellerle kadehine içki dolduruyor ya da efendileri, gırtlağına çöreklenen ecelin kımıldamasıyla soluğu kesilip de, aksırıp tıksırmaya başladığında, hemen atılıp sırtını yumrukluyorlardı.

Gece vur patlasın çal oynasın akıp gidiyor, saatler ilerledikçe şenlik şamata hızını artırıyor ve ölüm, çöreklendiği yerde kımıldanıyor, çöktükçe çöküyordu Klakee-Nah'ın gırtlağına.

Klakee-Nah baktı ki olacak gibi değil, Porportuk'u sofraya buyur etmelerini istedi. Porportuk dışarının ayazını bırakıp içeri girdi, kınayan bakışlarını masadaki etlerin, şarapların üzerinde gezdirdi; gözleriyle, boğazınızda kalsın der gibiydi, yiyip içtikleri şeyler hep kendi cebinden çıkan paracıklarla alınıyordu! Ama masadaki güleç yüzler bo-

yunca seke seke dolaşan gözleri, öteki uçta oturan El-Soo'ya ilişince süngüsü düşüverdi. bakışlarındaki kınama o anda uçup gitti, birdenbire sinsi pırıltılar uçuşmaya başladı gözlerinde.

Klakee-Nah'ın yanında ona bir yer açıldı, önüne bir kadeh kondu. Klakee-Nah onun kadehine kendi elceğiziyle şarap koydu:

«Hadisene, içsene!» diye bağırdı. «Eee, nasıl, hoşuna gitti mi bari?»

Porportuk hoşlandığını belirtmek için başını salladı, dudaklarını şaplattı. Gözleri sulanmıştı.

Klakee-Nah:

«Kendi evinde de hiç içki içmiş miydin böyle?» diye sordu.

Porportuk asıl düşüncesini gizleyerek kaçamak bir karşılıkla geçiştirmeye kalktı soruyu:

«Ne yalan söyleyeyim, içki benim paralanmış gırtlağıma bire bir gelir, gelir ya... immm...»

Klakee-Nah lafın üst yanını kendi getirdi:

«Gelir gelmesine ya, ateş pahası, öyle değil mi?»

Masadakiler makaraları koyverdi; Porportuk adamakıllı bozuldu. Gözlerinden kıvılcımlar saçarak kötü kötü baktı:

«Senle ben,» dedi, «aynı yılın çocuklarıyız, yaşıtız. Ama gel gör ki, ölüm şimdi senin gırtlağına çöreklenmiş, gözü toprağa bakan sensin. Oysa ben hâlâ dipdiriyim, dincim.»

Konuklardan bir öfke homurtusu yükseldi. Klakee-Nah boğulurcasına öksürmeye başladı; ihtiyar köleleri hemen sırtını yumrukladılar. Çok geçmeden soluk soluğa kendine geldi, homurtuyu kesmeleri için masadakilere elini salladı:

«Odun pahalı diye sen evinde yanan ateşi bile çok gördün!» diye bağırdı. «Yaşamayı bile çok gör-

dün sen. Yaşamak pahalıya oturuyor diye yaşamın bedelini ödemek istemedin. Yarım yamalak yaşadın; odsuz ocaksız, yorgansız döşeksiz bir kulübe de ömür tüketmeyi yaşamak sandın.»

Havaya kaldırdığı kadehine içki koymaları için kölelerine işaret etti:

«Oysa ben gün gördüm, ömür sürdüm. Sana yük olan yaşama ben dört elle sarıldım, sıkı sıkı kucakladım onu. Evet, haklısın, senin ömrün benimkinden uzun sürecek. Ama neyleyim ben böyle uzun ömrü! Soğuktan tir tir titreyen, gözü uyku tutmayan bir adam için geceler elbet uzundur. Benim gecelerim ise kıpkısa sürdü, ama sıcacık yatağımda mışıl mışıl uyudum.»

Kadehini dikleyip boşalttı. Kölelerden birinin sarsak eli, yere düşmekten kurtaramadı kadehi. Klakee-Nah geriye kaykıldı, göğsü körük gibi inip kalkıyordu; onuruna kaldırılan kadehlerin boşaltılışını izliyor, Porportuk'a ağzının payını verdiği için kendisini alkışlayanlara belli belirsiz bir gülümsemeyle karşılık veriyordu. Bir işareti üzerine ihtiyar kölelerinden ikisi, iki büklüm olan vücudunu düzeltmeye çabaladı. Ama ihtiyarcıklar çöp gibiydiler, efendileri ise iri yarı vücuduyla çam yarmasından farksızdı. Sonunda dört köle el birliğiyle işe girişti, oflaya puflaya ihtiyar reisi doğrultmayı başarabildiler.

Klakee-Nah devam etti:

«Bu ölümlü dünyaya kazık kakmak için gelmedik, hayatı yaşamak gerek. Neyse... Bu gece seninle görülecek başka bir hesabımız var Porportuk. Borç yiğidin kamçısıdır derler, beni kamçılayan da sensin. Söyle hele, ne kadar borcum var sana?»

Porportuk cebini yokladı, biraz karıştırdıktan

sonra bir defter çıkardı. Kadehinden bir yudum içki çekti ve başladı:

«1889 Ağustosunda üç yüz dolar alınmış. Bunun faizi maizi ödenmemiş. Sonraki yılda beş yüz dolarlık bir senet daha verilmiş. Bunun tutarı, iki ay sonra alınan bin dolarlık bir borca eklenmiş.

«Gelelim bundan sonraki senete...»

Klakee-Nah kendini tutamadı:

«Bırak şimdi senedi sepeti!» diye bağırdı. «Bu adı batasıca senet sepet işleri başımı döndürüyor benim, kafam allak bullak oluyor. Sen toplamı söyle, toplamı! Toplam! Düz hesap! Ne tutuyor?»

Porportuk defterine bir göz attı. Kılı kırk yaran bir titizlikle tane tane okudu:

«On beş bin dokuz yüz altmış yedi dolar yetmiş beş sent...»

Klakee-Nah:

«On altı bin de şuna olsun bitsin,» dedi önemsemez bir tavırla. «On altı bin. Kesirli sayılar oldum bittim bunaltmıştır beni. Şimdi de -seni bu yüzden çağırtmıştım- on altı bin dolarlık yeni bir senet hazırla, imzalayayım. Faiz işlerine pek aklım ermez. Dilediğin kadar faiz ekle, öbür dünyada ödenecek diye de bir kayıt düş; Kızılderililerin Manitu'su huzurunda, büyük ateş önünde buluştuğumuz zaman ödenecektir de, emi? Seneti o zaman ödeyeceğim. Sözüm sözdür. Klakee-Nah'ın sözü sözdür.»

Porportuk afallamış, ağzı bir karış açık kalmıştı; kahkahalardan kırılıyordu ortalık, Klakee-Nah elini kaldırdı:

«Hayır,» diye bağırdı. «Şaka maka ettiğim yok. Çok ciddiyim. Seni bu yüzden çağırttım Porportuk. Hadi, yap seneti.»

Porportuk:

«Öbür dünyayla alışverişim yok benim,» dedi.

Klakee-Nah sordu:

«Ne yani, yoksa Manitu huzurunda benimle karşılaşacağını aklın kesmiyor mu?»

Sonra hemen ekledi:

«İyi ama ben mutlaka orada olacağım.»

Porportuk öfkeyle kestirip attı:

«Öbür dünyayla alışverişim yok dedim sana.»

Ölümün eşiğinde can alıp vermekte olan adam, içten bir şaşkınlıkla aval aval bakakalmıştı.

Porportuk:

«Öbür dünyaya aklım ermez benim,» dedi. «Gidip de dönen mi var? Benim işim dünya işi.»

Klakee-Nah'ın yüzü aydınlandı:

«İşte bu, o uzun gecelerde dona titreye uyuduğun için böyle,» diyerek güldü.

Bir süre düşünüp taşındı ve sonra:

«İlle de bu dünyada ödensin diyorsun, öyle mi?» dedi. «Eh, ne yapalım, elimde kala kala bir bu ev kaldı, bari oldu olacak bunu da al. Al ve senedi de şu mumun alevinde yak gitsin.»

Porportuk:

«Püf desen yıkılır bu ev,» dedi. «Hem borçlarının yanında devede kulak kalır bu.»

«Peki, Twisted Salmon'daki maden ocaklarına ne dersin?»

«Pöh, aklı olan beş para vermez onlara.»

«Hımm... Ya **Koyukuk** gemisi?.. Yarı hissesi benimdir.»

«Ohooo, Yukon'un dibini çoktan boyladı o.»

Klakee-Nah'ın gözleri faltaşı gibi açıldı:

«Sahi be, aklımdan çıkıvermiş. Öyle ya; geçen ilkbaharda, buzlar çözülünce batmıştı.»

Derin derin düşünmeye koyuldu; herkes ka-

dehleri bırakıp kulak kesilmişti dudaklarından dökülecek sözlere.

«Anlaşılan gırtlağıma kadar borca batmışım, hem de bu dünyada ödeyemeyeceğim kadar büyük bir borca...»

Porportuk başını salladı, masanın öteki ucuna kaçamak bir bakış fırlattı.

Klakee-Nah:

«Demek ki Porportuk, sen hiç de açıkgöz bir işadamı değilmişsin!» dedi.

Porportuk saygısız bir tavırla cevabı yapıştırdı:

«Amma da yaptın, ha! Kim demiş! Henüz ilişilmemiş bir malın var.»

Klakee-Nah:

«Deme!» diye bağırdı. «Demek el sürülmemiş bir malım var, ha? E, söyle öyleyse ne olduğunu. Verdim gitti, borcu harcı hemen kapatalım.»

Porportuk, El-Soo'yu gösterdi:

«Nah, işte, şuracıkta duruyor...»

Klakee-Nah anlayamamıştı. Masadakilere doğru bön bön baktı, gözlerini ovuşturup bir daha baktı.

«Kızını diyorum, kızını, yani El-Soo'yu... Ben onu alırım, senin de borcun morcun kalmaz. Senedi de aha şu mumun alevinde yakıveririm.»

Klakee-Nah'ın geniş göğsü şişti şişti ve gökgürültüsü gibi bir kahkaha savurdu:

«Hah! Hay! Çok şakacısın! Sen ha! El-Soo'nun anası yaşında kızı kısrağı ve de buz gibi bir yatağı olan sen ha! Bak hele, bir yaşıma daha girdim. Hah! Hah! Hay!...»

Tıkanırcasına öksürmeye başladı, ihtiyarcıklar hemen sırtını yumrukladılar.

«Öhhö! Öhhö!» diye yeniden başladı.

Yeni bir kahkaha tufanıyla sarsıldı.

Porportuk içkisini içiyor, masadaki yüzleri süzerek sabırla bekliyordu. Bir süre sonra:

«Şaka filan yapmış değilim,» dedi. «Ağzımdan çıkanı kulağım duyuyor, ne söylediysem bilerek söyledim.»

Klakee-Nah ayıldı, kahkaha ve öksürük nöbeti dindi; gözleri çakmak çakmak oldu; kadehini almak için uzandı ama yetişemedi. Kölelerden biri kadehi eline tutuşturdu; ihtiyar adam kadehi kavrar kavramaz kaldırıp Porportuk'un suratına fırlattı.

Klakee-Nah, avlarının üstüne atılmak için zincirlerini zorlayan köpekler gibi sabırsızlanan konuklarına dönerek:

«Atın şu herifi dışarı!» diye kükredi. «Karların içinde yuvarlayın!»

Öfkeli kalabalık bir anda ayaklandı, tefeciyi yaka paça kapı dışarı etti. Derken ihtiyar adam, kendisine destek olup ayağa kaldırmaları için dört ihtiyar köleye işaret etti. İhtiyar şef kadehini o sırada içeri girmekte olan öfkeli kalabalığa doğru kaldırarak, bir insanın sımsıcak yataklarda geçirdiği kısacık gecelerin onuruna içilmesini diledi.

Klakee-Nah'tan kalan mirasın sayım dökümü uzun sürmedi. El-Soo, Tommy'yi, pazaryerinde yazıcılık yapan ufak tefek İngilizi, bu iş için yardıma çağırdı. Borçlardan, ödeme süresi dolmuş senetlerden, ipotekli mallardan, beş para etmeyen kıvır zıvırdan başka bir şey yoktu. Senetler ve ipotekler hep Porportuk'un adına düzenlenmişti. Faizleri he-

saplarken Tommy habire «vay hırsız herif vay!» diye homurdanıyordu.

El-Soo sordu:

«Yani, bu bir borç değil mi, Tommy?»

Tommy:

«Ne borcu! Düpedüz hırsızlık bu!» dedi.

Kız diretti:

«N'olursa olsun, borç borçtur.»

Kış gelip geçmiş ilkbahar başlamış ama Porportuk'un borcu ödenmemişti. Adam ikide bir El-Soo'nun karşısına çıkıyor ve babasına yaptığı öneriyi ona da tekrarlayarak borcun kapanması için başka çıkar yol olmadığını söylüyor, türlü türlü diller döküyordu. El-Soo'nun aklını çelmek için gelirken yanında sihirbazlar getiriyordu; adamlar da kıza, eğer borcu ödenmezse babasının öbür dünyada çekeceği sonsuz çileyi ballandıra ballandıra anlatıyordu. Sonunda El-Soo kesin yanıtını verdi:

«Bir çift sözüm var sana,» dedi. «Bir: Çatlasan da patlasan da senin karın olmayacağım. Bunu hiç aklından çıkarma ve de, kendi kendine gelin güvey olma. İkincisi: Son meteliğine dek ödenecektir on altı bin doların...»

Porportuk hemen düzeltti:

«On beş bin dokuz yüz altmış yedi dolar yetmiş beş sent.»

El-Soo:

«Babam on altı bin demişti. Alacağını alacaksın,» dedi.

«Nasıl?»

«Orasını bilmem, ama ne pahasına olursa olsun bir çıkar yol bulacağım. Hadi git şimdi ve başımın etini yemek için vırt zırt karşıma dikilme. Eğer dikilecek olursan...»

Uygun bir ceza bulmak için durakladı:

«Dikilecek olursan, ilk kar düşer düşmez karların içinde yuvarlatacağım seni.»

İlkbahar ağır aksak süredursun, El-Soo aldığı kararla tüm ülkeyi şaşkına döndürdü. Söylenti Yukon Irmağı boyunca yayıldı, Chilkoot'tan Delta'ya, köyden köye, dilden dile aldı yürüdü, en kuytu köşelerde bile sözü edilir oldu, işitmeyen kalmadı. Artık herkesin dilinde aynı laf dolaşıyordu: Klakee-Nah'ın kızı El-Soo, haziran ayında ilk sombalığı tutulur tutulmaz, Porportuk'a olan borçlarını ödemek için kendisini açık artırma ile satışa çıkaracaktı. Kararından caydırmak için kıza ne yapıldı, ne söylendiyse kâr etmedi.

St. George misyoneri karşı çıktı, ama kızın yanıtı şu oldu:

«Yalnız Tanrı borçları öbür dünyada ödenir. İnsanın insana olan borcu bu dünyada ödenmelidir.»

Akoon da ayak diredi, ama onun da aldığı karşılık şu oldu:

«Seni çok seviyorum, Akoon. Gelgelelim, insanın onuru yanında sevginin lafı bile olmaz, onur aşktan daha değerlidir; ben babamın kemiklerini sızlatacak bir insan mıyım?»

Haberi işitir işitmez ilk gemiyle, taa Holy Cross Manastırından kalkıp soluğu Tanana Station'da alan Rahibe Alberta da söz geçiremedi.

El-Soo:

«Babam şimdi sonsuz ve sık ormanlarda perperişan dönenip duruyor,» dedi. «Ta ki borçları ödeninceye dek başıboş ruhlarla birlikte ortalıkta feryat figan edecek. Yalnız ve yalnız, borçları ödendikten sonradır ki Manitu'nun evine girebilecek.»

Rahibe Alberta sordu:

«Yani sen de eni konu inanıyorsun buna, öyle mi?»

El-Soo:

«Bilmem ki,» dedi. «Babam bu kanıdaydı.»

Rahibe Alberta kuşkulu kuşkulu omuz silkti.

El-Soo devam etti:

«Belki de neye inanmışsak onlar gerçekleşecek, olur a. Niçin olmasın? Sizin için öbür dünya, cennet ile tıngırdayan harplar olsa gerek... Çünkü siz bunlara inanıyorsunuz. Babamın öbür dünyası da, olsa olsa herkesin yiyip içip eğleneceği bir sofra, Tanrı ile karşı karşıya oturabileceği büyük bir ev olsa gerek. Onun öbür dünyası buydu.»

Rahibe Alberta:

«Ya seninki?» diye sordu. «Ya senin öbür dünyan nasıl bir yer?»

El-Soo bir an bocaladı, sonra:

«Ben ikisine de gitmek isterim,» dedi. «Orada hem babamı, hem de sizi görmek isterim.»

Artırma günü gelip çattı. Tanana Station'a akın akın insan gelmişti. Her yılki geleneğe uyan kabileler ilk sombalığı akınını görmek üzere bir araya toplanmıştı. Oyunlar, eğlenceler, alışveriş, ve dedikodu ile oyalanıyorlardı. Kızılderililerin dışında, her zamanki serüven avcıları, tacirler, altın arayıcıları gelmişti; bunlardan başka yalnızca bu garip açık artırmaya duydukları ilgiden ötürü oraya üşüşmüş bir yığın beyaz adam vardı.

İlkbahar pek nazlı geçmiş, bu yüzden de sombalığı akını gecikmişti. Bu gecikme açık artırmaya olan ilgiyi körüklemiş, o günü herkes iple çeker olmuştu. Artırma günü Akoon durumu adamakıllı gerginleştirdi. Delikanlı büyük bir kararlılıkla herkesi uyarmıştı. Canından bezmiş, eceline susamış

bir kimse varsa gelsin de El-Soo'yu satın alsın bakalım, demişti, ve kim olursa olsun onu hemen oracıkta geberteceğine and içmişti. Bunu nasıl yapacağını belirtmek için de elindeki Winchester'i gösterip sallamıştı. El-Soo delikanlıya ateş püskürdü, ama sözleri Akoon'un bir kulağından girip öbüründen çıktı, konuşmaya bile yanaşmadan fişek almak için doğruca pazarın yolunu tuttu.

İlk sombalığı akşamleyin saat onda yakalandı ve artırma geceyarısı başladı. Mezat yeri, Yukon kıyısındaki bir tepenin üstündeydi. Güneş kuzeyde, ufuk çizgisinin hemen altındaydı; gökyüzü, puslu kızıl bir renk almıştı. Tepedeki mezat yerinde, bir masa ile iki iskemlenin çevresinde, iğne atılsa yere düşmeyecek kadar büyük bir kalabalık birikmişti. Ön safta bir alay beyaz adamla, birkaç kabile şefi yer almıştı. Akoon apaçık görülecek şekilde elinde tüfeği ile en önde bir yerde dikiliyordu. El-Soo'nun isteği üzerine, açık artırmanın yönetimini Tommy üstlendi. Ama açış konuşmasını kendisi yaptı. Satışa çıkarılan malın özelliklerini bir bir sayıp döktü. Bir kabile reisinin kızına yaraşır Kızılderili giysilerine bürünmüştü, vahşi güzelliğiyle bakanların yüreğini titretiyordu; alıcıların, alıcı gözü ile bakabilmeleri için iskemlelerden birine çıkıp ayakta dikildi:

«Var mı beni satın almak isteyen?» diye sordu. «Şöyle bir bakın bana. Yaşım yirmi, kızoğlankızım. Beni satın alana iyi bir karı olacağım. Eğer o, beyaz bir adamsa, ben de beyaz kadınlar gibi giyinip kuşanacağım; eğer Kızılderili ise...»

Bir an durakladı:

«Bir squaw gibi giyineceğim. Giysilerimi kendim dikerim, elim iğne iplik tutar, dikiş nakış bili-

rim, çamaşır yıkarım, yama vururum. Bilmediğim iş yoktur. Holy Cross Manastırı'nda sekiz yıl okumuşluğum var, çalgı çalabilirim. Hesaptan kitaptan anlarım, azbuçuk da cebir bilirim, azıcık. Kim en çok artırırsa ona satılacağım ve bir satış sözleşmesi yapacağım. Ha sahi, az kalsın unutuyordum: Sesim kadife gibidir, güzel şarkı söylerim; ömrümde hastalık nedir bilmedim. Kilom altmış beş, babam sizlere ömür, başka da kimim kimsem yok. Evet, var mı beni almak isteyen?»

Ateşli gözlerle meydan okurcasına baktı kalabalığa. Ve yere indi. Ama Tommy'nin isteği üzerine yeniden çıktı iskemlenin üstüne; Tommy de öteki iskemleye tüneyerek açık artırmayı başlattı.

El-Soo'nun çevresinde, babasının dört emektar kölesi durmaktaydı: Yaşlılıktan tiriti çıkmış, iki büklüm ve bitkin, velinimetlerine bağlı, âhir zamanlarındaki yeni yetmelerin bu akıl sır ermez işlerine kayıtsızca bakan, günlerinin epey gerisinde kalmış eski toprak'lardı bunlar. Topluluğun önünde, yukarı Yukon dolaylarından gelme çok sayıda Eldorado ve Bonanza kralı vardı, onların yanıbaşında ise hastalıktan yamru yumru olmuş vücutlarını ancak koltuk değnekleriyle ayakta tutabilen iki altın arayıcısı duruyordu. Ortalarda taa yukarı Tanana'dan gelip kalabalığa karışmış olan kartal bakışlı bir Kızılderili kadın, kıyı bölgesinden bir Sitkalı, Le Barge gölünden gelme bir üçkâğıtçı, biraz ötede yarım düzine Kanadalı-Fransız gezginci hep bir araya toplanmıştı.

Arçık artırma yavaş başladı. Sitkalı o yörenin yabancısıydı. Yarım saat önce gelmişti, işin öncesini bilmediği için bol keseden, yüz dolar diye ciyakladı; ama Akoon'un tüfeği kendisine doğrulttuğunu

görünce yüreği ağzına geldi. Artırma ağır ilerliyordu. Tozikakat Kızılderililerinden bir dümenci yüz elli dolar dedi. Yukarı bölgelerde dikiş tutturamadığı için postu oralara seren bir kumarbaz fiyatı iki yüz dolara yükseltti. El-Soo'nun ağzını bıçak açmıyordu, bu mızmızlık onuruna dokunmuştu; kalabalığa daha ateşli, daha korkusuz gözlerle bakıyordu şimdi.

Derken seyirciler arasında bir dalgalanma oldu; Porportuk kalabalığı ite kaka ön sıralara doğru ilerliyordu. Yüksek sesle:

«Beş yüz dolar!» dedi.

Seyircilerde bıraktığı izlenimi görmek için kibirli kibirli çevresine baktı. Zenginliğini bir tokat gibi kullanarak, artırmada kendisiyle yarışmaya yeltenecek olanları daha ilk ağızda sindirip sersemletmek istiyordu. Gelgelelim gezgincilerden biri, kor gibi yanan gözlerle El-Soo'yu tepeden tırnağa süzdü ve sonra fiyatı yüz dolar artırdı.

Porportuk hemen atıldı:

«Yedi yüz dolar!»

Gezginci de aynı hızla karşılık verdi:

«Sekiz yüz!»

Porportuk bir zenginlik tokadı daha savurdu:

«Bin iki yüz!»

Gezginci bozguna uğramıştı, umutsuzca kabuğuna çekilip sustu. Artırmak için kimseden ses çıkmıyordu. Tommy alıcıları kızıştırmak için habire çene patlatıyordu ya durum değişmiyordu.

Bunun üzerine El-Soo, Porportuk'u uyardı:

«Paracıklarını boş yere saçıp savurma, Porportuk. Söylemiştim sana, seninle asla evlenmem demiştim, unutma!»

İhtiyar adam:

«Sen de unutma ki, bu bir açık artırmadır,» dedi. «Senetli sepetli satın alacağım seni. Parayı veren düdüğü çalacak, bin iki yüz dolar ediyorsun. Ucuza gidiyorsun.»

Tommy:

«Hem de sudan ucuza,» diye bağırdı. «Artırmayı ben yönetiyorsam, n'apalım yani? Mezatçıysam mezatçıyım, bal gibi ben de artırabilirim... Bin iki yüz elliye yükseltiyorum.»

Porportuk:

«Bin dört yüz,» dedi.

Tommy, El-Soo'ya döndü:

«Dünya ahret bacımsın,» diye fısıldadı. «Kardeş olarak alacağım seni kendime.»

Ve sonra bağırdı:

«Bin beş yüz!»

Fiyat iki bine ulaşınca Eldorado krallarından biri katıldı artırmaya; Tommy aradan çekildi.

Porportuk, zenginlik tokadını üçüncü kez savurdu ve tam beş yüz dolarlık bir artış yaptı. Ama bu davranışı Eldorado kralının gücüne gitti, tepesi atmıştı adamın. Ne yani, kuru gürültüye pabuç mu bırakacaktı! Hemen cevabı yapıştırdı ve bir beş yüz dolar da o çıktı.

Şimdi üç bin dolara fırlamıştı El-Soo'nun fiyatı, Porportuk üç bin beş yüze yükseldi, karşılık olarak Eldorado kralı bin dolar birden artırınca başından aşağı kaynar sular dökülür gibi oldu. Yüz dolar daha çıktı; kralın bin dolarlık bir tokatla cevap vermesi karşısında burnundan solumaya başladı.

Kan beynine sıçramıştı Porportuk'un. Gururu zedelenmişti. Demek kendisine kafa tutuluyordu ha! Onca zenginliğine ve gücüne düpedüz kafa

tutuluyordu demek! Yoo, onun bunun önünde iki paralık olmaya, kendisini tefe koymalarına katlanamazdı. Artık iş çığrından çıkmıştı, El-Soo m'el-Soo gözünde yoktu artık. Yıllar yılı, sopsoğuk gecelerde, kanından canından esirgeyerek biriktirdiği paraları har vurup harman savurmaya hazırdı şimdi. El-Soo'nun fiyatı altı bindeydi; Porportuk yedi bine yükseltti. Bundan sonra biner dolarlık tokatlarla kıran kırana bir zenginlik yarışı başladı. Fiyat fırlaya fırlaya on dört bine yükseldiğinde, her iki artırıcı da soluk almak için bir süre durakladı.

Derken umulmadık bir şey oldu. Daha okkalı bir tokat savrulmuştu. İki adamın sustuğu sırada bir şikeden pirelenen kumarbaz, birkaç arkadaşı ile kafa kafaya ve de kese keseye verip bir ortaklık kurmuş ve fiyatı bir çırpıda on altı bine yükseltmişti.

Porportuk:

«On yedi bin,» diye inildedi.

Eldorado kralı:

«On sekiz bin,» karşılığını verdi.

Porportuk gözünü kararttı:

«Yirmi bin!»

Kumarbaz ile kafadarlarının kurduğu ortaklık bu hıza ayak uyduramayarak pes edip aradan çekilmişti. Eldorado kralı bin dolar daha pey sürdü: Porportuk aynen karşılık verdi. Onlar öyle al takke ver külah çekişirlerken, Akoon'un hem öfke, hem merak okunan gözleri, kurbanının hangisi olacağını kestirmek istercesine iki alıcı arasında mekik dokuyordu. Kral yeniden artırmaya hazırlandığı sırada Akoon'un yanına doğru sokulduğunu gördü; ve belindeki tabancayı kavradıktan sonra:

«Yirmi üç bin,» diye seslendi.

Porportuk:

«Yirmi dört bin,» dedi.

Bıyık altından güldü; pey sürerken takındığı inatçı ve kendinden emin tavır meyvesini vermiş. Eldorado kralı sarsılmıştı. Adam bu kez hemen karşılık vermedi, El-Soo'ya yaklaştı. Alıcı gözüyle kıza uzun uzun bakıp adamakıllı inceledikten sonra:

«Beş yüz dolar daha,» dedi.

Porportuk beklemeden cevabı yapıştırdı:

«Yirmi beş bin!»

Kral, baktı baktı baktı, başını salladı. Bir daha baktı. Ve yarım ağızla:

«Bir beş yüz daha,» dedi.

Porportuk son darbeyi vururcasına patladı:

«Yirmi altı bin!»

Kral başını salladı; Tommy'den yana bakmamaya çalışıyordu. Bu arada Akoon usul usul Porportuk'a doğru sokuluyordu. El-Soo'nun gözünden kaçmadı bu. Tommy, artırmayı sürdürsün diye Eldorado kralına dil dökerken, kız eğildi, kölelerden birinin kulağına fıs fıs bir şeyler söyledi. Tommy'nin sesi havayı dövmeye başladı:

«Satıyorum... satıyorum... satıyorum...»

Bu arada köle, Akoon'un yanına gidip kulağına bir şeyler fısıldamıştı. El-Soo dört gözle delikanlının göstereceği tepkiyi bekliyordu. Ama Akoon hiç istifini bozmadı, hatta söylenenleri işitip işitmediğini bile belli etmeden öylece durdu.

Tommy'nin sesi:

«Saaaaat-tım!» diye yankılandı. «Yirmi altı bin dolara, Porportuk'a!»

Porportuk göz ucuyla Akoon'a baktı. Herkesin gözü Akoon'daydı, ama Akoon kılını bile kıpırdatmadı.

El-Soo:

«Getirin teraziyi,» dedi.

Porportuk:

«Acelesi ne, evde öderim,» dedi.

El-Soo üsteledi:

«Getirin teraziyi. Ödeme burada yapılacak, herkesin gözü önünde...»

Pazar yerinden bir altın terazisi getirildi. Bu arada Porportuk da evine gitmiş ve bir süre sonra, sırtında içi altın tozuyla dolu geyik derisi torbalar taşıyan bir adamla geri dönmüştü. Porportuk'un ardı sıra bir adam daha geliyordu ki, elinde bir tüfek vardı, gözlerini dikmiş hep Akoon'u kolluyordu.

Porportuk:

«İşte senetler ve ipotek belgeleri,» dedi. «On beş bin dokuz yüz altmış yedi dolar, yetmiş beş sent tutarında...»

El-Soo hepsini aldı, Tommy'ye döndü:

«Yuvarlak hesap on altı bin de sen bunlara emi,» dedi.

Tommy:

«Demek ki gerisi altın olarak ödenecek, on bin dolarlık altın tartacağız,» dedi.

Porportuk başıyla onayladı, torbaların ağzını açtı. Bayırın kıyısında duran El-Soo, kâğıtları miniminnacık parçalara böldü, Yukon Irmağına savurdu. Tartının başlamasıyla durması bir oldu.

Tommy teraziyi hazırladığı sırada Porportuk:

«Söylemeye gerek yok elbet,» demişti. «On yedi dolar üzerinden hesap görülecek.»

El-Soo dediğim dedik bir tavırla:

«On altı dolar,» diye diretti.

Porportuk:

«Bu ülkede altının her otuz bir gramına on yedi dolar değer biçilir,» dedi. «Alışveriş yapıyoruz,

hile hurda yok, pazar yerindeki fiyat neyse ona göre tartılacak.»

El-Soo güldü:

«O fiyat yeni kondu,» dedi. «Geçtiğimiz ilkbaharda başladı. Geçen yıl ve daha önceki yıllarda otuz bir gram altın on altı dolar ediyordu. Babam senden aldığını harcarken otuz bir gram altına karşılık on altı dolarlık un alıyordu, on yedi değil. O yüzden seninki de on altı dolar üzerinden hesaplanacak.»

Porportuk bir iki homurdanıp çenesini kapattı, tartının yapılmasını önlemeye kalkmadı.

Kız:

«Üç öbek yap, Tommy,» dedi. «Şuraya bin, şuraya üç bin, şuraya da altı bin dolarlık.»

Tartı işi pek yavaş yapılıyordu, bu yüzden bütün gözler Akoon'un üstünde toplanmıştı.

Birisi:

«Herifin işini para ödenince bitirecek, bunu bekliyor,» dedi.

Bu laf kulaktan kulağa yayıldı, herkesce benimsendi ve kalabalık, para ödendikten sonra işin ne yola dökülecceğini beklemeye koyuldu. Porportuk'un silahlı muhafızı da Akoon'u göz hapsine almıştı.

Tartı sona erdi; altın tozları üç sapsarı öbek halinde masanın üstünde duruyordu.

El-Soo:

«Babamın üç bin dolar borcu vardı kumpanyaya,» dedi. «Tommy, şunu kumpanyaya verirsin emi. Şuradaki dört ihtiyarcığı görüyorsun, Tommy. Onları tanıyorsun... Al şu bin doları. Bu ihtiyarları hiçbir zaman aç ve tütünsüz bırakma.»

Tommy altınları bir malayla ayrı ayrı torbala-

ra koydu. Şimdi masada yalnızca altı bin dolar tutarındaki altın yığını kalmıştı. El-Soo malayı çabucak altın yığınına daldırdı ve bir anda dönüp sapsarı bir yağmur bulutu halinde Yukon Irmağına serpiverdi. Malayı yeniden daldırırken Porportuk atıldı ve kızın bileğine yapıştı.

Kız sakin bir tavırla:

«Altınlar benim değil mi, istediğimi yaparım,» dedi.

Porportuk kızın bileğini bıraktı; El-Soo altın tozlarını saçıp savurmaya devam etti; onu izlerken Porportuk'un yüreğinin yağları eriyordu, dişleri gıcırdadı, kaşları çatıldı.

Herkes merakla Akoon'u kolluyordu. Porportuk'un adamı bükük kolu üstüne yatırdığı tüfeğin namlusunu az ötede duran Akoon'a doğrultmuş, tetikte bekliyordu. Gelgelelim Akoon hiçbir şey yapmadı.

Porportuk dişleri arasından havlarcasına:

«Satış senedini hazırla,» dedi.

Tommy senedi hazırladı; işbu senette El-Soo'nun bütün hakkıyla hukukuyla, canıyla kanıyla Porportuk'un mülkiyetine geçtiği yazılıydı. El-Soo senedi imzaladı; Porportuk da kâğıdı katlayıp cebine indirdi. Ama birdenbire faltaşı gibi açıldı gözleri, El-Soo'ya dönerek:

«Sana verdiğim para babanın borcunu ödeyesin diye değildi ki,» dedi. «Ben bu parayı ödediysem seni satın almak için ödedim. Sense bugün satıldın, yani alışverişimiz bugünün alışverişi, geçen yılın ya da ondan önceki yılların değil. Sana ödediğim her otuz bir gram altınla, pazardan, bugünün pazarından on yedi dolarlık un satın alınabilir, on altı değil. Altınları bir dolar eksiğine tart-

tırmakla her otuz bir gram altında bana bir dolar fazla ödetmiş oldun. Yani altı yüz yirmi beş dolar zarara soktun beni.»

El-Soo bir an düşündü, yaptığı yanlışı anladı. Gülümsedi, sonra da bir kahkaha savurdu:

«Doğru,» dedi. «Yanıldım. Ama olan oldu biten bitti. Sen parayı ödedin, altınlar da toz oldu. Aklın nerelerdeydi, zamanında düşünseydin ya! Ceremesini kendin çek. Son günlerde aklının terazisi bozuldu galiba, Porportuk. İhtiyarlıyor musun ne yapıyorsun?»

Adam karşılık vermedi. Akoon'a doğru işkilli işkilli baktı ama bir şey yapmaya niyetli olmadığını görünce yeniden yüreklendi. Dudakları gerildi, suratına acımasızca bir anlam yerleşti:

«Düş önüme hadi,» dedi. «Eve gideceğiz.»

El-Soo yerinden kıpırdamadı:

«İlkbaharda bir çift söz söylemiştim, hatırladın mı?» diye sordu.

«O-hoo, kadınların her lafı kafama girseydi çoktan mankafa olup çıkmıştım.»

El-Soo kararlı bir sesle sürdürdü:

«Borcun ödenecektir demiştim. Ve de asla karın olmayacağımı söylemiştim.»

Porportuk:

«İyi ama,» dedi. «O zaman senet menet yoktu ki.»

Cebindeki kâğıdı parmakları arasında hışırdattı:

«Herkesin önünde seni satın aldım. Bundan böyle benim malımsın. Kapı gibi senedim var elimde, benim malım olduğunu yadsıyacak değilsin herhalde.»

El-Soo kupkuru bir sesle:

«Senin malınım,» dedi.

«Sahibinim senin.»

«Sahibimsin benim.»

Porportuk'un sesi zafer kazanmışcasına yükseldi:

«Tıpkı bir köpek gibi benim malımsın.»

El-Soo serinkanlı bir tavırla:

«Bir köpek gibi seninim,» dedi. «Bak ama Porportuk unutuyorsun söylediğim şeyi. Beni başkası satın alsaydı o adamın karısı olacaktım. Hem de iyi bir karı olacaktım, kararım kardı. Ama sana gelince Porportuk, kararım yine kardır: karın olmayacağım. Bu yüzden de olsam olsam köpeğin olurum.»

Porportuk sezmişti işin şakaya gelir yanı olmadığını, ne pahasına olursa olsun yumuşak davranmamaya karar verdi, kuyruğu dik tutacaktı:

«Mademki insanlıktan anlamıyorsun, öyleyse ben de köpeğime söylüyorum,» dedi. «Hadi kuçu kuçu, düş önüme de gidelim.»

Kızın kolunu yakalamak istedi ama El-Soo bir hareketle durdurdu onu:

«Dur bakalım Porportuk. Bir köpek satın alırsın. Bir de bakarsın ki köpek almış başını gitmiş. Zararı ister istemez sineye çekersin. Peki, ya ben kaçarsam n'aparsın?»

«Ne yapacağım? Köpeğin sahibi olarak seni bir güzel pataklarım...»

«Yakalayınca mı?»

«Yakalayınca.»

«Eh hadi öyleyse, yakala da göreyim.»

Porportuk hızla kızın üstüne saldırdı. El-Soo yana çekilerek ondan sıyrılıverdi. Masanın çevre-

sinde dolanıp, kahkahalar savurmaya başladı. Porportuk, kızın yanında duran silahlı muhafızına:

«Tut şu haspayı,» diye bağırdı.

Kızılderili muhafız kolunu uzattı, tam kızı yakalayacaktı ki, Eldorado kralının yumruğu suratında patladı, tepe taklak yere serildi. Tüfeği müfeği fırlayıp gitmiş, tangur tungur bir kenara yuvarlanmıştı. Akoon için fırsat bu fırsattı. Gelgelelim delikanlı kılını bile kıpırdatmadı.

Gerçi Porportuk yaşını başını almış bir adamdı ama, tir tir titreyerek geçirdiği soğuk geceler onun dinç ve çevik kalmasını sağlamıştı. Masanın çevresinde dört dönmeye kalkmadı hiç. Sıçradı, bir çırpıda aştı masayı. El-Soo bunu beklemiyordu, ne yapacağını şaşırdı. Bir çığlık koparark kıl payı ile kendini geri attı. Eğer Tommy imdadına yetişmeseydi Porportuk'un pençesine düşmesi işten bile değildi. Tommy, kaşla göz arasında adama bir çelme taktı, Porportuk tökezledi, yüz üstü yere kapaklandı. El-Soo'ya gün doğmuştu, tabana kuvvet kaçtı.

Koşarken başını ensesine yıkıp geri bakıyor, kahkahalar atıyor ve:

«Yakala da göreyim,» diye bağırıyordu.

Rahatlıkla koşuyordu; uyumlu hareketlerle keklik gibi sekiyordu. Porportuk'un da ondan aşağı kalır yanı yoktu; kızın ardı sıra oflaya puflaya ama yine de dört nala koşturup duruyordu. Gençken yaşıtları arasında koşuda onunla başa çıkabilecek bir başkası daha yoktu. El-Soo kıvrak ve çalımlı hareketlerle sağa sola saparak onu şaşırtıyordu. Boldöküm Kızılderili giysileri içinde, ayakları takılmaksızın rahatça koşuyor, esnek vücuduyla ani dönüşler yapıyor, bir o yana bir bu yana eğilerek Porportuk'un pençelerinden kolayca kurtuluyordu.

Büyük seyirci topluluğuna eğlence çıkmıştı, daha iyi görebilmek için ortalığa dağıldılar; kahkahalar, çığlıklar atarak koşmacayı izlemeye koyuldular. Şimdi El-Soo önde, Porportuk arkada Kızılderili kampına yönelmişlerdi, kız habire zikzaklar çiziyor, keskin dönüşler yapıyordu; çadırların arasına dalıp çıkıyorlar, görünmeleriyle gözden uzaklaşmaları bir oluyordu. El-Soo dengesini sanki havada tutunarak sağlıyordu, ani dönüşlerle kollarını yana açıyor, yere değercesine eğilip bükülüyor, gökte uçan bir kuş gibi süzülüyordu. Porportuk sürekli olarak onun ya bir iki adım gerisinde ya da sağında solunda olarak, tıknefes bir tazı gibi koş babam koşturuyordu.

Kampın ilersindeki düzlüğü geçtiler, ormanın içinde gözden kayboldular. Tananalılar yeniden görünecekleri anı uzun süre bekleyip durdular ama ne gelen vardı ne giden.

Bu arada Akoon yedi içti, yan gelip yattı; iskelenin yakınlarında avare avare dolaşıp zaman öldürdü; kız satılırken parmağını bile oynatmadığı ve sözünün eri çıkmadığı için, önüne gelen verip veriştiriyor, ne ödlekliği kalıyordu ne yalancılığı; ama söylenenlere aldırmadı hiç. Porportuk yirmi dört saat sonra geri geldi. Kanter içinde kalmış, yorgunluktan pestili çıkmıştı; barut gibiydi. Kimseyle tek laf etmedi, doğruca Akoon'un tepesine dikildi, ileri geri konuşarak kavga çıkarmaya çalıştı. Ne var ki Akoon onun kışkırtmalarına kapılmadı, omuz silkip güldü geçti. Porportuk fazla oyalanmadı. İzcilik ve kılavuzluk yapan delikanlıların en usta, en işbilir olanlarından altı kişi seçerek soluğu yine ormanda aldı.

Ertesi gün ırmak yukarı gitmekte olan Seattle

adlı gemi iskeleye aborda edip kereste yükledi. Palamarlar çözülüp tekne avara edildiğinde, Akoon, suları yara yara ilerleyen geminin seyir odasında bulunuyordu. Birkaç saat sonra dümen nöbetini devraldığında, kıyıdan çalakürek açılmakta olan küçük bir yerli kayığı gördü. İçinde topu topu bir kişi vardı. Daha dikkatli baktı ve sonra alabanda ederek gemiyi yavaşlattı.

Kaptan, seyir odasına daldı:

«Ne var, ne oluyor?» diye sordu. «Sular çok iyi.»

Akoon homurdandı; kıyıdan daha büyük bir kayığın açılmakta olduğunu görmüştü; içi epeyce kalabalıktı. Dümen dolabını sonuna dek çevirip Seattle'yi iyice alabanda etti.

Kaptanın tepesi attı:

«Yahu alt tarafı bir Kızılderili karı işte, bırak şunu,» diye çıkıştı.

Akoon hiç ses çıkarmadı. Gözleri iri iri açılmış, kadınla onu kovalayanlar arasında mekik dokuyordu. Kadının ardı sıra gelen kayık, altı kişilik mürettabatıyla çalakürek suları yarıyor, buna karşılık Kızılderili kadın tek kürekle ağır aksak ilerlemeye çalışıyordu.

Kaptan dayanamadı, dümen dolabını yakaladı:

«Be adam, gemiyi baştankara edeceksin!» diye bağırdı.

Akoon dümeni çevirmeye devam ederken kaptana öyle bir bakış baktı ki, pabucun pahalı olduğunu gören adamın elleri ister istemez gevşedi. «Deli midir nedir,» diye homurdandı kendi kendine.

Akoon gemiyi sığ suların hemen yakınında durdurdu; Kızılderili kadının parmaklarıyla küpeşte

demirine yapıştığını görene dek bekledi. Ve sonra tam yol ileri komutu vererek sancak alabanda etti. Büyük kayık ha yetişti ha yetişecek kadar yakındaydı, ama gemi hızlandı, aradaki uzaklık gitgide açıldı.

Kızılderili kadın küpeşteden uzandı, bir kahkaha attı:

«Hadi yakala da göreyim, Porportuk!» diye bağırdı.

Akoon. Fort Yukon'a gelince gemiden ayrıldı. Küçük bir kayık buldu, Porcupine Irmağı boyunca yukarılara yöneldi. Kuşkusuz, onunla birlikte El-Soo da yola düşmüştü. Irmak yolculuğu pek zorlu geçiyordu, sanki dünyanın şah damarını aşar gibiydiler; neyse ki Akoon daha önceleri de geçtiği için buraları avucunun içi gibi biliyordu. Porcupine Irmağının çıkış yerine geldiklerinde kayığı bıraktılar ve yayan yapıldak yola düzülüp Rocky Dağlarından geçtiler.

Akoon yürürken arkada kalıp, El-Soo'nun hareketlerini seyretmeye bayılıyordu. Kızın öylesine salına salına yürüyüşü vardı ki, Akoon kendini sanki bir melodinin tatlı uyumuna kaptırır gibi oluyordu. Yumuşacık bir deriyle sarılı o düzgün baldırlarına, o incecik ayak bileklerine. dere tepe demeden günlerce taban teptikleri halde yorulmak nedir bilmeyen o minik ayacıklarına bakmalara doyamıyordu.

Kıza baktı ve:

«Tüy gibi hafifsin,» dedi. «Yürümek değil seninkisi, uçmak gibi bir şey. Ayakların öylesine hafif inip kalkıyor ki, sanki adım atmıyor da kanat çırpıyorsun.. Sen bir ceylanı andırıyorsun El-Soo, tıpkı bir ceylana benziyorsun; kimi zaman bana

baktığında, ya da bir tehlike belirtisi sezip ürkekleştiğinde gözlerin tıpkı ceylan gözlerine benziyor. İşte şimdi bana bakarken de öylesin ahu gözlüm, tıpkı ceylan gözleri senin gözlerin.»

El-Soo eğildi, içinin bütün ateşini dudaklarında topladı, olanca yakıcılığı ile Akoon'u öptü.

Ayrıldıklarında Akoon:

«Mackenzie'ye varınca fazla eğleşmeyelim,» dedi. «Kış bastırmadan güneye uzanalım. Kar görmeyen diyarlara, güneşli yerlere gidelim. Bir gün geri döneceğiz elbet. Ben dünyanın birçok yerini gördüm; ama dünya bir yana, Alaska bir yana; bizim güneşimiz güneşlerin en güzelidir; hem upuzun bir yazdan sonra karlı diyarlara kavuşmanın tadı bambaşka olur.»

El-Soo:

«Bu arada, sen de okuma öğreneceksin,» dedi.

Akoon:

«Elbette,» dedi. «Öğrenmez olur muyum hiç!»

Ama Mackenzie'ye vardıklarında kalmak zorunda kaldılar. O yörede avlanan bir grup Kızılderiliyle karşılaşmışlar ve avlananlardan biri kazayla Akoon'u vurmuştu.. Tüfek yeni yetme bir delikanlının elindeyken patlamıştı. Mermi Akoon'un sağ kolunu ve iki kaburga kemiğini kırmıştı. Akoon kurşun yaralarının tedavisinden anlıyordu, El-Soo da Holly Cross'da birtakım tedavi yolları öğrenmişti. Kemikler uç uca getirildi; Akoon bir an önce kaynasınlar diye ateşin yanına uzanıp dinlenmeye koyuldu. Ateşin yanına uzanmasının bir nedeni de sivrisineklerin duman yüzünden yaklaşamayacaklarını sanmasıydı.

Çok geçmeden yanında altı adamıyla Porportuk sökün etti. Akoon'un kolu kanadı iyice kırıldı,

inliyerek Mackenzie'lerden kendilerine arka çıkmalarını istedi. Gelgelelim Porportuk da olanı biteni anlatıp, durum böyle böyle deyince Mackenzie'ler şaşkına döndüler. Porportuk'a kalsa El-Soo'yu karga tulumba götürecekti ama buna izin verilmedi. Yargılama yapılmalıydı; çünkü burada bir kadın erkek ilişkisi sözkonusuydu; yargılamayı da yapsa yapsa ihtiyarlar kurulu yapardı, çünkü aşk konusunda gönülleri ferman dinlemeyen yufkayürekli gençler, duygularına kapılıp yanlış bir karara varabilirlerdi.

İhtiyarlar kurulu dumanlı ateşin çevresinde halkalandı. Adamların yüzleri sapsarı ve kırış kırıştı; hırıltılar çıkararak tıkanırcasına soluk alıyorlardı. Ateşten yükselen duman yüzünden iyice duman oldular. Arasıra, dumanı hiçe sayarak üzerlerine üşüşen sivrisinekleri kovmak için kupkuru ellerini sallıyorlardı. Bu yorucu çabanın hemen ardından ciğerleri söken, acılı ve gürültülü öksürüklerle sarsılmaya başlıyorlardı. Kimisi kan tükürüyordu; bir tanesi öbürlerinden biraz daha öteye çökmüş, başını öne eğmişti; ağzında bir kan sızıntısı vardı; amansız bir öksürükle olduğu yerde kıvranıp duruyordu. İhtiyar adamların birer canlı cenazeden farkı yoktu; son demlerini yaşıyorlardı. Sanki yaşayanları yargılamak üzere ölüler kurulu toplanmıştı.

Porportuk olanları onlara da anlattı. Ve sonunda:

«İşte böyleyken böyle,» dedi. «Yani uzun lafın kısası, ben bu kız için dünyanın parasını ödedim. Siz bu kadar çok parayı düşlerinizde bile görmemişsinizdir. Hani, neyiniz var neyiniz yok satsanız; zıpkınlarınızı, oklarınızı, tüfeklerinizi, kürklerinizi,

derilerinizi, hepsini hepsini satsanız, çadırlarınızı, kayıklarınızı, köpeklerinizi, ıvırınızı zıvırınızı satsanız, elinize, eh, bin dolar ya geçer ya geçmez. Oysa ben öyle mi ya! Şu El-Soo denilen adı batasıca için öyle çok öyle çok para ödedim ki, bu para sizin zıpkınlarınızın, oklarınızın, tüfeklerinizin, çadırlarınızın, derilerinizin, kürklerinizin, kayıklarınızın, köpeklerinizin, yani kısacası, varınızın yoğunuzun yirmi altı katı tutuyor. Dile kolay! Az buz para mı bu!»

İhtiyar adamlar, alt tarafı bir hatun kişi için böylesine büyük bir para ödenmesine akıl sır erdirememekle birlikte, yarı kapalı gözlerini şaşkınca açtılar ve çok bilmiş bir tavırla baş salladılar. Ağzından kan sızanı dudaklarındaki kanı sildi. Porportuk'un adamlarına teker teker sordu:

«Anlatılanlar doğru mu?»

Adamlar da sırayla:

«Doğrudur,» diyerek onayladılar.

Sonra El-Soo'ya sordu:

«Anlatılanlar doğru mu?»

El-Soo:

«Doğrudur,» dedi.

Akoon söze karıştı:

«Porportuk her şeyi anlattı ama, kendisinin kocamış bir adam olduğunu anlatmadı. Üstüne üstlük El-Soo'nun anası yaşında kızları olduğunu da anlatmadı.»

El-Soo:

«Öyle,» dedi. «Porportuk kocamış bir adamdır, yaşı yetmiş, işi bitmiştir.»

Ağzından kan sızan ihtiyar:

«İşi biter mi bitmez mi, gücü yeter mi yetmez mi, bunu ölçmek Porportuk'un bileceği şey,» dedi.

«İşte, sözde biz de ihtiyarız bak! Yaşını başını almış olanlar, asla siz yeni yetmelerin sandığı kadar elden ayaktan düşmüş sayılmazlar.»

Ateşin çevresindeki ihtiyarlar, ağzından kan sızan adamı onaylarcasına dişsiz ağızlarını büzdüler, sarsıla sarsıla öksürdüler.

El-Soo:

«Ben ona hiçbir zaman karısı olmayacağımı söylemiştim,» dedi.

Gözlerinden biri kör olan ihtiyar sordu:

«Ama yine de bizim varımızın yoğumuzun yirmi altı katını aldın ondan, öyle değil mi?»

El-Soo hiç sesini çıkarmadı. Karşılık vermedi.

«Doğru mu, değil mi?»

Adamın tek gözü ışıl ışıl parlıyor, bakışlarını alevden bir burgu gibi kıza saplıyordu.

El-Soo:

«Doğru,» dedi.

Ama öfkesine gem vuramadı, hemen ardından haykırdı:

«Ne olursa olsun, yine kaçacağım işte. Her zaman kaçacağım, hep kaçacağım!»

Bir başka ihtiyar:

«Orası Porportuk'un bileceği iş,» dedi. «Bizim işimiz ise karar vermektir.»

Akoon'a sordular:

«Peki, ya sen kaç para ödedin bu kız için?»

Akoon:

«Para mara ödemedim,» dedi. «Onun değeri parayla pulla ölçülmez, paha biçilmez değerdedir o. Ben onun değerini altın tozuyla, köpeklerle, çadırlarla, kürklerle ölçmem!»

İhtiyarlar kafa kafaya verdiler, mır mır mırıldanarak tartıştılar.

Akoon İngilizce olarak:

«Bu ihtiyarların yürekleri yosun bağlamış,» dedi. «Onların kararı bana vız gelir, Porportuk, aha şuracığa yazıyorum. Sen El-Soo'yu alırsan, ben de senin canını alacağım!»

Adamlar sustular, kuşkulu gözlerle Akoon'a baktılar. Aralarından biri:

«Konuştuğun dili bilmiyoruz,» dedi.

Porportuk hemen yetiştirdi:

«Beni öldürecekmiş, öyle söylüyor. İyisi mi siz onun silahını alın, n'olur n'olmaz yanına da sizin delikanlılardan birkaçını oturtun, oturtun ki bir kötülük etmesin bana. Öyle yorgan döşek yattığına bakmayın siz onun, delikanlı adamdır, altı üstü bir iki kemiği kırılmış ne çıkar!»

Çaresizlik içinde olduğu yere mıhlanıp kalan Akoon'un tüfeği ile bıçağı alındı, sağına soluna iki Mackenzie'li delikanlı oturtuldu. Tek gözlü adam ayağa kalktı, dimdik durdu:

«Bir kadın için bunca para ödenmesi doğrusu pek garibimize gitti,» diye söze girişti. «Gelgelelim ödenen paranın akıl kârı olup olmadığını düşünmek bizim üstümüze vazife değil. Bizim işimiz doğru bir karara varmaktır. Ve karara varmış bulunuyoruz. Şeksiz şüphesiz inanıyoruz. Herkesce de bilindiği üzere Porportuk, El-Soo kadını büyük bir para karşılığında satın almıştır. Bu nedenle de El-Soo Porportuk'un malıdır, başkası sahip çıkamaz.»

Büyük bir mıymıntılıkla yerine oturdu ve öksürdü. Öbür ihtiyarlar da başlarını sallayıp öksürdüler.

Akoon yine İngilizce olarak:

«Seni gebertmezsem bana da Akoon demesinler!» diye bağırdı.

Porportuk'un ağzı kulaklarına varıyordu; ayağa kalktı. İhtiyarlar kuruluna döndü:

«Kararınız yerindedir,» dedi. «Adamlarım size bol bol tütün verecek. Eh, şimdi de kadın, sahibinin yanına getirilsin.»

Akoon dişlerini gıcırdattı. El-Soo, Mackenzie'li gençlerce Porportuk'un yanına götürülürken hiç direnmedi, sessizce boyun eğdi; yüzü asılmıştı, içi kan ağlıyordu, gözleri alev alevdi.

Porportuk:

«Lafımı bitirinceye dek ayaklarımın dibinde uslu uslu oturacaksın,» diye emretti.

Bir süre sustu. Sonra:

«Doğrudur,» dedi. «İhtiyar olmasına ihtiyarım. Ama kandilin yağı büsbütün tükenmedi henüz. gençlik işlerinden anlarım. İçimdeki ateş bütün bütüne sönmedi. Ama yine de gençlik elden gitti sayılır; şu üç günlük ömrümde, bu güçsüz bacaklarla ora senin bura benim dere tepe koşturup durmaya niyetim yok. El-Soo öyle bir koşuyor ki tutabilene aşkolsun, çok çok iyi koşuyor. Bir ceylandan farkı yoktur onun. Bunu iyi biliyorum. Eğer bir adamın karısı böylesine hızlı koşabiliyorsa, vay o kocanın haline! Bu kız için dünyanın parasını ödedim, ama gelin görün ki benden kaçıyor. Akoon beş para ödemediği halde kız hep ona kaçıyor. Buraya, yanınıza geldiğim zaman tek bir şey koymuştum kafama. Sonra konuşmalarınızı dinlerken ve El-Soo'nun ne yaman bir koşucu olduğunu düşünürken türlü türlü şeyler takıldı aklıma. Ve sonu sonuna yine bir tek düşüncede karar kıldım; ne var ki bu kararım, ilk kararımdan daha değişik. Bir köpek, sahibinden bir kez kaçtı mı, gayrı iflah etmez, çünkü huylu huyundan vazgeçmez, vırt zırt kaçacaktır

artık o. Kaç kez geri getirirsen getir o ne yapıp yapıp yine kaçacaktır. N'aparız köpeğin böylesini? Satarız elbet. El-Soo da tıpkı sahibinden kaçmayı huy edinmiş bir köpek gibidir. İşte bu yüzden düşündüm taşındım ve onu satmaya karar verdim. İçinizden onu satın almak isteyeniniz var mı?»

İhtiyar adamlar öksürdüler; kimseden bir karşılık çıkmadı.

Porportuk devam etti:

«Akoon alırdı almasına ya, parası yok. Bu yüzden, demincek kendisinin de dediği gibi, parayı pulu çıkaracağız aradan ve ben El-Soo'yu metelik almaksızın kendisine vereceğim. Üstelik hemen şimdi vereceğim.»

Eğildi, El-Soo'yu elinden tuttu ve sırtüstü yatmakta olan Akoon'un yanına götürdü.

Kızı Akoon'un ayak ucuna oturttu:

«Bu kızın kötü bir huyu var, Akoon,» dedi. «Bilirsin, can çıkar huy çıkmazmış; bugün benden nasıl kaçtı ise yarın da senden öyle kaçacak. Ama için rahat olsun Akoon, kaçacak diye üzüp durma tatlı canını. Çünkü sağlam kazığa bağlayacağım ben bu işi. Bir daha asla kaçamayack senden... Sözüm sözdür, Porportuk'un sözü sözdür. Pek akıllı kızdır o. Bunu biliyorum, çünkü kaç kez pabucumu ters giydirmiştir bana. Ama akılın akıldan üstün olduğu zamanlar da vardır; hiç değilse bir kez de benimki üstün olsun. Bu kız senden hiç kaçmayacak ve sen, 'aklınla bin yaşa Porportuk' diye kulaklarımı çınlatacaksın.»

Porportuk eğildi, El-Soo'nun ayaklarını birbiri üstüne koydu, sonra aklından geçenleri kimsenin anlamasına fırsat vermeden tüfeğini kızın ayaklarına doğrultup tetiğe asıldı. Akoon iki delikanlı ara-

sından sıyrılarak doğrulmaya çalıştı, çatır çutur kırılan kemik sesleri işitildi.

İhtiyar adamlar kendi aralarında:

«Cezasını buldu,» diye söylendiler.

El-Soo'dan gık çıkmadı. Olduğu yerde taş kesilmiş, gözlerini paramparça olmuş ayaklarına dikmişti; bundan böyle hiç kullanamayacaktı onları, hiçbir zaman yürüyemeyecekti.

Akoon:

«Benim bacaklarım sapasağlam, El-Soo,» dedi. «İkimize de yeter, hem onlar beni senden hiçbir zaman ayırmayacak.»

El-Soo delikanlıya baktı; Akoon kızın gözlerinde o güne dek hiç görmediği bir şeyi: boncuk boncuk gözyaşlarını gördü:

«Gözlerin ceylan gözlerine benziyor, El-Soo,» dedi.

Porportuk gider ayak, duman perdesinin dışından sırıttı:

«Eden buldu mu?» diye sordu.

İhtiyar adamlar:

«Eden buldu,» dediler.

Ve sessizliğe gömülüp kös kös oturdular.

Menzile varılmıştı işte. Yuvaya dönen bir güvercin gibi Avrupa başkentlerine doğru acı ve dehşet dolu uzun bir yolda taban tepmişti Subienkow. Ve işte burada, her şeyden uzakta, Rus Amerika'sında son bulmuştu yolu. Şimdi kolları arkadan bağlı olarak karlara oturmuş işkence sırasının kendisine gelmesini bekliyordu. Önünde yüzükoyun karlara uzanmış, acıdan inildeyen iri kıyım Kazak'a ilgiyle bakıyordu. Erkekler hırslarını almışlar, sıralarını savdıktan sonra da onu kadınlara bırakmışlardı. Dev yapılı adamın çığlıklarına bakılırsa kadınların canavarlığı erkeklerinkine rahmet okutuyordu.

Subienkow uzun uzun baktı ve tüyleri diken diken oldu. Ölümden korkmuyordu, Varşova'dan Nulato'ya uzanan o yorucu yol boyunca kaç kez ölümle burun buruna gelmiş, ölümle alay edercesine türlü türlü tehlikenin kollarına atılmıştı. Bu yüzden ölüm ona vız geliyordu. Ama ah o işkence yok muydu o işkence ona dayanamıyordu işte. Gururuna dokunuyordu bu. Bir türlü kabullenemediği şey, katlanması gereken acı değil de, acıyla kıvranırken vücudunun gireceği içler acısı durumdu. Biliyordu ki kendinden öncekiler gibi, Koca İvan gibi yalvar

yakar olacak, dualar edecekti. Hoş bir şey değildi bu. Son bir şaka yaptıktan sonra gülümseyerek kendinden geçmek... En iyi ölüm buydu işte. Oysa işkence edilecek, can çekişirken ipin ucunu kaçıracak, etin-kemiğin çekeceği acılar yüzünden ruhu alçalacak, bir maymun gibi çığlıklar ata ata, ipe sapa gelmez sözler sayıklaya sayıklaya hayvanlaşacaktı. İşte asıl korkunç olanı buydu, beterin beteri buydu...

Kaçmak için uygun bir fırsat yakalayamamıştı. Daha başından, Polonya'nın özgürlüğü için ateşli düşler kurmaya başladığından beri kaderin elinde bir kukla olmuştu. Daha başlangıçtan bu yana, St. Petersburg'ta, Sibirya maden ocaklarında, Kamçatka'da, kürk hırsızlarının çılgın teknelerinde, onu adım adım menzile yaklaştırmaktaydı yazgısı. Kuşkusuz, dünyanın temel taşlarına alınyazısının burada noktalanacağı kazılmıştı. Oysaki yufka yürekli, duygulu biriydi; bir hayalci, bir ozan, bir sanatçıydı. Gelgelelim o daha dünyaya adımını atmadan önce, kıran kırana bir yırtıcılığın hüküm sürdüğü bir vahşet diyarında yaşayacağı, bu kuş uçmaz kervan geçmez geceler ülkesinde, dünyanın son sınırlarından da ötede, bu karanlık yerde ölmesi kararlaştırılmıştı.

İçini çekti. Demek önünde kıvranıp duran şu et yığını koca İvan'dı ha! Dev yapılı Koca İvan, korku nedir bilmeyen, çelikten sinirleri olan, kelle koltukta tehlikeden tehlikeye atılan denizlerin o gözüpek korsanı buydu demek. O İvan ki bir öküz kadar dayanıklı ve soğukkanlıydı. Sıradan bir adamı acıdan inim inim inletip çığlıklar attıracak şeyler, ona kahkahalar attırırdı. Gelgelelim Nulato Kızılderilileri böylesine dayanıklı bir adam olan İvan'ın sinir-

lerini allak bullak ettikleri gibi ruhunun derinliklerine inerek onu acılar içinde tir tir titretmişlerdi. İşkencede usta oldukları belliydi. Koca İvan sinir sisteminin körelmiş oluşunun cezasını işte böyle çekiyordu. Şimdiden, başkalarından iki kat daha dayanıklı olduğunu göstermişti.

Subienkow, Kazak'ın acı çekmesi karşısında daha fazla dayanamayacağını anlıyordu. İvan ne diye ölmüyordu sanki? Eğer bu çığlıklar kesilmezse aklını kaçırması işten bile değildi. Gelgelelim çığlıkların kesilmesi demek, işkence sırasının kendisine gelmesi demekti. Yakaga da dört gözle bunu bekliyor, ağzının suyu akarak kendisini seyrediyordu. Yakaga... hani, daha geçen hafta bir tekmede kalenin duvarından yuvarladığı, suratında köpek kırbacı şaklattığı Yakaga. Yakaga bunun acısını çıkarmak için elinden geleni yapacaktı elbet. Hiç kuşkusuz bütün marifetini ortaya dökecekti; kendisi için ne ince, ne sinir bozucu, ne akla hayale gelmedik işkenceler hazırlanmıştı kimbilir. Of! İvan'ın çığlıklarına bakılırsa, bu son yapılan işkence pek korkunç olmalıydı. Adamın üstüne eğilen kızılderili kadınlar gülüşüp el çırparak geri çekildiler. İşte o zaman Subienkow yapılan korkunç canavarlığı gördü ve isterik kahkahalarla sarsılmaya başladı. Kızılderililer onun gülmesi karşısında afallayarak bakakaldılar. Subienkow güldükçe gülüyor, bir türlü kendini tutamıyordu.

Bu böyle süremezdi. Kendini dizginledi, adamakıllı gerilen sinirleri yavaş yavaş yatıştı. Başka şeyler getirmeye çalıştı aklına; geçmiş günler canlandı gözlerinin önünde. Anasını babasını, küçük benekli midillisini; kendisine dans etmeyi öğreten, el altından yırtık pırtık bir Voltaire cildi vermiş olan

özel Fransız öğretmenini anımsadı. Sonra Paris'i, kasvetli Londra'yı, neşeli Viyana'yı, Roma'yı bir kez daha canlandırdı gözlerinin önünde. Ve kendisi gibi, Varşova'da tahta çıkmış kralı ile özgür bir Polonya düşleyen o yiğit ve heyecanlı delikanlıları anımsadı. İşte bu uzun yol orada başlamıştı. Onca arkadaşı arasında en dayanıklısı kendisi çıkmıştı. St. Petersburg'da idam edilen iki arkadaşından başlayarak, o yiğit gençlerin ölümünü düşündü bir bir. Kimisi gardiyanlarca dövüle dövüle öldürülmüştü, kimisi de Kazak gardiyanların kırbaçları altında aylar boyunca yürüdükleri o kana bulanmış uzun yolda düşüp kalmıştı. Vahşetten başka bir şey değildi bu. Hayvancasına, canavarcasına bir vahşet... Hastalıktan, maden ocaklarında, polis kırbaçları altında birer birer can vermişlerdi. Geriye kala kala iki kişi kalmış ve onlar da kaçtıktan sonra Kazaklarla tutuştukları bir çatışma sonunda ölmüşlerdi. Kendisi ise, karlar üstüne serdiği bir yolcunun kâğıtlarını ve parasını alarak kapağı zar zor Kamçatka'ya atabilmişti.

Bütün bu olup bitenler vahşetten başka bir şey değildi. Yıllar yılı gönlü stüdyolarda, tiyatrolarda ve saraylarda kalmıştı, gelgelelim kendini vahşetin bataklığından çekip kurtaramamıştı bir türlü. Vahşetin göbeğinde yaşayıp ölmediyse, öldürdüğündendi; yaşamak için öldürmek, kan dökmek zorunda kalmıştı. Kıran kırana bir ölüm kalım savaşıydı bu. Kendisi de o yolcuyu pasaportunu almak için öldürmüştü. Bir günde iki Rus subayı ile düello ederek kolay yutulur bir lokma olmadığını göstermişti, Kürk hırsızları arasında bir yer edinebilmek için bütün varını yoğunu, bileğini yüreğini ortaya koymak zorunda kalmıştı. Ne yapıp yapıp kendini on-

lara kabul ettirmesi gerekiyordu. Ardında uzanan yol, binlerce yıl uzunluğundaki Sibirya ve Rusya yoluydu. Gerisin geri gidemezdi. İlerlemesi gereken tek yol önündeydi, bu yol onu karanlık ve buzlu Bering Denizi'nden Alaska'ya götürecekti. Ama yağmurdan kaçarken doluya tutulmuş ve daha acımasız bir vahşetin içine düşmüştü. Fırtınalı bir denizde, azgın dalgalarla dövülen vahşet yüklü bir gemide, insanlıklarını yitirmiş kürk hırsızları arasında aç susuz kalmış, herkes hayvanlaşmıştı. Kamçatka'dan doğuya doğru tam üç kez yelken açmıştı. Ve her seferinde de binbir türlü acı ve zorlukla pençeleştikten sonra, hâlâ hayatta kalabilenler Kamçatka'ya dönmeyi başarabilmişlerdi. Kaçış yolu yoktu, kapana kısılmış gibiydi; geldiği yönden geri gidemezdi, çünkü maden ocakları ve polis kamçısı kendisini bekliyordu.

Dördüncü ve son kez doğu yönünde yelken açtığı zaman efsanevi Seal Adalarını ilk bulanlarla birlikteydi; ama o, kürk vurgunundan edindiği serveti Kamçatka'nın çılgın eğlencelerinde har vurup harman savurmak için geri dönmedi. Bir daha oraya dönmemeye yemin etmişti. Avrupa'nın başkentleri gözünde tütüyordu, bir an önce oralara kavuşabilmek için yoluna devam etmek zorunda olduğunu biliyordu. Böylece gemisini değiştirdi ve bu yeni, karanlık ülkede kaldı.

Yol arkadaşları Slovenyalı avcılar, Rus serüvenciler, Moğollar, Tatarlar ve Sibirya'nın ilk yerlileriydi. Yeni dünyanın vahşi diyarlarında kendilerine kanlı bir yol açmışlardı. Kürk alamadıkları köyleri yerle bir edip, insanlarını kılıçtan geçirmişler, kendileri de zaman zaman gemi kumpanyalarının hışmına uğramışlardı. İçlerinden iki kişi kur-

tulabilmişti; bir Finli, bir de Subienkow... İkisi de baş başa, ıssız bir ada olan Aleutia Adasında yapayalnız, aç açına bir kış geçirmişler ve ilkbaharda, şans eseri yolu oralara düşen başka bir kürkçü gemisince kurtarılmışlardı.

Ama ne yaparsa yapsın kendisini kuşatan vahşet çemberini kıramıyordu bir türlü. Ne pahasına olursa olsun geri dönmemeyi kafasına koyduğu için bir gemiden öbür gemiye geçti ve sonunda güneyde araştırma yapan bir gemiye atladı. Alaska kıyıları boyunca vahşi kabilelerden başka bir şeyle karşılaşmamışlardı. Oraya buraya serpilmiş irili ufaklı adalarda ya da pusuya yatmış düşmanların bulunduğu dik kıyı kayalıkları önünde her demirleyiş, bir savaş ya da bir fırtına ile sonuçlanmıştı. Her defasında, ya ortalığı birbirine katan kasırgalar olmuş, ya da suratları savaş boyasına bulanmış yerliler çığlık çığlığa kayıklarına atlayarak sanki gemidekilerin kullandığı barutun büyük ve kanlı gücünü öğrenmek istercesine üzerlerine saldırmışlardı. Kıyıyı izleyerek güneye, daha da güneye uzanmışlar, sonunda masal diyarı Kaliforniya'ya varmışlardı. Bir söylentiye göre Meksika'dan dövüşe dövüşe gelerek postu buralara sermiş İspanyol serüvencileri bulunuyordu. Eğer kaçıp onların arasına katılabilirse artık karada ölüm yoktu. Gerçi bir iki yıl gecikmiş olacaktı ama yine de denemeye değerdi. Sonra Meksika'nın yolunu tutar, derken bir vapura atladığı gibi soluğu doğruca Avrupa'da alırdı. Gelgelelim İspanyollarla karşılaşmadılar. Vahşetin o aşılmaz duvarı yine çıkmıştı önlerine. Yeni Dünyanın, savaş boyaları sürüp sürüştürmüş olan yerlileri, onları iç bölgelere sokmamış, kıyıdan püskürtmüşlerdi. En sonunda, bir balina sandalı paramparça edi-

lip içindekiler öldürülünce, kaptan araştırmadan cayarak geriye dönüp kuzey yönünde yelken açmıştı.

Yıllar yılları kovalamıştı. Mihaylovski Tabyası kurulurken Tebenkov'un emrine girmişti. Kuskokwim bölgesinde iki yıl geçirdi. İki yaz, haziran ayında Kotzebue Denizine uzanmıştı. Kabileler burada mal değiştokuşu için toplanırlardı. Sibirya'dan gelme benekli geyik derileri, Diomedes'den fildişi, kutup kıyılarından getirilme fok derileri, nere malı olduğu bilinmeyen ve kabileden kabileye geçen taş kandiller, hatta İngiliz malı ay bıçağı bile bulunuyordu bu ilkel pazarda. Subienkow bu pazarın coğrafya öğrenmek için iyi bir okul görevi gördüğünü de biliyordu. Çünkü burada Norton Denizinden, King Adasından, St. Lawrence Adasından, Prince of Wales Burnundan ve Point Barrow'dan gelme Eskimolarla karşılaşmıştı. Buna benzer yerlerin başka başka adları vardı, uzaklıklarıysa günlerle ölçülürdü.

Değiş-tokuşçu yerliler epeyce geniş ve değişik yerlerden gelmişlerdi; taş kandil ve çelik bıçak alışverişinin yapıldığı yerler daha da genişti. Subienkow bir şeyler öğrenebilmek için adamların ağzından girdi burnundan çıktı, para yedirdi, daha olmazsa işi zorbalığa döktü. En uzak kabilelerin yerlileri, gezginciler hep onun önüne getiriliyordu. Adamlar; binbir tehlikeyle dolu yollar, kana susamış vahşi kabileler, balta girmemiş ormanlar, yırtıcı hayvanlar, sarp kayalıklar hakkında bilgiler veriyordu. Ama en çok sözü edilen şey, mavi gözlü, sarışın, beyaz adamlardı; kürk elde edebilmek için kan dökmekten çekinmeyen insanlardı bunlar. Doğuda, taa uzakta yaşıyorlardı. Ama adamların hiç-

biri onları görmüş değildi. Yalnızca dilden dile yayılan söylentiyi anlatıyorlardı.

Zor bir okuldu bu. Bu okulda coğrafya öğrenmek her babayiğitin harcı değildi; türlü türlü bölgesel dil konuşuluyordu, bulanık zihinlerde gerçekle masal birbirine karışıyor; uzaklıklar yolculuğun vereceği yorgunluğa göre süresi değişebilen uykular aracılığı ile ölçülüyordu. Subienkow en sonunda güvenilir bilgiler edinebildi. Doğu yönünde, mavi gözlü beyazların bulunduğu yerde büyük bir ırmak vardı. Irmağın adı Yukon'du. Ayrıca Mihaylovski Tabyasının güneyinde, Rusların Kwikpak adıyla bildikleri bir başka ırmak daha vardı. Söylentiye göre bu iki ırmak aslında aynı ırmağın kollarıydı.

Subienkow, yeniden Mihaylovski'ye döndü. Kwikpak'ın yukarı bölgeleri boyunca bir araştırma yapılması için bir yıl çalıştı durdu. Gel zaman git zaman Rus melezi Malakov'un dikkatini çekti; Malakov Kamçatka'dan gelen en azılı ve en kavgacı melez gruplarından birine kılavuzluk edecekti. Subienkow ona kılavuz yardımcısı oldu. Böylece Kwikpak Irmağının karmakarışık çatalağızları boyunca yola düzüldüler, kuzeybatıdaki ilk tepeleri aştılar, tıka basa takas malı ve cephaneyle yüklü deri kayıklarıyla saatte beş deniz mili akıntıyla cebelleşerek sekiz yüz kilometre uzunluğunda, genişliği üç ile on altı kilometre arasında değişen ırmak yatağında yol aldılar. Malakov, Nulato'da bir kale kurmaya karar verdi. Subienkow yola devam edilmesini istiyordu. Sonunda Nulato'da konaklamak fikrini o da benimsedi. Kara kış bastırıyordu. Bu durumda yapılacak en iyi iş beklemekti. İlkbaharda buzlar çözülür çözülmez Kwikpak boyunca iz bırakmadan yukarılara uzanmak niyetindeydi, sonra da

Hudson Körfez Kumpanyasının konaklama yerine ulaşmaya çalışacaktı. Kwikpak'ın aslında Yukon Irmağının ta kendisi olduğunu Malakov bilmiyordu; Subienkow da ona bunu çıtlatmamıştı.

Kaleyi kurma işine giriştiler. Epeyce güç bir işti bu. Kütükler dizilip kale duvarları yükseldikçe, Nulato Kızılderililerinin yorgun iniltileri ve hoşnutsuzlukları da artıyordu. Deniz korsanlarının demir kolları inip kalkıyor, şaklayan kamçılar Kızılderililerin sırtlarında kanlı izler bırakıyordu. Arada bir kaçanlar oluyordu, ama ele geçtikleri zaman kale önünde diğer kızılderililere ve kabilelere ibret olsun diye kırbaçlanıyor, kaçtıklarına kaçacaklarına bin pişman ediliyordu. Bu kaçaklardan ikisi kırbaç altında can vermiş; birçokları ömür boyu sakat kalmıştı. Sonunda bu kırbaç dersi bütün Kızılderililerin kulağına küpe olmuş, bir daha kaçmaya yeltenmemişlerdi. Kalenin yapımı bitmeden kar yağmaya başladı, artık kürk mevsimi açılmıştı. Kabile ağır bir vergi ödemekle yükümlüydü. Dayaklar, kırbaçlamalar gırla gitti, ödenmesi gereken haraca karşılık kadın ve çocuklar tutsak olarak alındı; bu tutsaklara yalnız taşyürekli kürk hırsızlarının bilebileceği işkenceler uygulandı.

Kale yapılırken kan ve kin tohumları ekilmişti; sonunda ektiklerini biçtiler: Kale yerle bir oldu. Kütükleri kucaklayan alevler göğe yükselirken kürk hırsızlarının yarısı hemen oracıkta öldürüldü; öbür yarısı ise işkence sırasında can verdi. Geriye kala kala Subienkow kalmıştı; daha doğrusu Subienkow ile Koca İvan... Tabii karlar içinde çığlık çığlığa çırpınan şu et yığınına Koca İvan denebilirse... Subienkow, Yakaga'nın sırtarak kendisine baktığını gördü. Yakaga'nın ağzı kulaklarına varıyorsa kol-

ladığı av az sonra pençesine düşeceği içindi elbet. Yediği kırbacın izi hâlâ suratındaydı. Subienkow, her şeye karşın onu suçlu bulamazdı. Gelgelelim şimdi bütün yaptıklarını burnundan fitil fitil getireceğini düşündükçe tüyleri diken diken oluyordu. Büyük Şef Makamuk'a yalvarsa mıydı acaba? Düşündü taşındı ve sonunda bunun hiçbir işe yaramayacağı kanısına vardı. Sonra iplerini koparıp döğüşerek ölmek geldi aklına. Böylece, fazla acı çekmez, çabucak ölüverirdi. Ne var ki bağları koparması çok zordu. Caribou kayışları kendisinden daha sağlamdı. Kurtulmak için habire kafa patlatıyordu. Derken parlak bir fikir geldi aklına.

İşaret ederek Makamuk ile kıyı lehçesini bilen bir çevirmenden yanına gelmelerini istedi.

«Ey Makamuk,» diye söze girişti. «Bilesin ki ölüm bana vız gelir. Çünkü ben olur olmaz biri değil, büyük bir adamım, ölmek benim için enayilik olur. Yani senin anlayacağın ben ölmeyeceğim. Şu leş kargaları gibi ölüme pabuç bırakacak bir adam değilim.»

İnleyip duran et yığınına, Koca İvan'ın enkazına bir göz attı; ayağını uzatıp tiksintiyle dürtükledi.

«Ben ölmeyecek kadar zekiyim. Dinle bak, güzel bir ilaç biliyorum. Bu ilacı benden başka bilen yok. Ölmeyeceğime göre, bu ilacı sana verebilirim.»

Makamuk sordu:

«Neyin nesidir bu ilaç?»

«Garip bir ilaç işte...»

Subienkow sırrını açıklamak istemiyormuş gibilerden bir süre duraladı.

«Anlatayım. Bu ilaçtan deriye azıcık sürüldüğü zaman, insanın derisi demir gibi sağlam, kaya

gibi kaskatı olur. Ne denli keskin olursa olsun, artık hiçbir silah deriye işlemez olur. En keskin silahla vurulsa bile deri üzerinde ufacık bir çizik bile açılamaz. Bir kemik bıçak, çamurdanmış gibi unufak olur. Bizim size sattığımız o çelik bıçakları yamultur, ağızlarını köreltir. Sana bu ilacın sırrını öğretirsem karşılığında bana ne verirsin?»

Çevirmenin aracılığı ile Makamuk:

«Canını bağışlarım,» karşılığını verdi.

Subienkow küçümsercesine güldü.

«Ölünceye dek evimde kalıp kölem olursun.»

Polonyalı'nın küçümsemesi arttı; alaylı alaylı güldü:

«Ellerimle ayaklarımı çöz de öyle konuşalım,» dedi.

Reisin işareti üzerine Subienkow'un bağları çözüldü; bir sigara sardı, tellendirdi.

Makamuk:

«İpe sapa gelmez laflar bunlar,» dedi. «Böyle bir ilaç olamaz. Keskin bir bıçak en iyi ilaçtan daha güçlüdür.»

Reisin pek aklı yatmamıştı ama yine de bocalıyordu. Kürk hırsızlarının şeytanca işler becerdiklerine birçok kez tanık olmuştu. Adamdan büsbütün kuşkulanıp sözlerini yabana atmak yersizdi:

«Peki öyleyse, canını bağışlayacağım, üstelik köle de olmayacaksın,» dedi.

«Yoo, bu kadar ucuza olmaz.»

Subienkow sanki bir tilki derisi için pazarlık ediyormuşcasına serinkanlılıkla oynuyordu rolünü.

«Öyle güçlü bir ilaçtır ki bu, bildiğin gibi değil. Kaç kez ölümden kurtarmıştır beni. Bir kızak istiyorum senden, köpekler istiyorum; ayrıca benimle ırmağın aşağılarına kadar gelip Mihaylovski Tab-

yasına dek beni korumaları için altı avcı istiyorum.»

Makamuk:

«Burada, aramızda yaşamalı ve bildiğin bütün şeytanlıkları bize öğretmelisin,» diye karşılık verdi.

Subienkow omuzlarını silkti ve hiç ses çıkarmadı. Sigarasından bir nefes çekti, dumanını soğuk havaya doğru savurdu; sonra ilgi dolu gözlerle dev yapılı Kazak'ın iler tutar yanı kalmamış vücuduna bakmaya koyuldu.

Makamuk ansızın sordu:

«Ya şu yara izi ne peki?»

Subienkow'un boynunu gösteriyordu; Subienkow bu bıçak yarasını Kamçatka'da bir kavga sırasında almıştı.

«Demek ki senin ilacın iyi değilmiş. Bıçağın keskin ağzı ilacından daha güçlüymüş.»

«O bıçağı savuran adam çok kuvvetliydi...»

Subienkow bir an durakladı.

«Senden de kuvvetliydi, senin en kuvvetli avcından daha kuvvetliydi, hatta şundan da...»

Ayağının ucuyla yerde yatan Kazak'ı yeniden dürttü: adam bir türlü ölmek bilmiyordu, tanınmayacak bir haldeydi, korkunç vücuduyla acılar içinde yarı baygın kıvranıp duruyordu.

«Hem ilaç da biraz zayıftı. Çünkü ilaca katmam gereken ot bulunduğum yerde yetişmiyordu, oysa sizin burada o ottan çok var. İlacım burada çok daha güçlü olacaktır.»

Makamuk:

«Irmak boyuna inmene izin vereceğim,» dedi. «Kızak, köpekler ve seni korumaları için istediğin altı avcıyı da yanına katacağım.»

Subienkow kendini dirhem dirhem satmaya karar verdi:

«Geçmiş ola,» dedi. «Koşullarımı zamanında kabul etmemekle ilacımı küçümsemiş oldun. Şimdi daha çok şey istiyorum senden, dinle. Yüz tane kunduz derisi vereceksin...»

Makamuk suratını ekşitip burun kıvırdı.

«Elli kilo kurutulmuş balık...»

Makamuk kabul anlamında başını salladı, çünkü balık bol ve ucuzdu.

«Kızak iki tane olacak... Birisi kendim için, öbürü ise kürkler ve balıklar için... Ayrıca tüfeğim de geri verilsin. Eğer dediklerim kabul edilmezse, biraz sonra daha çok şey isteyeceğim, haberin olsun.»

Yakaga, Reis Makamuk'un kulağına birşeyler fısıldadı.

Bunun üzerine Makamuk:

«Peki, ilacının iyi olduğunu nerden bileyim?» diye sordu.

«Kolayı var, önce ben ormana giderim...»

Yakaga eğildi, yine fıs fıs bir şeyler söyledi; Makamuk işkilli işkilli başını salladı.

Subienkow devam etti:

«İstersen yanıma yirmi avcı kat da öyle gönder ormana. Biliyorsun, ilacı yapmam için ot ve bitki kökleri toplamam gerekiyor. Sen kızakları getirip balık ve kunduz derilerini yüklediğin ve tüfeğimi de kızağa yerleştirdiğin zaman, sonra benimle gidecek olan altı avcıyı da seçtiğin zaman... kısacası her şey hazır olduğu zaman, ben ilacı enseme sürüp boynumu işte şu kütüğün üstüne koyacağım. O zaman senin en güçlü kuvvetli avcın en keskin baltasıyla enseme üç kez vurabilir. İstersen sen kendin vurursun, hem de üç kez vurursun.»

Makamuk, ağzı bir karış açık, aval aval bakı-

yor kürk hırsızlarının bu en son ve en şaşırtıcı büyüsünü can kulağıyla dinliyordu.

Polonyalı kaygılı bir tavır takınarak devam etti:

«Ama oyunbozanlık istemem ha! Her vuruştan önce ensemi yeniden ilaçlamalıyım. Balta ağır ve keskin olacağı için bakarsın bir kaza maza olur, n'olur n'olmaz pisi pisine ölmek istemem.»

Makamuk'un aklı yatmıştı:

«Bütün söylediklerin yerine getirilecektir,» diye bağırdı. «Hadi, başla ilacı yapmaya.»

Subienkow sevincini belli etmemek için kendini zor tuttu. Umutsuz bir kumara girişmişti, sağlam oynamalıydı. Tepeden bakarak:

«Karar verirken pek nazlandın,» dedi. «İlacımı düpedüz küçümsedin. İşi tatlıya bağlamak için kızını da bana vermelisin.»

Parmağıyla kızı gösterdi. Gözleri şaşı, dişlek ve hastalıklı kupkuru bir kızdı bu. Makamuk'un tepesi atmıştı, ama Polonyalı hiç oralıklı olmadı, bir sigara daha tüttürdü. Gözdağı vermekten de geri kalmadı:

«E, hadi ama çabuk ol! Bir an önce cevap ver, yoksa fiyatı daha da yükselteceğim, ona göre.»

Ortalığa bir sessizlik çöktü; bu bekleyiş sırasında Kuzey ülkesinin bunaltıcı görünümü Subienkow'un gözlerinden yavaş yavaş silindi; Fransa geldi aklına, doğup büyüdüğü yerleri görür gibi oldu; köpek dişleri fırlak kıza bakarken, delikanlılık günlerinde, Paris'te tanıdığı bir başka kızı anımsadı, şarkıcılık ve dansözlük yapan bir başka kızı...

Makamuk:

«Neden istiyorsun kızı?» diye sordu.

Subienkow kızı inceden inceye süzdükten sonra:

«Benimle ırmağın aşağılarına kadar inecek de ondan,» dedi. «İyi bir karı olur bu kız bana; ayrıca senin kanından gelen bir kıza koca olmak, ilacımın değerine denk düşen bir onurdur.»

Şarkıcı ve dansöz kızı anımsadı yeniden. Ve o kızdan öğrendiği bir şarkıyı mırıldanmaya koyuldu. Eski günleri yeniden yaşıyor gibiydi sanki, ama gözlerinin önünden hızla akıp giden görüntüler ona öyle uzak, öyle yabancıydı ki, sanki her şey kendisinin değil de bir başkasının yaşamını yansıtıyordu. Makamuk'un sessizliği birdenbire bozuveren sesiyle irkildi.

Makamuk:

«Peki, dediğin gibi olsun,» diyordu. «Kız ırmak boyunca seninle gelecek. Yalnız, şunu iyi bele; baltayı boynuna üç kez, ben kendi elimle indireceğim.»

Subienkow yarım yamalak gizleyebildiği bir huzursuzlukla:

«Ama ben de her vuruştan sonra ensemdeki ilacı tazeleyeceğim,» diye karışlık verdi.

«Tamam, her vuruştan sonra ilacı yeniden süreceksin. İşte kaçmaman için sana göz kulak olacak avcılar. Şimdi ormana git ve ilacın için ne toplayacaksan topla.»

Makamuk, Polonyalının al takke ver külah pazarlık etmesine bakarak ilacın gücüne eni konu inanmıştı. Ölümle burun buruna gelmiş bir adamın bir kocakarı gibi pazarlık edebilmesi için bu ilacın gerçekten çok değerli bir ilaç olması gerekirdi.

Polonyalı, muhafızlarının eşliğinde lâdin ağaçları arasında gözden kaybolunca Yakaga, Makamuk'a akıl öğretti:

«İlacın sırrını öğrendikten sonra beyaz adamı rahatça gebertebilirsin.»

Makamuk:

«Nasıl gebertebilirim ki,» dedi. «O ilaç varken onun kılına bile dokunamam.»

Yakaga:

«İlaç sürmediği bir yeri kalacaktır mutlaka,» dedi. «İşte o zayıf yerinden öldürürüz onu. Kimbilir kulaklarına sürmez bakarsın. Evet evet, öyle yaparız; mızrağı bir kulağından sokup öbüründen çıkarıveririz. Olur a, belki de gözlerine sürmeyeceği tutar. Bana kalırsa gözlere sürülmeyecek kadar sert olacak bu ilaç.»

Reis başını salladı:

«Çok akıllısın, Yakaga. Eğer daha başka şeytanlıklar bilmiyorsa onu öldürürüz.»

Subienkow ilaç için gerekli otları toplarken fazla oyalanmadı. Lâdin kozalakları, söğüt ağacının iç kabuğu, bir parça kayın kabuğu ve eline ne geçerse topladı, avcılara karların altından yosun çıkarttırdı. Biraz da donmuş kök alarak toplama işini bitirdi; sonra yine muhafızların gözetiminde kampa döndü.

Makamuk ile Yakaga, Subienkow'un yanına çömelmiş, fokurdayan suya neyi ne kadar attığını bellemeye çalışıyorlardı.

Subienkow:

«Sakın unutayım demeyin, önce yosunlar atılacak,» diye açıklamalarda bulunuyordu.

«Ha, sahi, az kalsın unutuyordum bak, bir şey daha gerekli, bir insan parmağı... Hadi bakalım Yakaga, gel de şu parmaklarından birini keseyim.»

Yakaga ellerini geriye götürdü, suratı bir karış asılıverdi.

Subienkow üsteledi:

«Canım, alt tarafı küçük bir parmak, n'olur sanki.»

Makamuk:

«Uzat parmağını, Yakaga!» diye emretti.

Yakaga, karlar üzerine serilmiş sayıları yirmiyi bulan cesetleri gösterdi:

«Ortalıkta yığınla insan parmağı var,» diye homurdandı.

Polonyalı diretti:

«Parmağın canlı bir adama ait olması gerekiyor.»

Yakaga:

«Peki öyleyse, canlı bir adamın parmağını vereceğim,» dedi.

Ve bir iki adımda Kazak'ın yanına gitti ve adamın parmaklarından birini kesti.

«İşte sana capcanlı bir adam parmağı!» dedi.

Kanlı parmağı karların üstüne, Polonyalının ayakları dibine fırlattı:

«Üstelik çok da güzel bir parmak bu, tam bu iş için, koskocaman.»

Subienkow parmağı kazanın altındaki ateşe attı. Bir şarkı mırıldanmaya başladı. Fokurdamakta olan bulamacın içine eğilerek büyük bir ciddiyetle söylediği şey, bir Fransız aşk şarkısıydı.

«Bu sözler söylenmezse ilaç hiçbir işe yaramaz. İlacı ilaç yapan, işte bu sözlerdir. Hımm... Tamam, hazırlandı artık.»

Makamuk:

«Şu sözleri tane tane söyle de ben de öğreneyim,» diye emretti.

«Dur hele, deneme bitsin elbet öğrenirsin. Balta üç kez enseme inip geri sıçradıktan sonra bu büyülü sözleri sana söyleyeceğim.»

Makamuk kaygılı kaygılı:

«Peki ya ilaçta iş yoksa?» diye sordu.

Subienkow hışımla ona döndü:

«Benim ilacım, ilaçların en iyisidir! Eğer yalanım varsa beni de öbürleri gibi öldürürsünüz. Beni de kıymık kıymık doğrarsınız, tıpkı onu kestiğiniz gibi...»

Kazak'ı işaret etti bunu söylerken.

«Eh, ilaç soğumuştur artık. Şimdi büyülü sözler söyleyerek ilacı enseme sürüyorum...»

Büyük bir ağırbaşlılıkla 'Marseillaise'i söylemeye koyuldu, bir yandan da o garip bulamacı avuçlayarak ensesine sürüyordu.

Bu ilginç gösteri, keskin bir çığlıkla yarıda kaldı. Dev yapılı Kazak, bir türlü çıkmak bilmeyen canının son kırıntılarını harcayarak dizleri üstünde doğrulmuştu. Koca İvan korkunç titremeler ve kasılmalarla kendini yerden yere çarparken, Nulato'lardan kahkahalar, neşeli çığlıklar ve alkış sesleri yükseldi.

Bu görünüm karşısında Subienkow'un içi bulanmıştı, öğürmemek için kendini zor tutuyordu; öfkelenmiş gibi yaptı:

«O böyle bağırıp çağırırsa olmaz bu iş. Önce şu herifin hesabını görün, denemeyi ondan sonra yaparız. Baksana, Yakaga! Kapasana şu herifin çenesini!»

Koca İvan'ın çenesi bir daha açılmamak üzere kapatılırken Subienkow, Makamuk'a döndü:

«Unutma: Hızlı vuracaksın, vargücünle. Çocuk oyuncağı değil bu. Hadi bakalım, al şu baltayı eline, şu kütüğe vur da görelim. Erkek gibi vurabiliyor musun, anlayalım bakalım.»

Makamuk istenileni yaptı; baltayı kaldırıp o-

lanca gücüyle kütüğe indirdi, tam istediği yerden büyük bir parça kopardı.

Subienkow:

«Güzel,» dedi.

Çarın polislerince Varşova'da ilk yakalandığı günden beri çevresini kuşatmış olan vahşetin en son örneğini, şimdi bu vahşi adamların suratlarında görüyordu:

«Baltayı sımsıkı kavra, Makamuk. Şurada dikil. Ben elimle işaret verince vur, vargücünle vur! Arkanda kimse olmasın. İlaç çok iyi yapıldı, bu yüzden balta enseme çarpar çarpmaz sekebilir, elinden fırlayıp birisine çarparsa sonra söylemedi deme.»

Köpekleri koşulu, kürk ve balık yüklü iki kızağa baktı. Tüfeği kunduz derilerinin üstünde duruyordu. Irmak boyunca kendisini korumakla görevli altı avcı kızakların yanında dikiliyordu.

Polonyalı:

«Hani, kız nerede?» diye sordu. «Deneye başlamadan önce onu da kızakların yanına getirin.»

Bu dileği de yerine getirildikten sonra, Subienkow yorgunca uzandı karların üzerine, uykusu gelmiş bir çocuk gibi başını kütüğe koydu. Öyle zorlu yıllar geçirmişti ki, gerçekten yorgundu.

«Ey Makamuk,» diye bağırdı. «Seninle de gücünle de alay ediyorum. Göster kendini; vur, hem de vargücünle vur!»

Elini kaldırıp işaret verdi. Makamuk baltayı kaldırdı, tomruk hazırlamada kullanılan geniş ağızlı baltayı... Parlak çelik, donuk ve soğuk havada şimşek gibi çaktı. Göz açıp kapayacak kadar kısa bir an Makamuk'un başı üstünde duraladı, sonra birden Subienkow'un ense köküne indi. Eti, kemiği yarıp geçti ve en alttaki kütüğe derinlemesi-

ne saplandı. Şaşalayan vahşiler, kellenin, oluk oluk kan fışkıran vücuttan bir metre öteye fırladığını gördüler.

Kimseden çıt çıkmıyordu, herkes afallamıştı; ortada ilaç filan diye bir şeyin bulunmadığı düşüncesi yavaş yavaş kafalara dank etti, o zaman ayıldılar. Kürk hırsızı onları tongaya düşürmüştü.

Onca tutsaktan bir tek o yakayı sıyırmıştı işkenceden. Bir kumar oynamış ve kozunu iyi kullanmıştı. Büyük bir kahkaha gümbürtüsüyle çın çın öttü ortalık. Makamuk utancından başını öne eğdi. Kürk hırsızı kabilesinin önünde onu yerin dibine sokmuş, yüzünü kara çıkarmıştı. Kimselere bakacak, adam içine çıkacak yüzü yoktu artık. Süklüm püklüm oldu, renkten renge girdi. Bundan böyle Makamuk diye anılmayacağını biliyordu. Artık onu Yüzkarası aşağı, Yüzkarası yukarı diye çağıracaklardı; bu adı ömrü boyunca kara bir yazı gibi alnında taşıyacaktı. Kabileler ilkbaharda ilk sombalığı akınını karşılamak ya da yazın alışveriş için toplandıkları zaman, kamp ateşleri çevresinde Yüzkarası'nın bir tek vuruşuyla kürk hırsızının işkenceden nasıl kurtulduğunun öyküsü dilden dile yayılacaktı.

Daha şimdiden, aklı bir karış havada yeni yetme bir delikanlının:

«Kim bu Yüzkarası?» diye soran sesi kulaklarında çınlar gibi oluyordu.

Ve birisi cevap verecekti:

«Yüzkarası'nı mı soruyorsun, canım hani şu kürk hırsızının kafasını uçurmadan önce Makamuk diye biri vardı ya, o işte!..»

SON

YAYINLARI

JACK LONDON
HALK AVCISI

Halk avcıları
halktan ne denli uzaksalar
o denli
yakın ve şirin görünmeye çalışırlar.
Sömürü düzenini sürdürmek
ve halkın alınterini yağmalamak için
tumturaklı laflarla duyguları okşarlar,
nabza göre şerbet vererek
halkı uyutmaya çalışırlar.
Ama günün birinde
tak der halkın canına...
Umutlar çoğalır, öfkeler artar,
el ele verir tüm ezilenler...
Ve işte o zaman
maskeler alaşağı edilir,
kuzu postuna bürünmüş halk avcılarının
çirkin yüzleri tüm iğrençliğiyle
gözler önüne serilir.

2. baskı

125 LİRA